Programmabegroting Westervoort 2024-2027

Inhoudsopgave

Samenvatting programmabegroting 2024 - 2027 **4**
Hoofdstuk 1 Inleiding **6**
1.1 De gemeente Westervoort in het kort 6
1.2 Bestuur van de gemeente Westervoort 6
1.3 Bericht van het college 6
1.4 Financieel en inhoudelijk beeld op hoofdlijnen 8
Hoofdstuk 2 Beleidsbegroting **11**
2.1 Inleiding 11
2.2 Overstijgende thema's 13
2.3 Programma 1 - Bestuur 14
2.3.1 Wat willen we bereiken? 15
2.3.2 Wat gaan we er voor doen? 17
2.3.3 Financiële middelen 24
2.3.4 Betrokken verbonden partijen 26
2.3.5 Indicatoren 28
2.4 Programma 2 - Maatschappij 29
2.4.1 Wat willen we bereiken? 30
2.4.2 Wat gaan we er voor doen? 34
2.4.3 Financiële middelen 39
2.4.4 Betrokken verbonden partijen 41
2.4.5 Indicatoren 42
2.5 Programma 3 - Omgeving 43
2.5.1 Wat willen we bereiken? 44
2.5.2 Wat gaan we er voor doen? 47
2.5.3 Financiële middelen 54
2.5.4 Betrokken verbonden partijen 56
2.5.5 Indicatoren 57
2.6 Algemene dekkingsmiddelen 58
2.6.1 Financiële middelen 59
Hoofdstuk 3 Paragrafen **60**
3.1 Lokale heffingen 61
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 69
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 72
3.4 Financiering 78
3.5 Bedrijfsvoering 82
3.6 Verbonden partijen 85
3.7 Grondbeleid 93
3.8 Openbaarheid 95
3.9 Duurzaamheid 96
Hoofdstuk 4 Financiële begroting **97**
4.1 Grondslagen 98
4.2 Financieel beeld 2023 - 2026 99
4.2.1 Financieel beleid 100
4.2.2 Financiële positie 100
4.3 Financiële exploitatie 103
4.3.1 Verloopoverzicht resultaten 104

4.3.2 Verschillenanalyse 105
4.3.3 Baten en lasten per taakveld 107
4.4 Balansen 2023 - 2027 109
Hoofdstuk 5 Bijlagen **112**
5.1 EMU saldo 113
5.2 Investeringsplan 114
5.3 Overzicht reserves en voorzieningen 115
5.4 Overzicht langlopende geldleningen 116
5.5 Overzicht verwerkte mutaties Voorjaarsnota 2023 116

Samenvatting programmabegroting 2024 - 2027

Geraamd begrotingsresultaat naar totaal baten en lasten per programma

	2023		2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
P1 Bestuur	35.470	-10.313	38.023	-10.611	39.058	-11.000	37.579	-11.111	38.473	-12.221
P2 Maatschappij	6.383	-28.997	5.714	-28.003	5.714	-27.550	5.659	-27.542	5.013	-26.755
P3 Omgeving	3.768	-7.015	3.910	-7.688	4.072	-7.709	4.220	-7.934	4.359	-8.062
Geraamde bedragen	45.621	-46.325	47.647	-46.303	48.844	-46.259	47.458	-46.588	47.845	-47.037
Resultaat-bestemmingen	2.464	-2.300	175	-500	133	-500	27	-500	0	-500
Totaal geraamd	48.085	-48.625	47.822	-46.803	48.977	-46.759	47.485	-47.088	47.845	-47.537
Geraamd begrotings-resultaat	**-540**		**1.019**		**2.218**		**397**		**308**	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de inleiding en financiële middelen per programma.

Geraamd structureel en incidenteel begrotingsresultaat per programma en reëel begrotingsresultaat

	2023		2024		2025		2026		2027	
	S	I	S	I	S	I	S	I	S	I
P1 Bestuur	25.208	-51	27.439	-27	28.085	-27	26.458	10	26.242	10
P2 Maatschappij	-22.566	-48	-22.099	-190	-21.786	-50	-21.833	-50	-21.742	0
P3 Omgeving	-3.126	**-121**	-3.778	0	-3.637	0	-3.714	0	-3.703	0
Totaal baten en lasten	**-484**	**-220**	**1.562**	**-217**	**2.662**	**-77**	**910**	**-40**	**798**	**10**
Resultaat-bestemmingen	-49	213	75	-400	12	-379	0	-473	0	-500
Totaal geraamd	**-533**	**-7**	**1.637**	**-617**	**2.674**	**-456**	**910**	**-513**	**798**	**-490**
Reëel begrotings-resultaat	**-540**		**1.019**		**2.218**		**397**		**308**	

Bovenstaand overzicht wordt gebruikt voor de beoordeling van het Provinciaal toezicht. Van belang is een structureel en reëel evenwicht.
De incidentele baten en lasten worden in hoofdstuk 4.2 Financieel beeld 2024-2027 nader toegelicht.

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2027

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2027	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaten voorjaarsnota 2023 na amendementen	-540	581	2.246	254	14
Bijdrage 1Stroom	0	-35	-17	-50	-73
Kapitaallasten (afschrijvingen)	0	3	-73	-144	-160
OZB (niet)woningen	0	78	143	199	326
Uitkering gemeentefonds (meicirculaire)	0	304	188	300	278
Inflatie	0	0	-251	-215	-193
Overige afwijkingen	0	88	-18	53	116
Begrotingsresultaten 2023-2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

De aanpassing van de budgetten bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2023-2027 wordt toegelicht in hoofdstuk 4.3.2 Verschillenanalyse.

Verloop algemene reserve (geraamde resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	-188	551	2.404	2.364	3.883	6.601
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	2.546	3.360	-540	1.019	2.218	397
Spaarprogramma	200	400	500	500	500	500
Onttrekkingen:						
Onderzoek wegenonderhoud	-7					
Storting bestemmingsreserves		-1.907				
Storting voorziening	-2.000					
Stand per 31 december	**551**	**2.404**	**2.364**	**3.883**	**6.601**	**7.498**

Resultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve. Conform het herstelplan wordt gewerkt aan een robuust niveau van de algemene reserve. Bijlage 5.3 geeft u het (verloop)overzicht van alle reserves en voorzieningen.

Financiële positie

In hoofdstuk 4.2.2 wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 De gemeente Westervoort in het kort

Westervoort is een unieke gemeente, in vele opzichten. Qua oppervlakte de kleinste gemeente van Nederland en met meer dan 15.000 inwoners als sterk verstedelijkt te beschouwen, met ruim 2.100 inwoners/km2. Een gemeente met van oudsher een rijk verenigingsleven en veel gemeenschapszin. In de jaren ’80 werd Westervoort aangewezen als groeikern waardoor de bevolking snel is toegenomen. Er ontstond een andere balans tussen huur en koop dan in andere kleine gemeenten. Dit vertaalt zich in een gemêleerde samenstelling van de bevolking waarbij de betrokkenheid bij het dorp groot is (gebleven). Westervoort laat zich schetsen als een gemeente met grootstedelijke problematiek op dorpse schaal.

Westervoort vormt samen met onder andere de gemeenten Zevenaar, Duiven en Doesburg de Liemers, die totaal bijna 150.000 inwoners telt.

1.2 Bestuur van de gemeente Westervoort

In 2022 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaats gevonden. Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen en formatiebesprekingen nadien, is er in de gemeente Westervoort een nieuwe coalitie gevormd. De coalitie bestaat uit CDA (5), VVD (3), D66 (2). Alle partijen leveren één wethouder voor het college van Burgemeester & Wethouders. Naast de drie wethouders bestaat het college uit de burgemeester (voorzitter van het college en voorzitter van de gemeenteraad) en de gemeentesecretaris (adviseur van het college en in hoedanigheid als adjunct directeur 1Stroom verantwoordelijk voor de organisatie).

Het college van B&W is het dagelijks bestuur van de gemeente. Het college voert het beleid van de gemeente uit. De gemeenteraad stelt de kaders vast, neemt de besluiten over het beleid en controleert of het college het goed uitvoert. De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente en voert drie belangrijke taken uit: vertegenwoordiging van de inwoners van Westervoort, het bepalen van de hoofdlijnen van het beleid en controleren of het college het beleid goed uitvoert.

1.3 Bericht van het college

1.3.1 Bestuurlijke samenvatting

Positieve behoedzaamheid: het college presenteert een sluitende begroting 2024, hetgeen een uitstekend resultaat is van de opvolging van de afgesproken maatregelen uit het herstelplan en meevallende circulaires c.q. uitkering van het gemeentefonds. De begroting laat financieel en inhoudelijk positieve resultaten en ambities zien. Echter, de uitdagingen (denk aan de landelijke aangekondigde bezuinigingen, maar ook de lokale opgaven die vorm gegeven moeten worden en de benodigde middelen voor het realiseren van geformuleerde ambities) geven voldoende reden voor zorg en behoedzaamheid. Het college hanteert daarom een positief behoedzame bril met deze begroting; de weerbaarheid van de gemeente Westervoort wordt steeds beter, maar de wendbaarheid is en blijft nog een aandachtspunt. Er blijven structurele uitdagingen op de gemeente Westervoort afkomen, die we alleen of gezamenlijk in de regio het hoofd zullen moeten blijven bieden. Echter veel is op dit moment alleen incidenteel te bekijken. Daarmee is er ook een zorg dat te zeer op de korte termijn gekeken wordt naar mogelijkheden binnen de begroting terwijl de onzekerheden op middellange termijn en met een nieuw kabinet dat nog gekozen moet worden, groot zijn. Daarbij is er binnen de begroting van de gemeente Westervoort zoals benoemd een zeer sterke invloed van het gemeentefonds; zowel bij het positief saldo als in de daling.

Het college legt positief behoedzaam deze begroting neer in de wetenschap dat er veel gerealiseerd wordt, plannen omgezet worden naar acties en zichtbare effecten buiten gezien

worden. Tegelijkertijd ook realiserend dat de ambities hoog zijn. De mogelijkheden zijn echter niet onbegrensd. Het belang om het voorzieningenniveau op peil te houden in Westervoort staat voor het college voorop. Dit vraagt echter investeringen en zorgvuldig beleid. Inclusief middelen die niet altijd (structureel) beschikbaar zijn. Op enkele terreinen is daarom gekozen voor het instellen van een risicoreserve; ter beperking van de last en risico's op de algemene reserve alsmede ter investering in de ambities in het belang van de inwoners van Westervoort. De nadere onderbouwing van deze risicoreserveringen is zoals afgesproken bij de Voorjaarsnota hieronder aangegeven.

Toekomstbestendig zijn betekent behoedzaam zijn voor de lange termijn en dus ook zorgvuldig omgaan met de financiële middelen. Onder meer om tegenvallers en risico's, denk hierbij onder meer aan de ontwikkelingen op het gebied van de ICT – RID en de open einde regelingen binnen het sociaal domein, evenals noodzakelijke investeringen, met een solide algemene reserve op te kunnen vangen. Dit vraagt een zekere robuustheid waar op dit moment nog aan gebouwd wordt. Met elkaar bouwen we voort aan een structureel financieel gezond, positief resultaat. Dit betekent ook voldoende ruimte willen geven aan onze ambities. Het betekent echter evenzeer dat er geen onbegrensde mogelijkheden zijn. Een situatie die overigens nog meer aandacht vraagt de komende tijd gelet op de vooraankondigingen die landelijk in het kader van Prinsjesdag en ambtelijke adviezen gedaan zijn met betrekking tot eventuele bezuinigingen van 18 miljard landelijk. Bezuinigingen waarvan onbekend zijn in welke orde van grootte ze gaan landen bij gemeenten, maar dat de landelijke (financiële) uitdagingen gemeenten en dus ook de gemeente Westervoort hard zullen gaan raken is onmiskenbaar realistisch. Daarom richt het college zich op de relatie tussen ambitie, haalbaarheid en financieel beheer.

1.3.2 Vorming reserves

Versnelling woningbouw
Op 6 maart 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het plan van aanpak Westervoort Noord inclusief financiële onderbouwing. Hieruit bleek dat de gebiedsontwikkeling nog niet financieel helemaal rond was. Om de grondexploitatie sluitend te krijgen wordt bij het opstellen van de gebiedsvisie gekeken of en zo ja op welke manier optimalisaties in het plan mogelijk zijn. Daarnaast zal eind 2023 bij het Rijk een aanvraag worden ingediend in de 6de tranche WoningBouwImpuls. Westervoort Noord voldoet aan de eisen die voor de WBI gelden: minimaal 50% betaalbare woningen, project start binnen 3 jaar, een aantoonbaar publiek tekort, 50% van het tekort wordt gedekt door gemeente/andere overheden. De Provincie heeft een co-financieringsregeling voor 25% van het tekort. Per saldo betekent dit dat de gemeente zelf 25% van het tekort voor haar rekening moet nemen. Met een risicoreservering van € 500.000 wordt derhalve een mogelijk tekort van 2 miljoen afgedekt (mits de subsidie wordt gehonoreerd).

Sportvelden
De kunstgrasvelden van AVW'66 en SC Westervoort zijn aan vervanging toe. Met het oog op de realisatie van een nieuw sportcomplex wordt vervanging zo lang mogelijk uitgesteld om zoveel mogelijk geld uit te sparen en is ook dit jaar nog geïnvesteerd in revitalisering van de kunstgrasvelden. Omdat momenteel nog discussie is over de locatie voor een nieuw sportcomplex vertraagt deze ontwikkeling op dit moment wat het risico op noodzakelijke extra investeringen in de bestaande kunstgrasvelden groter maakt. Met deze risicoreservering zijn naar verwachting voldoende middelen gereserveerd om de noodzakelijk investeringen de komende jaren waar nodig te doen.

Sociaal domein
In de afgelopen jaren werd de gemeente Westervoort geconfronteerd met onverwachte uitgaven. Dit betrof uitgaven van niet-beïnvloedbare aard. Om gedurende het begrotingsjaar bij-ramingen voor dit soort uitgaven te voorkomen, is er een risicoreservering vastgesteld. Bij de voorjaarsnota 2023 is voor het Sociaal Domein een risicoreservering ingesteld ter hoogte van € 500.000. Deze

reservering is bedoeld om de risico's in de open einde-financiering, die geldt voor de Jeugdwet en de Wmo, op te vangen.

Het betreft de volgende niet-beïnvloedbare factoren:

Binnen de jeugdzorg heeft de gemeente beperkte invloed op de toekenning van voorzieningen, en kan daarmee de inzet van financiële middelen beperkt beïnvloeden. Denk hierbij aan inzet van voorzieningen door huisartsen, specialisten als psychiaters en kinderartsen, rechtbank etc.

Jeugdigen kunnen te maken hebben met zeer ernstige psychiatrische problematiek op het gebied van depressie, eetstoornissen en suïcidaliteit of een combinatie hiervan. Onze regionaal gecontracteerde zorgaanbieders kunnen deze specifieke problematiek over het algemeen niet (meer) behandelen. Wel kan een psychiater (geautoriseerd verwijzer op grond van de Jeugdwet) dan doorverwijzen naar een landelijk gecontracteerde zorgaanbieder. Dit kunnen vaak langere trajecten zijn met hoge kosten in de orde van grootte van € 200.000 per jaar.

De gemeente heeft geen invloed op de gevolgen van CAO onderhandelingen met de branche verenigingen van zorg en welzijn, waardoor de kosten van zorg- en welzijnsproducten hoger worden en daarmee ook de uitgaven van de gemeente. Dit geldt voor alle producten.

De gemeente heeft daarnaast geen grip op wijzigingen in de landelijke wetgeving, zoals de uitvoering van het woonplaatsbeginsel per 2022. De effecten hiervan zijn zichtbaar in een langere doorlooptijd van hogere kosten van verblijf van jeugdigen in de volgende jaren.

Daarbij zien we de komende jaren een aantal risico's in de financiering vanuit de Rijksoverheid, waarvoor deze reservering een buffer vormt. Voorbeelden hiervan zijn de financiële uitwerking van de Hervormingsagenda Jeugd, de wijzigingen in het abonnementstarief voor de Wmo (2026), wijzigingen in de Participatiewet en de decentralisatie van Beschermd wonen.

1.4 Financieel en inhoudelijk beeld op hoofdlijnen

Economische ontwikkelingen 2023 en 2024

Deze begroting is de financiële vertaling van de voorjaarsnota 2023 en het coalitieakkoord waarbij de saldi van de jaren 2024 – 2027 positief zijn. De stap naar een solide sluitende meerjarenbegroting en het op orde brengen van reserves van voldoende niveau als formele eis en wens van het herstelplan is hiermee gezet. Met deze stap voldoet de gemeente aan de gestelde begrotingseis van de toezichthouder.

Financiële positie

De financiële positie van de gemeente is, op het onderdeel solvabiliteit na, flink verbeterd. Deze conclusie is de uitkomst van een analyse op de pijlers onder het financieel beleid, aangevuld met een analyse van wettelijk voorgeschreven financiële kengetallen. Weliswaar groeit de weerstandscapaciteit, mede door de positieve resultaten en het spaarprogramma, de risico's stijgen ook (open einde regelingen WMO en jeugdzorg en hogere inflatie). We moeten er voor waken om de positieve ontwikkeling in de begrotingsresultaten niet meteen om te zetten in de realisatie van bestuurlijke ambities. Een solide financiële huishouding is een eerste vereiste. Dankzij de maatregelen in het herstelplan kunnen we meer stabiliteit en financiële rust creëren. De ratio belastingcapaciteit is ten opzichte van het landelijk gemiddelde matig, zeker gezien de huidige ontwikkelingen dient deze ontwikkeling nauwlettend in de gaten worden gehouden. Een uitgebreide toelichting op de financiële positie staat in de financiële begroting.

Verloop ratio weerstandsvermogen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Weerstandscapaciteit (A)	4.999	1.889	3.408	6.126	7.023	7.831
Risico's (B)	2.133	2.656	2.656	2.767	2.866	2.958
Ratio weerstandsvermogen (A:B)	2,34	0,71	1,28	2,21	2,45	2,65
J(aarrekening) 0f B(egroting)	J	B	B	B	B	B

Ontwikkeling resultaten

De (meerjaren)begroting 2024–2027 laat voor alle jaren voordelige resultaten zien. Deze resultaten zijn ten opzichte van de voorjaarsnota 2023 (na verwerking van amendementen) verbeterd (behalve 2025). De verbetering komt voornamelijk door de toename van de uitkering uit het Gemeentefonds (meicirculaire) en de hogere OZB opbrengsten.

Ontwikkeling resultaten 2023-2027	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaten voorjaarsnota 2023	-540	579	2.079	87	-184
Amendementen	0	2	167	167	198
Resultaat na verwerking amendementen	**-540**	**581**	**2.246**	**254**	**14**
Aanpassing budgetten begroting 2024-2027	0	438	-28	143	294
Begrotingsresultaten 2023-2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2027	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaten primitieve (meerjaren)begroting 2023-2027	413	1377	2.171	510	563
Begrotingswijzigingen voor de voorjaarsnota 2023	-1.233	-1.515	-1.750	-1.855	-2.225
Vertrekpunt voorjaarsnota 2023	**-820**	**-138**	**421**	**-1.345**	**-1.662**
Aanpassing budgetten bij opstellen voorjaarsnota 2023	280	717	1.658	1.432	1.478
Amendementen	0	2	167	167	198
Resulaten voorjaarsnota 2023 na amendementen	**-540**	**581**	**2.246**	**254**	**14**
Algemeen: Bijdrage 1Stroom	0	-35	-17	-50	-73
Algemeen: Kapitaallasten (afschrijvingen)	0	3	-73	-144	-160
P1:Opbrengsten OZB (niet)woningen	0	78	143	199	326
P1: Uitkering gemeentefonds (meicirculaire)	0	304	188	300	278
P1: Inflatie	0	0	-251	-215	-193
Algemeen: Overige afwijkingen	0	88	-18	53	116
Begrotingsresultaten 2023-2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

Een toelichting op de aanpassingen zijn gegeven in hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.3.2 Verschillenanalyse.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de begrotingsresultaten onderverdeeld in structurele en incidentele resultaten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Structureel resultaat	-533	1.636	2.674	910	898
Incidenteel resultaat	-7	-617	-456	-513	-590
Begrotingsresultaten 2024 - 2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

Een nadere toelichting op de financiële positie vindt u in Hoofdstuk 4 Financiële begroting, onderdeel 4.2.1 Financieel beleid.

Beleidsvoornemens en amendementen voorjaarsnota

In de voorjaarsnota 2023 heeft de raad ingestemd met de wettelijke/onvermijdelijke beleidsvoornemens en de (overige) wensen. Beide onderdelen zijn overeenkomstig de besluitvorming bij de voorjaarsnota verwerkt in de begroting (inclusief de in de raadsvergadering van 3 juli 2023 aangenomen amendementen).

Amendementen				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
GR Samenwerking de Liemers RID		165	165	165
Sociaal Loket	30	30	30	30
Mantelzorgcompliment	-25	-25	-25	
Voedselbank	-5	-5	-5	
Boomplantdag jeugd en natuur en milieu educatie	-3	-3	-3	-3
Nieuwjaarsreceptie	5	5	5	5
Totaal	**2**	**167**	**167**	**198**

Leeswijzer

Versie: 26 oktober 2023
Alle bedragen in tabellen zijn in € 1.000. Bedragen in teksten zijn in €.
Een + betekent een baat, voordeel of vermeerdering (toevoeging).
Een – betekent een last, nadeel of vermindering (onttrekking).
De gegevens met betrekking tot 2022 zijn gebaseerd op de jaarrekening 2022.
De gegevens met betrekking tot 2023 zijn gebaseerd op de voorjaarsnota 2023.

In de begroting staan bij elk programma hoofddoelen vermeld. Een speerpunt draagt bij aan de realisering van een hoofddoel. Het betreft een onderwerp, waarop gedurende één of meerdere jaren specifiek wordt ingezet om het hoofddoel te bereiken.

Hoofdstuk 2 Beleidsbegroting

2.1 Inleiding

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit een programmaplan en de paragrafen. Het programmaplan is onderverdeeld in:

a. 3 reguliere programma's
b. algemene dekkingsmiddelen (zoals vermeld in programma 1)

Programma overstijgende thema's

In hoofdstuk 2.2 worden de programma overstijgende thema's uiteengezet.

Programma's

De drie reguliere programma's en de algemene dekkingsmiddelen zijn een vast onderdeel in de begroting. Een programma is een samenhangende verzameling van activiteiten. Deze worden uitgevoerd om de bestuurlijke doelen binnen het programma te realiseren. Ieder programma is opgebouwd uit de 3W-vragen die op grond van de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht zijn:

a. Wat willen we bereiken?
b. Wat gaan we ervoor doen?
c. Wat mag het kosten?

Paragrafen

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron. Ze geven een "dwarsdoorsnede" van de programma's en brengen informatie bijeen die voorheen op meerdere plekken stond. Hierdoor ontstaat beter inzicht en overzicht in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument om beleidskaders vast te stellen en de uitvoering te controleren.

Leeswijzer

Programma's
Het programma beschrijft als eerste het maatschappelijk doel en de bijbehorende producten waaruit het programma bestaat. Waar het van toepassing is, wordt daarna ingegaan op de programma-overstijgende activiteiten en het onderdeel 'wat mag het kosten'.

In de programma's zijn de doelen voor het jaar 2024 beschreven. Hierna is aangegeven hoe de voortgang van de doelen worden gemeten en welke samenwerkende partner bij de uitvoering betrokken is. Als laatste wordt een financieel overzicht van het deelprogramma gepresenteerd.

Indicatoren
Met indicatoren wordt de voortgang van de doelen gemeten. Na de verkiezingen start in 2022 een nieuwe bestuursperiode. In het college is afgesproken om het grote aantal indicatoren uit de voorafgaande planning & control producten te schrappen. Het overzicht van indicatoren wordt opnieuw opgebouwd vanuit de basis van de wettelijk verplichte BBV-indicatoren. Het voornemen is om met ieder nieuw of geactualiseerd beleidsplan het overzicht van indicatoren op te bouwen. De indicatoren sluiten dan aan op de doelen in het beleid. De BBV-indicatoren zijn immers voor alle gemeenten gelijk en refereren niet altijd aan het eigen beleid.

De indicatoren zijn vergeleken met Nederland. Wordt er geen getal weergegeven, dan is het cijfer onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim.

2.2 Overstijgende thema's

Sterk Bestuur

De gemeente Westervoort is onder regie van de gemeenteraad, middels een regiegroep bestaande uit een afvaardiging van alle fracties, griffie en college, als vervolg op het bestuurskracht onderzoek van BMC uit januari 2022 bezig met het inventariseren van middelen, mogelijkheden en kansen ten aanzien van het (verstevigen) van haar bestuurskracht. Hiertoe is in 2023 door de gemeenteraad opdracht gegeven aan Partners & Pröpper voor de 1e fase; het inventariseren en handvatten geven ten aanzien van de bestuurskracht van de gemeente Westervoort ten einde toekomstbestendig te zijn als gemeente voor een periode langer dan 10 jaar. Dit laatste conform de afspraak met de provincie Gelderland voortvloeiend uit het eerste onderzoek. De verwachting is dat een ontwikkelagenda en daarmee afronding van de 1e fase eind 2023 gereed zal zijn en besproken zal worden in de gemeenteraad.

Herstelplan

Het herstelplan bevat:
1. De meerjarenbegroting structureel en reëel in evenwicht
2. De algemene reserve op een robuust niveau brengen van € 4 miljoen
3. Repressief toezicht

Structureel en reëel evenwicht

Structureel en incidenteel resultaat					
	2023	2024	2025	2026	2027
Structureel resultaat	-533	1.636	2.674	910	898
Incidenteel resultaat	-7	-617	-456	-513	-590
Begrotingsresultaten 2024 - 2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

Algemene reserve

De algemene reserve is mede door de positieve begrotingsresultaten en het spaarprogramma gegroeid tot boven het gewenste robuuste niveau.

	2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	-188	551	2.404	2.364	3.883	6.601
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	2.546	3.360	-540	1.019	2.218	397
Spaarprogramma	200	400	500	500	500	500
Onttrekkingen:						
Onderzoek wegenonderhoud	-7					
Storting bestemmingsreserves		-1.907				
Storting voorziening	-2.000					
Stand per 31 december	**551**	**2.404**	**2.364**	**3.883**	**6.601**	**7.498**

Voor een gedetailleerd overzicht van het verloop van alle reserves zie Bijlage 5.3 Overzicht van reserves en voorzieningen.

Toezicht

Het begrotingsjaar 2023 valt onder repressief toezicht. Gezien de begrotingsresultaten van 2024 tot en met 2027 zal het begrotingsjaar 2024 ook onder repressief toezicht vallen.

Conclusie

Het herstelplan zoals in gang gezet werkt financieel en leidt tot positieve resultaten. Het weerstandsvermogen is nu ook op het gewenste niveau.

2.3 Programma 1 - Bestuur

INLEIDING

Het programma Bestuur bestaat uit de taakvelden Bestuur, Burgerzaken, Beheer overige gebouwen en gronden, Overhead, Algemene dekkingsmiddelen, Crisisbeheersing en brandweer en Openbare orde en brandweer.

Doelstelling

1. Elk contact met de gemeente draagt bij aan het welzijn en de veiligheid van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. De gemeente is daarom een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding en informatieveiligheid op orde heeft. Binnen de gemeente is er een duidelijke samenhang en is er afstemming op alle niveau's.

2. De gemeente heeft een visie op dienstverlening. In de gemeentelijke organisatie worden de vier uitgangspunten uit de Visie op dienstverlening (“inwoner centraal’, ‘servicegericht’, ‘duidelijk’ en ‘kennis van zaken”) verankerd. Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom en merken zij in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.

3. Om de samenwerking en de verbinding tussen gemeente en samenleving te bevorderen te verhelderen is in 2023 een beleidskader Participatie vastgesteld. De werkwijze die daarbij hoort wordt ontwikkeld en geborgd in de organisatie en de samenleving.

4. De gemeente is een veilige plaats om te wonen, werken en te verblijven. Het doel is om kwetsbare personen niet af te laten glijden naar risico- of overlastgevend of crimineel gedrag. Inwoners en bedrijven maken we bewust van de gevaren van digitale criminaliteit, zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Bestuur	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-11.782	-10.313	-10.611	-11.000	-11.111	-12.221
Baten	39.819	35.470	38.023	39.058	37.579	38.473
A. Saldo exploitatie	28.037	25.157	27.412	28.058	26.467	26.252
Toevoeging reserves	-300	-400	-500	-500	-500	-500
Onttrekking reserves	74	2.041	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	-226	1.641	-500	-500	-500	-500
Geraamd resultaat (A+B)	27.811	26.798	26.912	27.558	25.967	25.752
Bijstelling						
Geraamd resultaat	27.811	26.798	26.912	27.558	25.967	25.752

Toelichting
Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt. Een toelichting op overhead en algemene dekkingsmiddelen wordt gegeven in hoofdstuk 2.6.

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel
De gemeente is een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief. Het is belangrijk dat inwoners kunnen vertrouwen op de lokale overheid. Dit vertrouwen willen we versterken door meer transparant en participatief te zijn.

Toelichting
Dit betekent dat de gemeente inwoners actief betrekt bij het vormgeven van hun eigen (veilige) leefomgeving, waarmee de onderlinge verbinding tussen inwoners en de leefbaarheid in de wijk en het dorp wordt versterkt. En dat het bestuur benaderbaar is en samen met partners en de samenleving naar ideeën en constructieve oplossingen zoekt.

De gemeente zorgt voor goede en tijdige communicatie en transparantie van informatie. Dit draagt bij aan meer begrip voor elkaar en voor gemaakte keuzes. Zoveel mogelijk stukken en beraadslagingen zijn openbaar en eenvoudig opvraagbaar. Alleen als het absoluut noodzakelijk is, wordt geheimhouding opgelegd.

De Visie op dienstverlening 2022-2026 geeft richting aan de ontwikkeling van de dienstverlening van de gemeente aan individuele inwoners en ondernemers. De missie daarbij is dat elk contact met de gemeente bijdraagt aan het welzijn van inwoners, het vestigingsklimaat voor bedrijven en het (herstel van) vertrouwen in de overheid. Dit betekent dat de inwoner centraal staat in het contact met de gemeente, bij de inrichting van processen en bij het maken van (beleids)keuzes. De inwoner kan rekenen op goede service, duidelijkheid en juiste en volledige informatie. De manier waarop het contact met de inwoner verloopt en de beleving van dat contact door de inwoner is daarbij minstens zo belangrijk als het resultaat van dat contact. Dit geldt voor alle takken van sport van de gemeente. Van het sociaal domein tot de fysieke leefomgeving en het klantcontactcentrum.

Veiligheid is één van de belangrijkste basisbehoeften van de mens. Daarom is het van belang dat inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente Westervoort zich veilig voelen. Op lokaal niveau voert de gemeente de regie op veiligheid. De verantwoordelijkheid voor de veiligheid delen we echter met vele partners, waarvan de inwoners de belangrijkste zijn. Als regisseur brengt de gemeente deze partners samen en stimuleren we een actieve rol van onze inwoners. We geven onze eigen rol als overheid goed en actief gestalte: we zetten waar nodig de veiligheidsinstrumenten in waarover wij beschikken, met de intensiteit die past bij de problematiek.

Hoofddoelen
De doelen binnen programma 1 zijn:
A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving.
B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.
C. Het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van de inwoners.

EXTERNE ONTWIKKELINGEN

Dienstverlening
In de periode 2024-2028 zal er een piek zijn in het aantal aanvragen voor reisdocumenten. De oorzaak hiervoor is de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten vanaf 2014 van 5 naar 10 jaar. Om de piek op te kunnen vangen wordt de formatie uitgebreid met 1 fte.

Lokale democratie
Het experimenteren met nieuwe vormen van lokale democratie is een ontwikkeling die vanuit de rijksoverheid en de provincie gestimuleerd wordt. Er worden ondersteuningsprogramma's aan gemeenten aangeboden. Zo zijn steeds meer gemeenten met de burgerparticipatie aan het experimenteren. Het experimenteren komt voort uit de wens om te komen tot een grotere burgerbetrokkenheid bij de lokale politiek.

Informatisering en de digitale samenleving
Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren. De RID is naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor deze toekomst.

In het vervolgtraject zal ook gekeken worden naar de invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente en de digitale volwassenheid van de aangesloten partijen. De digitale volwassenheid van de gemeente zal verhoogd moeten worden. In het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 is digitale volwassenheid benoemd. De uitwerking op welke wijze de digitale volwassenheid vergroot zal gaan worden, is echter nog niet concreet uitgewerkt. De toename van de importantie van informatie(veiligheid) en ICT leidt hier op termijn waarschijnlijk tot hogere kosten.

Het beveiligen van informatie is essentieel voor het functioneren van de gemeente. Het bekendste voorbeeld van ‘Hof van Twente’ toont aan dat een gemeente kwetsbaar is. In de periode na dit voorbeeld zijn er vele andere voorbeelden bij gekomen. Verschillende maatregelen worden in verband met de toegenomen risico’s rondom met name ransomware genoemd. Gezien de toenemende mate van afhankelijkheid van ICT-middelen is het te verwachten dat er structureel beduidend meer financiële middelen nodig zijn in de komende periode.

Wet open overheid (Woo)
De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden. Daarmee is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervallen. Het grote verschil met de Wob is dat de Woo verplicht dat documenten in elf informatiecategorieën gefaseerd (5 jaar) actief openbaar worden gemaakt. In 2024 zal de implementatie van de Woo voortgang hebben, waarbij ook het op orde brengen van de informatiehuishouding en training en bewustwording van de medewerkers en bestuurders belangrijke doelstellingen zijn.

2.3.2 Wat gaan we er voor doen?

A. Het bevorderen van de samenwerking tussen gemeente en samenleving

Dit zijn de speerpunten:

A.1	**Uitvoering en borging Participatiebeleid**
Doel	De implementatie van het in Q3 2023 vast te stellen beleidskader participatie uit te voeren en te borgen in de organisatie en de samenleving.
Toelichting	Als het beleidskader na de zomer is vastgesteld wordt een begin gemaakt met een structureel implementatie- en borgingstraject van het participatiebeleid voor de medewerkers, managers en bestuurders van 1Stroom. Het traject is gericht op het versterken van de participatie manier van denken in de organisatie. De implementatie en borging van het beleid heeft tot gevolg dat er meer tijd, capaciteit en financiële middelen nodig zijn voor het ontwikkelen van medewerkers, het begeleiden en ondersteunen van medewerkers en het opzetten en uitwerken van werkwijzen en -processen. Daarnaast is de verwachting dat de organisatie intensiever te maken gaat krijgen met initiatieven uit de samenleving (overheidsparticipatie), dat hiervoor een initiatievenloket zal moeten worden ontwikkeld en dat het inzetten van participatie ook vanuit deze insteek een investering vooraf zal vragen in tijd en geld. Uitvoering en borging van het beleidskader vraagt om aan de voorkant bij elk werkproces altijd goed na te denken in hoeverre bewoners en externe partijen betrokken zijn of moeten worden. De ontwikkeling en uitvoering van een goed participatieplan is de volgende stap. Dit impliceert dat de besluitvormings- en uitvoeringsprocessen meer tijd vragen en dat daarvoor capaciteit en middelen beschikbaar moeten zijn.
Risico's	Participatieplannen kunnen onvoldoende worden ingericht, waardoor onduidelijkheid ontstaat tot hoever de geboden participatie reikt. De ontevredenheid van inwoners neemt daardoor toe. Invoering van het uitdaagrecht vormt een extra uitdaging en risico voor de organisatie, omdat elke uitdaging hoe dan ook begeleiding vraagt van meerdere afdelingen en daarmee de druk op de organisatie opvoert.
Planning	In september is naar verwachting door beide raden het Beleidskader Participatie aangenomen. Daarna zullen we uitvoeringsrichtlijnen voor uitvoering en borging opstellen voor de organisatie. De uitvoering en borging van het participatiebeleid start na vaststelling van het Beleidskader en loopt door naar volgende jaren.

Financiën	*2023* Voor de uitvoering en borging is 1 fte senior participatiemedewerker toegekend tot en met 2025 voor de duur van deze coalitieperiode. Verder zullen we voor Q4 van 2023/ Q1 2024 naar verwachting € 25.000 projectbudget nodig hebben voor beide gemeenten samen (dus dat is € 9.250 voor Westervoort) om een pilot uit te voeren met een digitale participatie tool die organisatie-breed gebruikt kan worden. Inwoners en partners worden actief betrokken bij de transformatie van het sociaal domein (programma 2). Dit doen we onder de werktitel Dorpsgesprekken. Dit betekent een omslag in werken. Om verdergaand participatief te werken is tijd, training en coaching nodig. Tijd om samen met partners en sleutel-inwoners vormen van participatief werken te ontdekken, uit te proberen en de geleerde lessen mee te nemen. Training en coaching, omdat de basis van de nieuwe route weer opnieuw gelegd moet worden in een team met bijna allemaal nieuwe medewerkers. De kosten hiervan zullen worden gedekt door het gereserveerde budget voor het Strategisch Opleidingsplan. *Aankondiging 2024 (en verder tot einde van deze coalitieperiode)* Nu het beleidskader wordt vastgesteld zal er mogelijk extra capaciteit nodig zijn binnen de verschillende afdelingen (naar verwachting bij RSO, R&B, Sociaal Domein). Als het Beleidskader wordt vastgesteld wordt daarmee ook ingestemd met een op te richten Initiatievenloket. Hiervoor zal ook extra capaciteit en subsidie-/werkbudget nodig zijn, zodat initiatieven gestimuleerd en gefaciliteerd kunnen worden.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van participatieve trajecten. Het participatiebeleid beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te vergroten, de samenwerking tussen gemeente en bewoners te versterken en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.

A.2	**Integraal werken**
Doel	Samenhang en afstemming op alle niveaus.
Toelichting	Ieder speelt in de processen zijn eigen rol. De onderlinge samenwerking tussen de gemeente en 1Stroom ligt vast en er is een duidelijke (overleg)structuur. Bestuurders en ambtenaren weten wat ze van elkaar kunnen en mogen verwachten. De duidelijke structuur biedt houvast en overzicht en bevat voldoende ruimte voor dialoog. Bestuurlijke (besluitvormings-)processen kunnen ingewikkeld zijn, waarbij meerdere afdelingen en belanghebbenden betrokken zijn. Met integrale adviezen wordt de kwaliteit en samenhang vergroot. Onderling zijn beleidsterreinen met elkaar verbonden. De verschillende onderdelen van programma 1 brengen de onderlinge verbinding aan. Processen en werkwijzen op een eenduidige manier doorvoeren vergroot de kwaliteit van de ambtelijke advisering. De bestuurlijke procesinformatie is vastgelegd, toegankelijk en overzichtelijk. Er wordt rust en stabiliteit ingebouwd in de processen. De ambtelijke organisatie is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling 1Stroom. 1Stroom heeft in 2021 een nieuwe organisatiestructuur gekregen en maakt een verbetertraject door.
Risico's	Zonder goede afstemming tussen betrokken ambtenaren en bestuurders worden onderwerpen niet in de volle omvang behandeld. Dit kan leiden tot misverstanden en omissies in de besluitvorming.
Planning	Doorlopend.

Financiën	Beschikbare capaciteit voor de verbeteringen worden met bestaande capaciteit opgepakt.
Participatie	Op onderwerpen die betrekking hebben op derden, zullen zij betrokken worden.

A.3	**Implementatie Wet Open Overheid (WOO)**
Doel	Een transparante organisatie en gemeente, die zijn informatiehuishouding op orde heeft.
Toelichting	De Wet open overheid is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo vervangt de Wob (Wet openbaarheid van bestuur). Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie (11 informatiecategorieën). Een belangrijk onderdeel van de Woo is het op orde brengen van de informatiehuishouding van de gemeenten en 1Stroom. Beide zullen tot en met 2027 gefaseerd moeten gaan plaatsvinden.
Risico's	De Gemeenschappelijke Regelingen waarmee onze gemeenten verbonden zijn moeten zich ook houden aan de Wet Open overheid. GR-en krijgen echter geen budget vanuit het Rijk. Uiteraard wordt de Woo bij de GR 1Stroom wel geïmplementeerd, gelijktijdig met de gemeenten. Op het moment van schrijven wordt echter nog uitgezocht wat de precieze verdeling van verantwoordelijkheden en taken zou moeten zijn tussen de gemeenten en de andere verbonden GR-en. Risico is dat deze GR-en ook in bepaalde mate aanspraak willen maken op ons vanuit het Rijk verkregen budget. De planning is dat hier uiterlijk in Q4 2023 meer helderheid over komt.
Planning	De implementatie van de Woo duurt nog tot en met 2027.
Financiën	Het op orde brengen van onze informatiehuishouding en het organiseren van actieve openbaarmaking van informatie hebben ervoor gezorgd dat er nieuwe applicaties en software aangeschaft moest worden. Door de installatie, implementatie en het beheer van deze nieuwe applicaties en het optimaliseren van onze huidige applicaties en systemen ligt er steeds meer werk bij de functioneel beheerders. Omdat dit naar de toekomst toe alleen maar zal groeien, is er structureel extra formatie (1fte) nodig als het gaat om functioneel beheer. Dit kan voorlopig (naar verwachting tot en met 2027) vanuit de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld voor de Woo. Ook de formatieruimte die voor de Woo-contactfunctionarissen vrij is gemaakt (0,2fte per gemeente) wordt betaald vanuit de vanuit het Rijk verkregen middelen voor de Woo. Vanuit het gemeentefonds zijn vanuit de Rijksoverheid middelen beschikbaar gemaakt om de WOO te implementeren.
Participatie	Dit speerpunt is volledig gericht op het verbeteren van de informatievoorziening aan inwoners.

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.

Dit zijn de speerpunten:

B.1	**Kwetsbare / overlastgevende personen (waaronder jeugdoverlast)**
Doel	Het doel is om kwetsbare personen niet af te laten glijden naar risico- of overlastgevend of crimineel gedrag.

Toelichting	Het thema ‘kwetsbare/overlastgevende personen’ is een prioriteit in het door de gemeenteraad vastgestelde integrale veiligheidsplan. Er spelen diverse onderwerpen op dit speerpunt. Voorbeelden zijn: de aanpak van personen met verward gedrag, jeugdoverlast, personen die ernstige woonoverlast veroorzaken in hun buurt of jongeren die vanwege een instabiele thuissituatie afglijden naar criminaliteit of radicaliseren. Casussen op deze onderwerpen worden steeds complexer daar waar het gaat om zorg en hulp. Zij vragen steeds meer om veiligheidsmaatregelen voor de persoon in kwestie en zijn of haar omgeving. Dit vraagt de laatste tijd veel inzet als het gaat om een integrale aanpak en de daarbij noodzakelijke regievoering. Net als bij de jeugddynamiek, zoals wij vorig jaar al hebben aangegeven. In de loop der tijd zullen zich steeds nieuwe knelpunten en doelgroepen manifesteren. Een goede verbinding tussen zorg en veiligheid is essentieel om de genoemde onderwerpen goed aan te kunnen pakken. Die verbinding is steeds belangrijker geworden nu de gemeente sinds de decentralisatie in het sociaal domein verantwoordelijk is voor de zorg. Sinds 2021 zijn belangrijke stappen gezet om zorg en veiligheid beter op elkaar aan te laten sluiten. De opgezette werkprocessen en de sluitende ketenaanpak voor kwetsbare personen moeten goed geborgd en onderhouden blijven worden, daar waar nodig worden doorontwikkeld/versterkt en als er behoefte aan bestaat kunnen nieuwe partners worden toegevoegd. Het is belangrijk om vanuit veiligheidsoogpunt uit te dragen dat het tijdig zoeken van de verbinding met partners - intern en extern - escalatie van problemen kan voorkomen.
Risico’s	Zonder goede signalering en aanpak van kwetsbare/overlastgevende personen vallen deze inwoners uiteindelijk tussen wal en schip; er komt dan geen sluitende aanpak van hun situatie tot stand, waardoor hun kwetsbare en soms schrijnende situatie voortduurt of te weinig of te langzaam verbeterd. Dat kost de maatschappij uiteindelijk alleen maar meer geld. Overlastsituaties dreigen dan te escaleren, wat alleen maar meer problemen oplevert en meer inspanningen kost om het op te lossen. Soms kan dan alleen de politie nog optreden als deze personen strafrechtelijke overtredingen begaan. Dat willen we voorkomen.
Planning	Doorlopend.
Financiën	De toegenomen werklast en de toename van de complexiteit van casuïstiek vraagt om (meer) centrale en integrale procesregie op het thema zorg & veiligheid. Op dit thema moet er meer regie gevoerd en structuur gegeven worden op het individu (personen met verward gedrag, woonoverlast), het systeem (gezin, huiselijk geweld) en op de jongerendynamiek (overlastgevend). Daarvoor hebben we een procesregisseur nodig. De procesregisseur ziet erop toe dat het proces kwalitatief voldoet aan wat nodig is op deze onderwerpen. Hij coacht professionals en collega's en adviseert bij de uitvoering van een plan. Deze persoon legt de verbinding tussen beleid, uitvoering en netwerkpartners (dus intern en extern) aansluitend op gemeentelijke en regionale ontwikkelingen. De procesregisseur heeft mandaat om, wanneer daar integraal behoefte aan is, vanuit de inhoud door te pakken op de bovengenoemde thema’s. Dat kan bijvoorbeeld gaan om het aangaan van gesprekken met personen/ouders/gezinnen waar het niet goed gaat. In 2024 wordt de procesregie op de jeugdaanpak uitgebreid met 0,75 FTE (gezamenlijk met Duiven).

Participatie	We informeren inwoners over waar zij met vragen en zorgen terecht kunnen. Dit maakt de drempel om zorgen te uiten lager. Dit versterkt de vroegtijdige signalering waardoor zorg en hulpverlening snel(ler) starten. Een sluitende aanpak bij verward of overlastgevend gedrag komt bij voorkeur tot stand in overleg met de persoon/personen zelf. Helaas werken ze daar niet altijd vrijwillig aan mee. Dan zijn andere trajecten aan de orde.

B.2	**Digitale veiligheid**
Doel	Inwoners en bedrijven bewust maken van de gevaren van digitale criminaliteit, zodat zij dat tijdig herkennen en weten wat ze moeten doen als ze ermee te maken krijgen en zich ertegen kunnen wapenen.
Toelichting	Er vindt een verschuiving plaats van traditionele criminaliteit (woning-/auto-inbraken) naar cybercriminaliteit. Cybercrime is een verzamelterm geworden van alle delicten die met een computer en op internet worden gepleegd. Mensen van alle leeftijden worden het slachtoffer van oplichting via whatsapp of phishingmails. Criminelen kunnen bedrijfssystemen 'gijzelen' en losgeld eisen of belangrijke voorzieningen overnemen. En de digitale wereld draagt ook steeds vaker bij aan radicalisering, het creëren van maatschappelijke onrust en het aanjagen van ordeverstoringen. Verder zijn mensen zich er niet van bewust dat ze onbedoeld dader kunnen worden door bijvoorbeeld een gevoelig filmpje of foto's door te sturen. Gemeenten kunnen een rol spelen om te voorkomen dat inwoners, bedrijven en voorzieningen slachtoffer worden van cyber gerelateerde zaken. Met onder andere voorlichting moet de bewustwording vergroot worden.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade tot zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.
Planning	In het nieuwe integrale veiligheidsplan 2023-2026 is digitale criminaliteit als prioriteit opgenomen. In het plan is op hoofdlijnen aangegeven wat we willen gaan doen. De acties spreiden zich uit over meerdere jaren
Financiën	Cyberveiligheid is een betrekkelijk nieuw onderwerp voor gemeenten. Langzaamaan komen er projecten en initiatieven op dit thema. Wat voor onze gemeente geschikt is, moet nog worden onderzocht of ontwikkeld. De kosten zijn op voorhand niet aan te geven
Participatie	Het vergroten van de cyberveiligheid kan niet tot stand komen zonder de inwoners en ondernemers. Meer bewustwording bij inwoners en bedrijven over de gevolgen van cybercrime is een belangrijke eerste stap. Samenwerking met bijvoorbeeld ondernemersverenigingen en het Nationaal Cyber Security Centrum zal daarbij worden gezocht.

C. Het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van de inwoners.

Dit zijn de speerpunten:

C.1	**Verbeteren van de dienstverlening**
Doel	Verankeren van de vier uitgangspunten uit de Visie op dienstverlening in de gemeentelijke organisatie; "inwoner centraal', 'servicegericht', 'duidelijk' en 'kennis van zaken". Hierdoor voelen inwoners en ondernemers zich welkom en merken zij in alles dat zij centraal staan in het contact met de gemeente.

Toelichting	Het is belangrijk dat de gemeentelijke organisatie werkt vanuit gemeenschappelijke waarden en uitgangspunten. Dit geeft duidelijkheid aan inwoners over wat zij van de gemeente kunnen verwachten. Dit komt tot uitdrukking in concrete normen en prestatieafspraken die de komende periode uitgewerkt zullen worden, op basis van input vanuit de samenleving en vanuit de ambtelijke organisatie.
Risico's	Er zijn technische, procedurele, culturele en financiële uitdagingen om in lijn met de Visie op dienstverlening te kunnen werken. De gewenste ontwikkelingen kunnen omvangrijk zijn en de nodige tijd kosten. Er zullen slimme keuzes gemaakt moeten worden.
Planning	De Visie op dienstverlening schetst de stip op de horizon. Het is een ambitie. Deze ambitie is niet van vandaag op morgen te realiseren. De implementatie van deze ambitie is ook dermate complex dat het niet mogelijk is om op voorhand een detailplanning te maken en concrete resultaten te benoemen. Het verbeteren van de dienstverlening heeft continu aandacht nodig en vraagt veel doorzettingsvermogen. Ook is het nodig om alert te zijn op (maatschappelijke) ontwikkelingen en deze steeds te vertalen naar de gemeentelijke dienstverlening. In Jaarplannen wordt per kalenderjaar de focus voor het betreffende jaar uitgewerkt. In 2023 ligt de focus op 3 onderdelen: 1. Het ontwikkelen van methoden om structureel inzicht te krijgen in de wensen, behoeften en eisen van inwoners en de manier waarop zij in contact willen zijn met de gemeente. Een van de signalen die hierbij al duidelijk en herhaald naar voren is gekomen, is de wens tot het verruimen van de openingstijden van het gemeentehuis. Dit is daarom in deze voorjaarsnota al als wens opgenomen. 2. Het ontwikkelen van instrumenten die nodig zijn om uitvoering te geven aan dienstverlening zoals beschreven in de Visie op dienstverlening 2022-2026. 3. Opstellen van een opleidingsplan om brede vaardigheden te ontwikkelen bij medewerkers om uitvoering te kunnen geven aan dienstverlening als beschreven in de Visie op dienstverlening 2022-2026. In het Jaarplan 2024 zal hierop worden voortgebouwd en zullen nadere acties worden opgenomen om de dienstverlening verder te verbeteren. Het Jaarplan 2024 zal worden gebaseerd op de resultaten van de acties in 2023 en wordt eind 2023 ter kennisgeving aan de gemeenteraad voorgelegd.
Financiën	De meeste investeringen voor dienstverlening zitten in bewustwording, training van vaardigheden en aandacht voor houding & gedrag van medewerkers. De kosten voor trainingen, bewustwording, onderzoeken en materiaal kunnen worden gedekt vanuit bestaande budgetten binnen 1Stroom. Als er aanvullende investeringen nodig zijn, dan zal dit in een apart voorstel worden voorgelegd.

Participatie	Er is een klantpanel voor de gemeentelijke hoofdwebsite die fungeert als klankbordgroep bij de verbetering van de digitale dienstverlening. Zo heeft het klantpanel input geleverd bij de vernieuwing van de gemeentelijke hoofdwebsite medio 2022. Ook wordt klantgedrag gemonitord via web-statistieken en vanuit de data die vanuit de verschillende backoffice-applicaties beschikbaar is. Verder is in het Jaarplan dienstverlening 2023 de actie opgenomen om een methode te ontwikkelen om structureel inzicht te krijgen in de wensen, behoeften, eisen en kanaalgebruik van inwoners en hen hiermee een podium te geven om mee te denken over de verbetering van de dienstverlening. Op verschillende momenten en via diverse methoden zullen inwoners en ondernemers worden bevraagd over hun wensen en ideeën in het contact met de gemeente op basis waarvan verbeteracties worden voorgesteld.

C.2	**Cyberveiligheid eigen organisatie**
Doel	Cyberveiligheid in de organisatie van de gemeente vergroten.
Toelichting	Het is voor de gemeente en de gemeentelijke organisatie van belang om een goede weerbaarheid tegen cybercriminelen te hebben. Het aantal digitale producten en diensten groeit waardoor de digitale kwetsbaarheid toeneemt. Niet alleen is onze dienstverlening afhankelijk van goed werkende ICT-systemen, ook wordt er veel met privacygevoelige informatie gewerkt. Het gijzelen c.q. stilvallen van onze systemen heeft grote consequenties. Het snel signaleren en bestrijden van incidenten is belangrijk.
Risico's	Cybercrime kan leiden tot diefstal van geld en informatie, enorme bedrijfsschade tot zelfs ontwrichting van de samenleving als bepaalde voorzieningen worden gehackt.
Planning	De RID en 1Stroom werken voortdurend aan de veiligheid van de gemeentelijke ICT-systemen. De RID voert de benodigde technische wijzigingen uit. 1Stroom werkt aan het vergroten van het bewustzijn informatieveiligheid (o.a. clean desk, toegangsbeheer, ...) en de digitale vaardigheden en bewustzijn van de organisatie.
Financiën	De kosten voor de cyberveiligheid van de gemeentelijke systemen zijn meegenomen in de begroting van de RID. Kosten voor het vergroten van het interne bewustzijn en het uitvoeren van een cyberveiligheidsoefening zijn gedekt vanuit de bestaande middelen.
Participatie	Participatie is niet van toepassing op het vergroten van de cyberveiligheid van de eigen organisatie.

2.3.3 Financiële middelen

			2022	2023	2024	2025	2026	2027
1	Programma Bestuur	Lasten	-12.083	-10.713	-11.111	-11.500	-11.611	-12.721
		Baten	39.894	37.511	38.023	39.058	37.579	38.473
		Saldo	27.811	26.798	26.912	27.558	25.967	25.752
		Bijstelling						
		Saldo	**27.811**	**26.798**	**26.912**	**27.558**	**25.967**	**25.752**
			2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
	Lasten							
0.1	Bestuur		-1.911	-1.590	-1.792	-1.798	-1.791	-1.724
0.2	Burgerzaken		-320	-320	-371	-361	-374	-379
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		-936	-884	-562	-471	-448	-444
0.4	Overhead		-5.442	-6.037	-5.673	-5.885	-6.248	-6.624
0.5	Treasury		-31	-9	-116	-147	-97	-101
0.61	OZB woningen		-85	-165	-101	-102	-102	-102
0.62	OZB niet-woningen		-92	-89	-126	-126	-126	-126
0.64	Belastingen overig		-256	-31	-276	-276	-276	-276
0.7	Uitkering gemeentefonds		0	0	-374	-361	-213	-1.028
0.8	Overige baten en lasten		-1.544	-68	-103	-355	-320	-299
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		-855	-788	-837	-837	-837	-837
1.2	Openbare orde en veiligheid		-311	-333	-279	-279	-279	-279
	Totaal lasten		**-11.782**	**-10.313**	**-10.611**	**-11.000**	**-11.111**	**-12.221**
	Baten							
0.1	Bestuur		550	0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken		189	176	271	250	284	296
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden		1.041	564	428	428	425	425
0.4	Overhead		1.188	159	274	274	274	274
0.5	Treasury		142	177	206	116	116	116
0.61	OZB woningen		2.876	2.863	3.203	3.222	3.338	3.445
0.62	OZB niet-woningen		536	555	600	626	649	670
0.64	Belastingen overig		126	136	129	135	140	144
0.7	Uitkering gemeentefonds		31.508	30.824	32.898	33.993	32.338	33.088
0.8	Overige baten en lasten		1.645	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		0	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en veiligheid		19	16	16	16	16	16
	Totaal baten		**39.819**	**35.470**	**38.023**	**39.058**	**37.579**	**38.473**
	Eindtotaal		**28.037**	**25.157**	**27.412**	**28.058**	**26.467**	**26.252**
	Mutaties reserves							
0.10	Lasten (toevoegingen)		-300	-400	-500	-500	-500	-500
0.10	Baten (onttrekkingen)		74	2.041	0	0	0	0
	Eindtotaal		**-226**	**1.641**	**-500**	**-500**	**-500**	**-500**
	Resultaat programma Bestuur		**27.811**	**26.798**	**26.912**	**27.558**	**25.967**	**25.752**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2023	2023	2024	2025	2026	2027
	Resultaat voorjaarsnota 2023	26.798	25.805	26.837	24.963	24.614
0.1	Bestuur	0	-158	-158	-176	-155
0.2	Burgerzaken	0	0	-11	-30	-22
0.3	Beheer overige gebouwen en terreinen	0	105	106	125	125
0.4	Overhead	0	932	841	865	844
0.5	Treasury	0	-7	-103	-33	-38
0.61	OZB woningen	0	82	135	182	288
0.62	OZB niet-woningen	0	-25	-14	-4	17
0.64	Belastingen overig	0	-255	-253	-252	-247
0.7	Uitkering gemeentefonds	0	304	188	300	278
0.8	Overige baten en lasten	0	69	-70	-35	-14
1.1	Crisisbeheer en brandweer	0	1	1	1	1
1.2	Openbare orde en veiligheid	0	61	61	61	61
0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0
	Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	**26.798**	**26.912**	**27.558**	**25.967**	**25.752**

2.3.4 Betrokken verbonden partijen

Samenwerking de Liemers	
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. De uitvoering en ontwikkeling van het beleid pakt de samenwerking op. Via periodieke overleggen op verschillende niveaus wordt afstemming met elkaar gezocht.
Onze inzet in 2024	In 2024 wordt het vervolg op het rapport Toekomstvisie RID van M&I verder uitgevoerd.

1Stroom	
Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: • Robuuster wordt (minder **kwetsbaar**). • Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (**kracht**). • Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven, aan de raden en colleges (**kwaliteit**). • Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (**kansen).** • Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (**kosten**).
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten. 1Stroom pakt de uitvoering en ontwikkeling van het beleid op. Via periodieke overleggen op bestuurlijk niveau zoeken de partijen afstemming met elkaar.
Onze inzet in 2024	Een evaluatie van de directie- en organisatiestructuur zal uitwijzen hoe de topstructuur van 1Stroom eruit zal zien in de toekomst. In 2024 zullen de punten die uit de evaluatie volgen opgepakt worden.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweerzorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.

Taak	• In stand houden van brandweer en geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR) • Voorzien in de meldkamerfunctie • Aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel • Inventariseren van en adviseren over risico's • Voorbereiden op de bestrijding van branden • Organiseren van de crisisbeheersing • Bevorderen van medisch milieukundige zorg, technische hygiënezorg en psychosociale hulp bij rampen • Het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders • Taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2024	Samen met VGGM zorgen we ervoor dat de brandweer- en gezondheidstaken goed worden uitgevoerd in onze gemeente en dat we voorbereid zijn op mogelijke crisissituaties. Voor 2024 betekent dat onder andere dat de interne bedrijfsvoering bij VGGM wordt versterkt, wat de gehele organisatie ten goede komt. Bij de GGD wordt onderzocht hoe de Jeugdgezondheidszorg en de Algemene Gezondheidszorg toekomstbestendig kunnen worden gemaakt. In 2024 worden daar incidentele middelen voor beschikbaar gesteld.

	Streekarchief
Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de bij het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet.
Taak	Beheren en toezicht houden op de overgedragen en niet overgedragen archiefbescheiden van de deelnemers. Adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie uit de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2024	Voorbereiding van het project voor aansluiting bij het e-depot van het ECAL, voor het mogelijk maken van de wettelijk verplichting om permanent te bewaren digitale archiefbescheiden duurzaam te bewaren.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. De Euregio voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2024	We blijven lid van deze GR en waar mogelijk doet de gemeente mee in projecten en benutten we subsidiekansen.

2.3.5 Indicatoren

Programma 1 Bestuur	Westervoort	Nederland
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7,30	Nog niet bekend
Bezetting (fte per 1,000 inwoners)	6,68	Nog niet bekend
Apparaatskosten per inwoner	7,41	Nog niet bekend
Externe inhuur (% van totale loonsom + inhuur externen)	0,82%	Nog niet bekend
Overhead (% van totale lasten)	11,54%	Nog niet bekend
Verwijzingen Halt	19	8
Winkeldiefstallen	2,3	2,3
Geweldsmisdrijven	2,7	4,6
Diefstallen uit woningen	1,0	1,4
Vernielingen en beschadigingen	5,0	6,0
Demografische druk	74,6%	70,3%

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren wordt verwezen naar de website www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2023.

2.4 Programma 2 - Maatschappij

Inleiding

Het programma maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Naast de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, de jeugd en participatie gaat het ook om verantwoordelijkheid op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. Begin 2023 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van het vervolg op de transformatie in het sociale domein. Daarbij zullen we op basis van 5 ontwikkellijnen de transformatie van alle beleidsvelden en gemeentelijke taken die onder dit programma vallen, verder vormgeven. Met transformeren bedoelen we dat we in ons beleid sturen op normaliseren, het bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid en wordt er ingezet op voorliggende en algemene voorzieningen. Dat zijn de informele netwerken en goedkopere vormen van ondersteuning die voor inwoners zonder indicatie beschikbaar zijn. Door die voorzieningen te versterken zal de verwijzing naar duurdere geïndiceerde zorg naar verwachting afnemen. Het doel van de transformatie is een toekomstbestendig sociaal domein dat bijdraagt aan de positieve gezondheid van inwoners.

De benaderingswijze vanuit positieve gezondheid is daarbij leidend. Het is een integrale benadering die alle facetten (en partners) van gezondheid verbindt. Denk aan gezond en fit voelen, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven en meedoen. En de benadering gaat uit van de mogelijkheden die inwoners en samenleving hebben om hun leven vorm te geven in plaats van uit te gaan van de beperkingen die er zijn.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

We gaan werken met een doorlopende agenda om deze transformatie verder in gang te zetten. Dat gaan we doen op basis van de volgende 5 lijnen:

- Vitaal deelnemen
- Gezond en veilig opgroeien
- Beschermd thuis wonen
- Integratie en vluchtelingen
- De dagelijkse basis op orde

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Maatschappij	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-27.473	-28.997	-28.003	-27.550	-27.542	-26.755
Baten	6.390	6.383	5.714	5.714	5.659	5.013
A. Saldo exploitatie	-21.083	-22.614	-22.289	-21.836	-21.883	-21.742
Toevoeging reserves	-169	-1.400	0	0	0	0
Onttrekking reserves	86	350	102	121	27	0
B. Mutaties reserves	-83	-1.050	102	121	27	0
Geraamd resultaat (A+B)	-21.166	-23.664	-22.187	-21.715	-21.856	-21.742
Bijstelling						
Geraamd resultaat	-21.166	-23.664	-22.187	-21.715	-21.856	-21.742

Toelichting

Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Inwoners van Westervoort kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. Er wordt genoeg ruimte geboden om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken stelt de gemeente zich open en aandachtig op richting haar inwoners. We willen middels dialoog én inspelend op de veranderingen in de maatschappij, komen tot beleid waarin de kansen en mogelijkheden van de burgers altijd het uitgangspunt vormen. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve leefwereld, staan hierin centraal.

Het programma maatschappij omvat alle beleidsvelden van het sociale domein. Naast de taken op het vlak van zorg voor kwetsbare inwoners, de jeugd en participatie gaat het ook om verantwoordelijkheid op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en ontmoeting. Begin 2023 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van het vervolg op de transformatie in het sociale domein. Daarbij zullen we op basis van 5 ontwikkellijnen de transformatie van alle beleidsvelden en gemeentelijke taken die onder dit programma vallen, verder vormgeven. Met transformeren bedoelen we dat we in ons beleid sturen op normaliseren, het bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid en wordt er ingezet op voorliggende en algemene voorzieningen. Dat zijn de informele netwerken en goedkopere vormen van ondersteuning die voor inwoners zonder indicatie beschikbaar zijn. Door die voorzieningen te versterken zal de verwijzing naar duurdere geïndiceerde zorg naar verwachting afnemen. Het doel van de transformatie is een toekomstbestendig sociaal domein dat bijdraagt aan de positieve gezondheid van inwoners.

De benaderingswijze vanuit positieve gezondheid is daarbij leidend. Het is een integrale benadering die alle facetten (en partners) van gezondheid verbindt. Denk aan gezond en fit voelen, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven en meedoen. En de benadering gaat uit van de mogelijkheden die inwoners en samenleving hebben om hun leven vorm te geven in plaats van uit te gaan van de beperkingen die er zijn.

We gaan werken met een doorlopende agenda om deze transformatie verder in gang te zetten. Dat gaan we doen op basis van de volgende 5 lijnen :

Vitaal deelnemen
Deze lijn betreft de ondersteuning die geboden wordt aan volwassen inwoners om energiek en volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Doel van deze lijn is: inwoners van de gemeente voelen zich goed omdat ze (zoveel mogelijk) de koers van hun eigen leven bepalen, eventueel ondersteund door de kracht van de samenleving, laagdrempelige zorg en (welzijns-)voorzieningen.

Wettelijk kader voor deze lijn: Wmo, Wet Publieke Gezondheid (Wpg), Wet langdurige zorg (Wlz), Woningwet.

Gezond en veilig opgroeien
Deze lijn beslaat de ondersteuning die aan alle gezinnen, jongeren en kinderen geboden wordt om veilig en gezond op te groeien. Doel van deze lijn is: gezinnen, jongeren en kinderen ondersteunen bij het lichamelijk- en psychisch gezond opgroeien in een veilig leefmilieu. Met als uitgangspunt: zo licht als het kan en zo zwaar als nodig is. Dit doet de gemeente door in samenwerking met professionele partners op preventie in te zetten binnen een dekkend zorgnetwerk.

Wettelijk kader van deze lijn : Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs, Leerplichtwet, Wet publieke gezondheid (Wpg).

Beschermd thuis wonen
Deze lijn gaat over de ondersteuning die geboden wordt aan mensen met een psychische kwetsbaarheid en psychosociale problemen. Doel van deze lijn is: mensen met psychische of sociaal-maatschappelijke problemen zijn volwaardig onderdeel van onze samenleving. Dit draagt

bij aan voorspoedig herstel en het afnemen van problemen. Voorwaarden hiervoor zijn veilig en betaalbaar wonen, in of dicht bij de eigen woonplek, passende begeleiding en ondersteuning, zinvol werk, voldoende inkomen, een veilige en gezonde leefomgeving en een welwillende samenleving. Ofwel: een beschermd thuis.

Wettelijk kader van deze lijn: Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), Wmo.

Integratie en vluchtelingen
Deze lijn beslaat de ondersteuning die geboden wordt aan mensen die in onze gemeente integreren. Doel van deze lijn is: nieuwkomers zijn zelfredzaam. Dit stimuleren we door hen mee te laten doen in de maatschappij. Door het begrijpen en spreken van de Nederlandse taal, door een thuis te hebben, te participeren op werkgebied en op sociaal vlak deel te nemen in de maatschappij. Hierbij creëren we draagvlak bij de nieuwkomer en zijn omgeving, op deze manier vindt snelle juiste integratie plaats.

Wettelijk kader van deze lijn: Wmo, Wet Inburgering en mogelijk spreidingswet.

De dagelijkse basis op orde
Deze lijn beslaat de (financiële) ondersteuning die geboden wordt aan inwoners om het dagelijks leven op orde te hebben of te krijgen. Doel van deze lijn is: het vergroten van de (financiële) weerbaarheid van onze inwoners, zodat iedereen in staat wordt gesteld volop mee te doen in de samenleving.

Wettelijk kader van deze lijn: Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Wat hierbij zijn onze uitgangspunten?

Inwoners van Westervoort kunnen een gezond, betekenisvol en veerkrachtig leven leiden. De gemeente Westervoort faciliteert mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Om dit te bereiken stellen de gemeenten zich open en aandachtig op richting haar inwoners. We willen middels dialoog én inspelend op de veranderingen in de maatschappij, komen tot beleid waarin de kansen en mogelijkheden van de burgers altijd het uitgangspunt vormen. Participatie, buurtbetrokkenheid en een positieve gezondheid staan hierin centraal.

2.4.1.1 Externe ontwikkelingen

Arbeidsmarktproblematiek
Door natuurlijk verloop, de bewegingen in- en de krapte op de arbeidsmarkt, kunnen niet alle vacatures worden vervuld in het sociaal domein. Dit geldt zowel voor aanbieders, als ook voor de gemeente. Dat heeft een negatief effect op de aanwezige kennis, continuïteit en ruimte voor visievorming om getransformeerd te werken. Het gevolg hiervan is dat er wachtlijsten ontstaan voor hulp en ondersteuning. Maar ook wachttijden bij de gemeente nadat een melding door een inwoner is gedaan.

Prijsstijgingen door inflatie
Hoewel de inflatie minder sterk zal zijn dan in 2023, is de verwachting dat de prijsstijging in het sociaal domein nog verder doorzet. Dit heeft te maken met de looneisen van personeel in de zorg en het welzijnswerk.

Woonzorgvisie
Woningnood, vergrijzing en de trend ‘langer thuis wonen’ vraagt om gerichte en op elkaar afgestemde acties op het gebied van wonen, zorg én welzijn. In de Nationale Woon- en Bouwagenda noemt minister de Jonge de noodzaak om de huisvestingsvraagstukken integraal (wonen, zorg en welzijn) en regionaal op te pakken. En om de afspraken vast te leggen in lokale woonzorgvisies. Hierin staan de gezamenlijke lokale opgaven voor wonen en zorg.

Woningnood
Het landelijk beeld van woningschaarste speelt ook in deze gemeente. Dit beperkt het vinden van geschikte woningen voor doelgroepen zoals mensen die uitstromen uit bijvoorbeeld beschermd wonen en maatschappelijke opvang, voor statushouders en jongeren. Er is een zeer beperkt aanbod, of woningen zijn ongeschikt omdat de benodigde zorg er niet geleverd kan worden, de omgeving onvoldoende voorzieningen biedt en/of omdat het gedrag van deze inwoners op weerstand van de buurt stuit.

Vergrijzing
Nederland staat voor de uitdaging om de groeiende groep ouderen te faciliteren in hun woon-, zorg- en welzijnsbehoeften. Naar schatting zijn er in 2040 ongeveer twee keer zoveel 75plussers meer dan nu. Het aantal mantelzorgers en vrijwilligers groeit niet evenredig mee. In combinatie met krapte op de woningmarkt en het personeelstekort staan gemeenten voor een enorme uitdaging om de toekomstige ouderen in een veilige omgeving zo vitaal mogelijk deel te laten nemen aan de maatschappij.

Huisvesting statushouders en Wet inburgering
In 2023 is de taakstelling voor de huisvesting verdubbeld t.o.v. 2022. Ook voor 2024 geldt een hogere taakstelling, landelijk gaat het om 70.000 - 77.000 mensen. Hiervoor is meer capaciteit nodig in de uitvoering. Ook stijgen hiermee de inburgeringskosten omdat een groter aantal statushouders een inburgeringstraject zal (gaan) volgen.

Met de Wet inburgering is een uitgebreider takenpakket bij de gemeente belegd. Inburgering onder de nieuwe wet vraagt om een andere aanpak dan inburgering onder de oude wetgeving. Op dit moment lopen deze 2 stromen naast elkaar, waardoor het inburgeringsproces in de uitvoering bewerkelijker is.

Decentralisatie en extramuralisering zorg
De decentralisatie van de jeugdzorg en de extramuralisering van de GGZ en de ouderenzorg wordt verder doorgevoerd. Dit heeft tot gevolg dat jeugdigen en volwassenen met een zorgvraag steeds langer zelfstandig thuis wonen. Vanuit inwoners en partners krijgen we signalen dat de problematiek van de zelfstandig wonende jeugdige en volwassene met zorg- en ondersteuningsvraag, steeds verder toeneemt in aantal, maar ook complexer wordt.

Decentralisatie beschermd wonen naar beschermd thuis
De decentralisatie van beschermd wonen is uitgesteld van 2023 naar 2025. Vanaf 2025 worden alle gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van beschermd wonen. In 10 jaar tijd wordt het budget dat nu toegekend wordt aan centrum gemeente Arnhem op basis van een objectief verdeelmodel overgeheveld naar alle gemeenten. De toegang tot beschermd wonen wordt lokaal georganiseerd, en er worden verbindingen gelegd met voorliggende veld en de maatwerkvoorzieningen beschermd wonen.

Hervormingsagenda jeugd
Vanuit de hervormingsagenda jeugd wordt ingezet op het zo dichtbij mogelijk organiseren van de zorg en ondersteuning voor jeugdigen. Het doel hiervan is jeugdigen zo lang mogelijk in de eigen omgeving te ondersteunen. Op gemeentelijk niveau zijn 4 basisfuncties benoemd voor de lokale uitvoering: oog houden voor een veilige leefomgeving, tijdig signaleren van de vraag, handelen vanuit een brede blik en het vinden van bereikbare en toegankelijke hulp. Dit vraagt een integrale aanpak op lokaal niveau, waarbij een koppeling gelegd wordt tussen voorliggende voorzieningen zoals schoolmaatschappelijk werk en het consultatiebureau, het sociaal loket en geïndiceerde jeugdhulp. De VNG en het Rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda jeugd. Het Rijk erkent de noodzaak van het aanpassen van het ingroeipad. De eerder ingeboekte bezuiniging van € 380 miljoen wordt met ingang van 2023 tot en met 2025 bevroren.

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming
Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming is een gezamenlijk programma van de ministeries van J&V en VWS en de VNG, waarin nauw samengewerkt wordt met de partners in het veld. De jeugdbescherming moet effectiever en slimmer worden georganiseerd. De planning hiervoor is 5-10 jaar. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de lokale toegang. Vanuit de regionale samenwerking werken we mee aan deze ontwikkeling. De kern is dat gezinnen en kinderen beter en sneller worden geholpen. Daarbij wordt toegewerkt naar één vast gezicht vanuit de lokale uitvoering die hulp verleent aan een gezin. Indien nodig betrekt deze regievoerder een professional vanuit het op te richten regionale veiligheidsteam. In dat veiligheidsteam zijn de functies van de gecertificeerde instellingen (GI), Veilig Thuis (VT) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) samengebracht.

Breed offensief
Het breed offensief is een brede agenda van het Rijk en bevat maatregelen om de arbeidsmarktkansen voor mensen me een arbeidsbeperking te vergroten. Met het breed offensief worden maatregelen voorgesteld om mensen met een beperking aan een baan te helpen en aan het werk te houden. Concreet bevat het breed offensief maatregelen om:
- De loonkostensubsidie voor werkgevers makkelijker te krijgen;
- Hulp op maat aan te vragen voor de werknemer;
- Meer duidelijkheid over welke re-integratiemiddelen een werkgever kan krijgen en gebruiken;
- Het voor jongeren met een arbeidsbeperking mogelijk maken te maken dat een aanvraag voor er bijstandsuitkering meteen wordt behandeld en dat zij arbeidsondersteuning krijgen;
- Mogelijk maken dat het inkomen uit deeltijdwerk niet meer volledig af gaat van de bijstandsuitkering van de werknemer die werkt met loonkostensubsidie;
- De kostendelersnorm is gewijzigd zodat jongeren tot 27 jaar niet meetellen als kostendeler voor hun huisgenoten (al ingevoerd per 1 januari 2023).

Om deze wijzigingen door te voeren wordt de participatiewet gewijzigd. Aangezien de genoemde wijzigingen van invloed zijn op het lokaal beleid, wordt de re-integratieverordening aangepast en ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

2.4.2 Wat gaan we er voor doen?

Om ons doel te bereiken geven we de transformatie van het sociaal domein verder vorm. Dat doen we onder de titel Samen Sterk. We hebben drie speerpunten geformuleerd om hier vorm aan te geven:
1. Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort
2. Dorpsgesprekken ten behoeve van de uitvoeringsagenda Samen Sterk
3. Uitvoering op orde

Deze drie speerpunten gelden voor alle (eerdergenoemde) 5 lijnen van Samen Sterk. Onder ieder speerpunt geven we aan hoe op elke lijn inhoud wordt gegeven aan het speerpunt.

2.3.1 Speerpunten

2.3.1.A Versterken en afstemmen van de verschillende toegangen, Poort voor de Poort

In 2024 verbinden we de verschillende toegangen binnen het welzijnswerk, de zorg en de gemeente. We kijken integraal naar de vraag van de inwoner en vinden slimme oplossingen doordat we door verschillende (financiële) schotten van welzijn en zorg heen gaan. De inwoner komt meteen op de juiste plek voor de hulpvraag, en komt niet onnodig op een wachtlijst te staan. Dit voorkomt dat de hulpvraag groter wordt waardoor zwaardere en duurdere zorg ingezet moet worden. We zoeken slimme oplossingen als overbruggingszorg vanwege wachtlijsten met als doel de wachtlijsten te verminderen. Denk bij verschillende toegangen aan sociaal loket en huisartsen. Om ervoor te zorgen dat de voorliggende voorzieningen als een goede toegangspoort functioneren en goed verbonden zijn met het sociaal loket, is er versterking nodig voor deze functies. Zij zullen functioneren als eerste toegang voor mensen met een ondersteuningsvraag, Denk aan inzet welzijnsfuncties van Mikado/Sante, zoals algemeen maatschappelijk werk, GGZ in de wijk en MEE.

Vitaal deelnemen
Vivare, Mikado opbouwwerk, Sociaal Loket, maatschappelijk werk en aanbieders van maatwerkvoorzieningen werken samen om in de kwetsbare wijken/straten vroegtijdig contact te leggen met inwoners die mogelijk ondersteuning nodig hebben. Hierdoor worden zwaardere problemen voorkomen en wordt er minder beroep gedaan op maatwerkvoorzieningen. Er wordt met de inwoners naar slimme en passende oplossingen gezocht om zelfstandig verder te kunnen en om een wijk of straat leefbaar te houden. In 2023 is deze werkwijze ontwikkeld en verder uitgewerkt in 2024.

Gezond en veilig opgroeien
De verbinding tussen voorliggende voorzieningen voor jeugd en het Sociaal Loket wordt in 2024 versterkt bij zowel het op- als afschalen van zorg. Denk hierbij aan de jongerencoaches die een belangrijke signalerende rol hebben, alsook de schoolmaatschappelijk werkers die een laagdrempelige toegang vormen voor iedereen die aan school is verbonden.

Schoolverzuim met achterliggende problematiek moet sneller in beeld gebracht worden door onder andere versterking van verzuimregistratie en door leerplichtambtenaren meer preventieve activiteiten uit te laten voeren. We gebruiken 2023 en 2024 om de problematiek in beeld te brengen en de verschillende vormen van ondersteuning op elkaar af te stemmen. Op deze wijze willen we in beeld krijgen of structurele uitbreiding van leerplichtambtenaren nodig is.

Daarnaast signaleren we mentale gezondheidsproblematiek en willen we laagdrempelig inzetten op deze problematiek door de preventie erop aan te laten sluiten. Verwachte kosten voor de aankomende 3 jaren zijn € 50.000 per jaar.

Beschermd thuis wonen

Vanaf 2025 wordt de toegang tot beschermd wonen belegd bij het sociaal loket, ondersteund door een regionaal expertise team gefinancierd vanuit de regiegemeente. Om passende zorg, ondersteuning en huisvesting te bieden, versterken we de verbinding tussen het sociaal loket, maatschappelijk werk, welzijnswerk, aanbieders van ambulante begeleiding, woningbouwverenigingen en aanbieders van beschermd wonen en de GGZ-instellingen. Zo zorgen we ervoor, dat inwoners met een psychische kwetsbaarheid zo zelfstandig mogelijk in hun straat kunnen blijven wonen en de passende ondersteuning krijgen. In 2024 wordt voorbereiding getroffen voor deze overgang.

Integratie en vluchtelingen

In 2024 is er, net als in 2023, een verzwaarde taakstelling met betrekking tot huisvesting en inburgering. Daarom verzwaren we, al dan niet tijdelijk, de gemeentelijke dienstverlening om aan deze taakstelling te voldoen.

De dagelijkse basis op orde

Afgelopen jaren zijn door corona weinig kandidaten ondersteund via activerend werk. Terwijl dit wel een bewezen effectieve vorm van ondersteuning is. We geven in 2024 een impuls door onze dienstverlening hierin te verbreden en te verdiepen.

Risico's
- De samenwerking in de regio komt niet goed van de grond, waardoor de toegang niet belegd wordt bij sociaal loket
- De invoering van de decentralisatie wordt weer vertraagd, waardoor de urgentie verdwijnt.
- Door krapte op de arbeidsmarkt, is er geen/weinig ruimte bij partners en de gemeente om uitvoering te geven aan de samenwerking.
- Hoge inflatie waardoor aanbod mogelijk onbetaalbaar wordt, de ketenpartners bezuinigen op dat aanbod.
- Maatschappelijke ontwikkelingen zoals armoede, woningtekort, toenemende polarisatie waardoor hulpvragen zwaarder/ duurder worden en waardoor individuele voorzieningen toenemen.
- Mogelijk staan bij de verschillende netwerkpartners niet alle neuzen dezelfde kant op om de benodigde verbinding tussen voorliggende voorzieningen en het Sociaal Loket te leggen.

Financiën
De kinderopvang (Integraal Kind Centra, IKC) wil ook graag gebruik maken van maatschappelijk werk, dit kan gefinancierd worden vanuit OAB-middelen (Onderwijs Achterstanden Beleid).
Aanpak schoolverzuim / versterking leerplichtambtenaren: in 2024 verhoging gemeentelijke bijdrage leerplicht Westervoort met € 15.623.

Om ervoor te zorgen dat de voorliggende voorzieningen als een goede toegangspoort functioneren en goed verbonden zijn met het sociaal loket, is er versterking nodig voor deze functies. Zij zullen functioneren als eerste toegang voor mensen met een ondersteuningsvraag, Denk aan inzet welzijnsfuncties van Mikado/Sante, zoals algemeen maatschappelijk werk, GGZ in de wijk en MEE. Dit vraagt een extra inzet van € 25.000. Na 2 jaar wordt geëvalueerd wat de effecten van deze nieuwe aanpak zijn.

Tijdsplanning
Voor wat betreft het versterken van de toegang ligt de prioriteit bij de hulp aan jeugdigen. In 2023 wordt een pilot Vitaal Deelnemen in een wijk in de gemeente gestart. Deze pilot loopt door tot 2024 en op basis van deze pilot worden samenwerkingsafspraken gemaakt in 2024 en wordt deze aanpak structureel ingezet.

2.3.1.B Uitvoeringsagenda Samen Sterk

De hoofdopgave voor het sociaal domein is verder transformeren (Samen Sterk). Transformeren is een proces dat wij als gemeente niet alleen vorm willen geven. Omdat we willen inzetten op normaliseren, bevorderen van de eigen kracht en zelfredzaamheid en omdat we inzetten op voorliggende en algemene voorzieningen (de sociale basis), hebben we onze inwoners en partners nodig. Daarom gaan we met inwoners en partners in gesprek over de toekomst van het sociaal domein. Dit noemen we ‘het dorpsgesprek’.

Het resultaat van strategische keuzes en de uitkomsten van de dorpsgesprekken worden vertaald in een uitvoeringsprogramma. Doel van dit uitvoeringsprogramma is om strategische keuzes te maken waar we als gemeente op in zetten. Hiermee geven we vorm en inhoud aan de transformatie van het sociaal domein.

Planning

In 2023 voeren we dorpsgesprekken en stellen we de uitvoeringsagenda Samen Sterk op.

Financiën

Voor het voeren van de dorpsgesprekken en daarmee het opstellen van de uitvoeringsagenda Samen Sterk is budget nodig. Dit staat benoemd onder programma 1, speerpunt participatie. Zoals daar ook staat aangegeven, worden die kosten (€ 9000.-) gedekt door het budget voor het Strategisch Opleidingsplan.

Risico’s
Het opstellen van een uitvoeringsagenda is essentieel om de transformatie sociaal domein vorm te geven. Deze transformatie is op zijn beurt noodzakelijk om de zorg toekomstbestendig te maken.

2.3.1.C Uitvoering op orde
Maatschappelijke organisaties, buurten en verenigingen vormen met elkaar de Sociale Basis in de gemeente. Ze richten zich breed op de positieve gezondheid van alle inwoners. Wij richten de gemeentelijke uitvoering in het sociaal domein op de meest kwetsbare inwoners die een specifiek vangnet nodig hebben om zelfstandig deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Denk hierbij aan jeugdhulp, leerlingenvervoer, doelgroepenvervoer, woningaanpassingen, maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo, schulphulpverlening of een uitkering. Om deze kwetsbare inwoners goed te kunnen ondersteunen en het gesprek goed te kunnen voeren, hebben wij als gemeente de uitvoering op orde.

Dit is een vervolg op de uitkomst van het BMC verdiepingsrapport uit 2021/ 2022 (onderdeel van het bestuurskracht onderzoek Westervoort). In 2023 starten we met de visie updaten: hoe willen we de regierol pakken, wat betekent dat voor de uitvoering en werkprocessen en voor onze rol. We verbeteren werkprocessen en we starten met het versterken van de taakvolwassenheid van medewerkers. We leggen de link met de AVE methode (Aanpak Voorkoming Escalatie bij huishoudens).

Vitaal deelnemen
In 2026 komt er waarschijnlijk een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp. De ontwikkelingen worden in 2024 bijgehouden en het traject van de invoering van deze inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt ingezet. In 2024 wordt duidelijk wat de financiële gevolgen zullen zijn van het invoeren van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Tevens kijken we of het mogelijk is een pilot te starten nog voor 2025

Gezond en veilig opgroeien

Een aantal ontwikkelingen zorgt voor een toename in het aantal aanvragen om jeugdhulp en een toenemende complexiteit van de casuïstiek. Dat leidt tot lange wachttijden binnen de gemeente, maar ook tot wachtlijsten bij aanbieders en partners. Hierdoor neemt de problematiek bij jeugdigen en gezinnen toe alsook de kosten van jeugdhulp omdat zwaardere zorg ingezet moet worden.

Om aan deze toenemende vragen te kunnen blijven voldoen wordt structureel 0,34 extra fte jeugdconsulent ingezet.

Beschermd thuis wonen
Doordat het Sociaal Loket verantwoordelijk wordt voor de indicatiestelling van beschermd wonen, wordt er een nieuwe taak toegevoegd aan het sociaal loket; in 2025 is hiervoor een formatie uitbreiding van 0,33 FTE opgenomen.

Integratie en vluchtelingen
In 2024 is er, net als in 2023, een verzwaarde taakstelling met betrekking tot huisvesting en inburgering. Daarom verzwaren we, al dan niet tijdelijk, de gemeentelijke dienstverlening om aan deze taakstelling te voldoen.

De dagelijkse basis op orde
Afgelopen jaren zijn door corona weinig kandidaten ondersteund via activerend werk. Terwijl dit wel een bewezen effectieve vorm van ondersteuning is. We geven in 2024 een impuls door onze dienstverlening hierin te verbreden en te verdiepen.

Financiën:
Voor het continueren van de doorontwikkelingen willen we uitbreiding van de formatie jeugdconsulenten met 0.3 fte. Dat kost € 30.000 op jaarbasis (schaal 9).
We willen de functie Specialistisch Ondersteuner Jeugd (SOJ) uitbreiden voor 24 uur p/w (€ 70.000 per jaar) omdat we zien dat dit een bijdrage levert aan verbetering van de kwaliteit van de toegang tot jeugdhulp en de verwijzing naar voorliggende voorzieningen.

Ook willen we uitbreiding van de jongerencoaches met 0,5 fte, wat op jaarbasis € 45.000 kost. Deze voorliggende voorziening in het sociaal domein is aantoonbaar effectief gebleken, waardoor ook hier inmiddels wachtlijsten zijn ontstaan.

Voor de vormgeving van de toegang beschermd thuis wonen naar het sociaal loket worden in de regio financiële afspraken gemaakt. Het sociaal loket doet in 2024 de eerste ervaringen op met de inzet en de regie over inwoners die voor beschermd wonen in aanmerking komen. Uitbreiding toegang met 0,3 FTE voor de gemeente, financiering mogelijk door regiobudget.

Voor de aansturing van de ‘uitvoering op orde’ en ‘poort voor de poort’ is een procesbegeleider nodig (zie ook de tekst bij poort voor de poort). Hiervoor is incidenteel € 25.000 euro nodig voor 2024 en voor 2023 € 12.500.

Planning
Start van beleidsontwikkeling invoeren inkomensafhankelijke eigenbijdrage bij huishoudelijke hulp start begin 2024. De verwachting is dat het in 2026 wordt ingevoerd.

Risico’s
Het vraagt een andere manier van denken en handelen, daar zal in geïnvesteerd moeten worden en dat kost tijd. Daarnaast moeten inwoners ook mee in deze nieuwe werkwijze.

2.4.3 Financiële middelen

			2022	2023	2024	2025	2026	2027
2	**Programma Maatschappij**	Lasten	-27.642	-30.397	-28.003	-27.550	-27.542	-26.755
		Baten	6.476	6.732	5.816	5.835	5.686	5.013
		Saldo	-21.166	-23.664	-22.187	-21.715	-21.856	-21.742
		Bijstelling	0	0	0	0	0	0
		Saldo	**-21.166**	**-23.664**	**-22.187**	**-21.715**	**-21.856**	**-21.742**
			2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
	Lasten							
4.1	Openbaar basisonderwijs		-173	-128	-145	-145	-145	-145
4.2	Onderwijshuisvesting		-399	-451	-353	-335	-331	-324
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-1.058	-1.515	-1.014	-1.074	-987	-526
5.1	Sportbeleid en activering		-424	-434	-531	-531	-525	-439
5.2	Sportaccommodaties		-287	-319	-358	-339	-363	-342
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie		-96	-94	-159	-141	-141	-141
5.4	Musea		-48	-125	-109	-111	-111	-111
5.5	Cultureel erfgoed		0	-34	-3	-3	-3	-3
5.6	Media		-270	-280	-287	-189	-188	-188
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		-1.043	-1.204	-1.274	-1.276	-1.266	-1.260
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		-1.818	-2.500	-2.070	-1.935	-1.916	-1.846
6.2	Wijkteams		-1.147	-343	-1.419	-1.394	-1.394	-1.394
6.3	Inkomensregelingen		-6.897	-6.277	-6.148	-6.135	-6.135	-6.129
6.4	WSW en beschut werk		-2.606	-2.930	-2.656	-2.547	-2.742	-2.742
6.5	Arbeidsparticipatie		-1.148	-1.439	-1.275	-1.275	-1.275	-1.275
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-685	-893	-765	-795	-725	-725
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		-3.130	-3.281	-3.095	-3.095	-3.095	-3.095
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		-5.102	-5.165	-4.829	-4.830	-4.830	-4.830
6.73	Pleegzorg		0	0	-7	-7	-7	-7
6.74	Jeugd behandeling		0	0	-8	-7	-8	-8
6.81	Geëscaleerde zorg 18+		-120	-144	-74	-74	-74	-74
6.82	Geëscaleerde zorg 18-		-458	-539	-493	-493	-493	-493
7.1	Volksgezondheid en milieu		-564	-862	-931	-819	-788	-658
	Totaal lasten		**-27.473**	**-28.997**	**-28.003**	**-27.550**	**-27.542**	**-26.755**
	Baten							
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		898	838	444	444	444	10
5.1	Sportbeleid en activering		97	98	98	98	93	6
5.2	Sportaccommodaties		40	37	37	37	37	37
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie		2	0	2	2	2	2
5.6	Media		1	8	17	17	17	17
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		17	4	4	4	4	4
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		236	327	63	63	44	0
6.2	Wijkteams		0	6	0	0	0	00

6.3	Inkomensregelingen		4.964	4.767	4.767	4.767	4.767	4.767
6.4	WSW en beschut werk		0	2	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		12	24	24	24	24	24
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		122	147	147	147	147	147
7.1	Volksgezondheid		1	125	111	111	80	0
	Totaal baten		**6.390**	**6.383**	**5.714**	**5.714**	**5.659**	**5.013**
	Eindtotaal		**-21.083**	**-22.614**	**-22.289**	**-21.836**	**-21.883**	**-21.742**
	Mutaties reserves							
0.10	Lasten (toevoegingen)		-169	-1.400	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)		86	350	102	121	27	0
	Eindtotaal		**-83**	**-1.050**	**102**	**121**	**27**	**0**
	Resultaat programma Maatschappij		**-21.166**	**-23.664**	**-22.187**	**-21.715**	**-21.856**	**-21.742**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
	Resultaat voorjaarsnota 2023	-23.664	-22.184	-21.662	-21.773	-21.657
4.1	Openbaar basisonderwijs		-17	-17	-17	-17
4.2	Onderwijshuisvesting		46	45	44	43
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		78	78	77	77
5.1	Sportbeleid en activering		-110	-110	-110	-110
5.2	Sportaccommodaties		-3	-43	-67	-67
5.3	Sportaccommodaties		-64	-52	-52	-52
5.4	Musea		17	16	16	16
5.5	Cultureel erfgoed		32	32	32	32
5.6	Media		2	10	10	10
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie		-68	-98	-78	-78
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		108	108	108	108
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-1.045	-1.043	-1.041	-1.042
6.3	Inkomensregelingen		164	164	164	164
6.4	WSW en beschut werk		71	71	71	71
6.5	Arbeidsparticipatie		-7	-7	-7	-7
6.6	Maatwerkvoorzieningen		166	166	166	166
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		100	100	100	100
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		304	304	278	278
6.73	Pleegzorg		-8	-8	-8	-8
6.74	Jeugd behandeling		-8	-8	-8	-8
6.81	Geëscaleerde zorg 18+		110	110	110	110
6.82	Geëscaleerde zorg 18-		46	46	46	46
7.1	Volksgezondheid		83	83	83	83
	Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	**-23.644**	**-22.187**	**-21.715**	**-21.856**	**-21.742**

2.4.4 Betrokken verbonden partijen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	
Doel	De BVO DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. BVO-DRAN dient als een aanvullende voorziening. Plusbus De Liemers is voorliggend.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Op financieel gebied: onvoorziene kostenstijgingen door inflatie, loonkosten en verhoogde NEA-indexatie.
Onze inzet in 2024	Behouden van kwalitatief en betaalbaar passend vervoer voor verschillende doelgroepen in combinatie met een groene, duurzame blik op de toekomst.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland	
Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie programma's: 1. Zorg: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang de taken waarin zij willen samenwerken kunnen uitvoeren. 2. Onderwijszaken: Het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking op de gebieden volwasseneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Participatie: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen. Het (formeel) werkgeverschap zoals dat is gedefinieerd in de regeling vorm te geven voor de SW medewerkers die sinds 1 januari 2019 een aanstelling hebben bij de MGR.
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen. Vorm en inhoud geven aan het werkgeverschap voor SW medewerkers.
Beleidsrisico's	1. Doordat de organisatie een eigen begroting heeft en eigen besluiten kan nemen, kunnen wij achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente. 3. Er is een verschil in de verdeelsleutel van de module Werkgeverschap SW, door verschil in uitstroom van SW medewerkers. Dit kan gevolgen hebben voor de bijdrage aan deze module
Onze inzet in 2024	De intergemeentelijke samenwerking verder vormgeven op de gebieden Zorg, Onderwijs en Participatie.

2.4.5 Indicatoren

	Westervoort	Nederland
Absoluut verzuim	2,5	2,7
Relatief verzuim	38	24
Voortijdige schoolverlaters	2,5%	1,9%
Niet-sporters	50,4%	49,2%
Banen	323,8	825,4
Jongeren met een delict voor de rechter	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	8%	6%
Netto arbeidsparticipatie	70,6%	72,2%
Werkloze jongeren	2%	2%
Personen met een bijstandsuitkering	399,2	431,2
Lopende re-integratievoorzieningen	222,2	197,7
Jongeren met jeugdhulp	15,8	13,2
Jongeren met jeugdbescherming	1,5%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	Niet bekend	0,3%
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Niet bekend	700

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren wordt verwezen naar de website www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2023.

2.5 Programma 3 - Omgeving

INLEIDING

Het programma Omgeving bestaat uit diverse taakvelden (zie 2.5.3).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programmadoel

In Westervoort is het goed leven en werken. Wij willen een aantrekkelijke werk- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. We creëren ruimte voor gerichte ontwikkelingen en initiatieven.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma Omgeving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-8.391	-7.015	-7.688	-7.709	-7.934	-8.062
Baten	4.311	3.768	3.910	4.072	4.220	4.359
A. Saldo exploitatie	-4.080	-3.247	-3.778	-3.637	-3.714	-3.702
Toevoeging reserves	-177	-500	0	0	0	0
Onttrekking reserves	60	73	73	12	0	0
B. Mutaties reserves	-117	-427	73	12	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	-4.197	-3.674	-3.705	-3.625	-3.714	-3.702
Bijstelling						
Geraamd resultaat	-4.197	-3.674	-3.705	-3.625	-3.714	-3.702

Toelichting

Hierna wordt een toelichting gegeven op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

In Westervoort is het goed leven, wonen en werken. De gemeente werkt aan een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

Toelichting

De gemeente wil de bestaande economische structuur behouden en versterken op zowel de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Het behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau is belangrijk. Voor een goed ondernemings-en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Westervoort belangrijke randvoorwaarden.

Een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in onze gemeente is belangrijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

De gemeente stimuleert en faciliteert en is hiervoor uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Westervoort. Daarbij heeft de gemeente een verbindende rol en is zich bewust van bestaande waarden, kwaliteiten en potenties van Westervoort.

Hoofddoelen

Daarom wordt ingezet op:
1. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.
2. Het versterken van goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
3. Het implementeren van nieuwe wetgeving die op ons afkomt.

2.5.1.1 Externe ontwikkelingen

Economische ontwikkeling
De gemeente wil de lokale en regionale economie verstevigen. Om dat te bereiken wordt er binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan de verschillende opgaven samengewerkt. Binnen de Liemerse Ambassade werkt de gemeente met de andere Liemerse gemeenten samen op terreinen als economie, arbeidsmarkt en onderwijs. En wordt er verder uitvoering gegeven aan de thema’s logistiek, maakindustrie, vrijetijdseconomie en regionale ontwikkelagenda in de Liemerse Economische Visie.

In de Liemers is de vraag naar bedrijventerreinen nog altijd groot. Daarin zal voorzien worden met de uitbreiding van bedrijventerreinen in Montferland, Zevenaar en Duiven. In Duiven gaat het om de uitbreiding van de bedrijventerreinen Centerpoort-Noord en Graafstaete. Deze kavels komen op z’n vroegst eind 2024 voor ondernemers beschikbaar.

Op Het Ambacht werken ondernemers, politie, brandweer en gemeente aan een schoon, heel en veilig bedrijventerrein. In 2023 wordt onderzocht hoe de samenwerking ook vanaf 2024 kan worden gecontinueerd en welke thema’s daarbij aan de orde moeten komen.

Voor het centrum wordt gewerkt aan een integrale gebiedsontwikkeling om het levendig, dynamisch en toekomstproof te maken. Daartoe werkt de vastgoedeigenaar aan vernieuwing

van De Wyborgh, onderzoekt de gemeente de mogelijke transformatie van het gemeentehuis en werken gemeente en vastgoedeigenaar samen aan de transformatie van de openbare ruimte.

De woningmarkt
Voor veel mensen is het lastig om een woning te vinden die aansluit bij hun wensen en (financiële) mogelijkheden. Ook groeit het aantal huishoudens de komende jaren fors. Daarom moeten er snel meer woningen bij komen. Daarnaast staat Nederland grote demografische veranderingen te wachten, zoals de blijvende groei van het aantal huishoudens, de verdergaande vergrijzing waardoor het aandeel ouderen in de totale bevolking toeneemt en een blijvende immigratie. Het aantal huishoudens blijft door de gezinsverdunning (toename van het aantal kleinere 1-en tweepersoonshuishoudens) groeien. Zo zijn er tot 2040 zo'n 60.000 extra woningen nodig in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Ook in de Liemers en in Westervoort blijft het aantal huishoudens groeien en zijn er veel extra woningen nodig. Het kunnen laten bouwen van deze aantallen woningen is een stevige opgave waar ook in regionaal verband hard aan wordt gewerkt. In 2020 zijn gemeenten binnen de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en Rijk een langjarig partnerschap aangegaan voor een beter werkende woningmarkt. Landelijk heeft deze opgave sindsdien steeds meer aandacht en prioriteit gekregen. Het Rijk heeft in 2022 met alle provincies afspraken gemaakt over de bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, met als streven dat hiervan minimaal 2/3e deel betaalbaar is. Om dat te realiseren neemt het Rijk de regie op de volkshuisvesting en de woningbouw met de Nationale Woon en Bouwagenda en het programma een thuis voor iedereen. Er zijn prestatieafspraken gemaakt met provincies en corporaties er zijn nieuwe woondeals afgesloten met de regio's. Er wordt ook gewerkt aan nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting). De opgaven voor de versnelling van de woningbouw zijn dus groot maar onder meer door de oorlog in Oekraïne, de verder stijgende bouwkosten, een blijvend gebrek aan personeel, en het ontbreken van middelen om onrendabele toppen af te dekken maakt het realiseren van de noodzakelijke stevige betaalbare woningbouwopgave tot een grote uitdaging

Vermindering legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging
Op 14 mei 2019 is in de Eerste Kamer de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) voor het bouwen aangenomen. De bedoeling is dat deze wet gelijktijdig met de Omgevingswet (Ow) in werking treedt, namelijk op 1 januari 2024.

In de Ow wordt geregeld dat er een knip gemaakt wordt in de huidige omgevingsvergunning voor bouwen: ruimtelijke regels en technische regels. Onder de Ow worden meer bouwwerken vergunning vrij voor de technische bouwactiviteit. Of dit ook gaat gelden voor de ruimtelijke regels, is aan de gemeenten zelf, dit kunnen zij bepalen in het Omgevingsplan.

De Wkb regelt dat de aanvrager van een omgevingsvergunning primair verantwoordelijk is om aan te tonen dat een bouwwerk voldoet aan de eisen uit het Bouwbesluit 2012. Dit betekent dat gemeenten niet meer het bevoegde gezag zijn om te toetsen en toe te zien op de naleving van de bouwtechnische voorschriften in de vergunning- en realisatiefase bij bepaalde bouwwerken. Hiervoor in de plaats komt een stelsel van private kwaliteitsborging.

Met de inwerkingtreding van de Ow en Wkb zullen de taken van de gemeenten onder gevolgklasse 1 gedeeltelijk veranderen. Tevens zal het invloed hebben op de legesinkomsten (immers, meer vergunning vrije bouwwerken en op een bepaald deel van de technische bouwwerken kunnen geen leges in rekening gebracht worden terwijl er wel inspanning vanuit zowel vergunningverlening en handhaving wordt vereist).

Uit een reeds eerder uitgevoerde scan op de effecten van de inwerkingtreding Wkb is voor Westervoort en Duiven samen blijkt dat zo'n €100.000 (afname Westervoort € 16.000 afname Duiven € 84.000) aan derving van legesinkomsten vanwege deze invoering te verwachten is. Deze afname aan legesinkomsten komt met name voort uit vermindering in te zetten uren vergunningverlening en toezicht op deze taken. Echter, de invoering brengt weer een nieuwe taak

met zich mee zoals het beoordelen van de meldingen die bij de gemeente ingediend worden voor de gevolgklasse 1 bouwwerken en handhaving op afwijkingen in de uitvoering. Voor deze werkzaamheden kunnen echter geen leges in rekening gebracht worden.

Met het opstellen van de nieuwe legesverordening is de intentie om de derving op de leges zoveel mogelijk te compenseren door een nivellering in de gehele legesverordening. Dit kan tot gevolg hebben dat bepaalde tarieven bijgesteld moeten worden. Deze nieuwe legesverordening zal met de raad (voordat deze ter besluitvorming voorgelegd wordt) besproken worden.

Wijziging inkomsten zwerfafval door einde raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022
Vanaf 2013 ontving de gemeente Westervoort jaarlijks een vergoeding op basis van de Raamovereenkomst verpakkingen 2013-2022 voor extra inzet op het gebied van zwerfafval. Deze werd besteed aan o.a.: ondersteuning GoClean, het Rijnjutten, Landelijke Opschoondag, vuurwerkactie, monitoring, afvallessen op basisscholen en het ondersteunen van schoonwandelaars. Vanaf 2023 wordt de industrie verantwoordelijk voor het zwerfafval dat wordt veroorzaakt door de eigen producten van wegwerpplastic. De Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) op wegwerpplastic is gebaseerd op de Europese richtlijn voor “Single Use Plastics”(SUP). Producenten moeten een deel van de kosten vergoeden die gemeenten en andere gebiedsbeheerders voor het opruimen van deze stromen in het zwerfafval maken. Ook kosten voor bewustwording en gedragsbeïnvloeding vallen onder de UPV. Inmiddels gelden er ook statiegeldregelingen voor drankverpakkingen (juli 2021) en blikjes (april 2023). Het is nog onduidelijk welke kostenvergoeding gemeenten krijgen en waarvoor deze precies is bedoeld. Gemeenten krijgen de eerste vergoeding pas achteraf, in het najaar van 2024. In 2023 kan de gemeente het restant van de ontvangen vergoedingen nog aanwenden voor de aanpak van zwerfafval.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)/ Gelders Programma Landelijk Gebied (GPLG)
Het Rijk heeft per provincie doelen gesteld voor natuur, stikstof, water en klimaat in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De opdracht van het Rijk aan de provincies is om voor 1 juli 2023 te komen met een plan over hoe deze doelen bereikt gaan worden.
De Provincie Gelderland gaat dit doen via het gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG). In dit Gelderse gebiedsprogramma (VLGG)zijn naast de NPLG-thema’s een vitale en duurzame landbouw en duurzame verstedelijking van essentieel belang, denk aan economie (bedrijvigheid), bouwen, wonen en mobiliteit. Hier ligt voor de Groene Metropoolregio (de GMR) dan ook de verbinding met de Verstedelijkingsstrategie. Deze verstedelijkingsstrategie wordt in 2023 uitgewerkt richting gebiedsprogramma’s. Het VLGG, de gebiedsprogramma’s Verstedelijkingsstrategie moeten vervolgens aangevuld met de Regionale EnergieStrategie (RES) en de Gelderse Energie Infra Structuur (GEIS) leiden in 2024 tot een Verstedelijkingsprogramma voor de Groene Metropoolregio waarin ook afspraken zijn gemaakt met Rijk en Provincie over het realiseren van dit verstedelijkingsprogramma (NOVEX). Dit gebeurt via Regio-arrangementen met de Provincie en het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL en Meerjaren Infrastruur (BO-MIRT) met het Rijk.

2.5.2 Wat gaan we er voor doen?

De wensen en de speerpunten in dit programma sluiten goed aan bij de opgaven uit het collegeakkoord.

A. Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving.

2.5.2.A.1 Uitvoeren woonvisie/Versnellen woningbouw

Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Westervoort sluiten aan bij de hedendaagse behoefte en initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving.
Toelichting	Een actievere en proactieve houding vanuit het gemeentelijke woonbeleid heeft met het opstellen van de Woonvisie 2021 vorm gekregen. De noodzaak hiertoe is inmiddels via de Nationale Woon en Bouwagenda, het programma een duurzaam thuis en de nieuwe Woondeals ook op rijks-, provinciaal- en regioniveau vorm gekregen voor het langer zelfstandig thuis wonen, de grote (betaalbare) woningbouwopgave, de grote druk op de woningmarkt, de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, de toenemende regionale samenwerking en taken, een actievere rol richting woningbouwcorporaties en een aantal urgente vragen binnen het taakveld wonen. De voor woningbouw ingezette versnelling moet dus worden doorgezet om aan de behoefte te voldoen. Daarvoor zijn zowel de al bekende inbreidingslocaties als Westervoort Noord nodig. De gemeente wil de juiste woningen realiseren rekening houdend met de geconstateerde woningbehoefte en met doorstroming uit de bestaande voorraad. De gemeente stelt eisen op het gebied van betaalbaarheid, energie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en levensloopbestendigheid. Met de Woondeal 2023 is geconstateerd dat er voor de regio nog een grotere woningbehoefte is dan tot nu toe berekend. Dit betekent dat er dus met blijvende prioriteit uitvoering gegeven moet worden aan woningbouw op de nu bekende locaties en dat er nog ruimte is om de komende jaren te zoeken naar aanvullende locaties.
Risico's	Onvoldoende kunnen inzetten op monitoring, continuering van gemaakte afspraken, inzet op beleid en of woningbouwprojecten en andere woningbouwinitiatieven. Het beleid of de woningbouwprojecten zijn daardoor onvoldoende effectief of de realisatie van de woningbouw en de woonagenda schuiven daardoor op in de tijd.
Planning	Uitvoering geven aan de Woonvisie 2021, de Woonagenda en de Woondeal 2023, waaronder de woningbouwversnelling (huidige korte termijn plannen voor de komende twee tot vier jaar). De Woonvisie en woningbouwversnelling zijn gecombineerd met de Woondeal 2023 meerjarige processen die de komende jaren blijvend om grote inzet vragen. Voor de middellange termijn start deze raadsperiode de visievorming voor mogelijke nieuwe woningbouwlocaties op basis van de nieuwste prognose cijfers.
Financiën	Voor de uitvoering van dit speerpunt is met de voorjaarsnota 2021 gelet op de ambities uit de nieuwe Woonvisie, de Woonagenda en de Woondeal meerjarig extra middelen aan extern advies-, onderzoek, ondersteuning of facilitering van initiatieven structureel € 15.000 per jaar opgenomen. Voor de woningbouwversnelling zijn de bestaande (extra) middelen vanuit de huidige ambtelijke formatie, de voorbereidingskredieten, grondexploitaties en anterieure overeenkomsten vooralsnog afdoende dekkend.
Participatie	Afhankelijk van het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling bepaalt de gemeente hoe en in welke mate participatie wordt ingezet.

2.5.2.A.2 Mee-uitvoeren Wijkontwikkelingsplan Mooi Mosterdhof 2019-2030

Doel	Het waarborgen van een aantrekkelijke en duurzame fysieke leefomgeving. Het realiseren van een toekomstbestendige woonwijk. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond.
Toelichting	In 2023 is de openbare ruimte Mooi Mosterdhof (grotendeels) opgeleverd. In 2024 speelt er naar verwachting met name de nazorg op de aanleg. Ook is nog inzet nodig om meekoppelkansen uit het Kookboek Mooi Mosterdhof, wijk aan de dijk in bovenlokale projecten veranderd te krijgen. Concreet gaat het om de dijkversterking door het Waterschap Rijn en IJssel en het Rivierklimaatpark IJsselpoort door een consortium aan partijen.
Risico's	Onvoldoende (financiële) kaderstelling door de gemeente in het vervolgproces.
Planning	Het aanvullende budget moet in de bestemmingsreserve Mooi Mosterdhof komen omdat de meekoppelkansen een realisatiehorizon van meerdere jaren heeft.
Financiën	Bij de vaststelling van het herstelplan Westervoort (23 maart 2021) heeft de gemeenteraad de wijkontwikkeling unaniem gesteund. Zodoende is een gemeentelijk budget van circa € 1.815.000 in het uitvoeringsprogramma van de wijkcoalitie opgenomen. In 2022 is binnen bestaande budgetten aanvullende financiering gevonden. Helaas leverde de zoektocht naar substantiële subsidies onvoldoende op om ook mee deze koppelkansen te kunnen financieren. Tijdens het participatietrajecten voor de Dijkversterking en het RKP bleek dat ook buiten de Mosterdhof nadrukkelijk behoefte aan de realisatie van deze kansen aan de dijk en in de uiterwaarden. Voor deze kansen is vanaf 2027 € 100.000 benodigd. Daarnaast is € 30.000 nodig voor de externe inhuur van een civiel technisch projectleider ten behoeve van de nazorgfase van de realisatie van de openbare ruimte in 2024.
Participatie	De gemeente participeert evenals bewoners in deze twee (bovenlokale) projecten.

2.5.2.A.3 Ontwikkeling Westervoort Noord/Verplaatsing sportclubs

Doel	Verplaatsing sportclubs en ontwikkeling woningbouw in Westervoort Noord
Toelichting	Na besluitvorming over het plan van aanpak Westervoort Noord in de raad van 6 maart 2023 is de planvorming voor Westervoort Noord gestart. Na de definitieve locatiekeuze voor het nieuwe sportcomplex kan ook daarvoor de planvorming starten. Voor Westervoort Noord wordt gestart met het opstellen van een gebiedsvisie, deze wordt na de zomer 2023 ter vaststelling aan de raad aangeboden. Onderweg wordt de raad geïnformeerd over de voortgang zodat zij mee kan sturen op het eindresultaat. Aansluitend wordt een stedenbouwkundig plan opgesteld dat eind 2023/begin 2024 ter vaststelling wordt aangeboden aan de gemeenteraad. Na besluitvorming over de locatiekeuze wordt ook het planproces voor het sportpark opgestart.
Risico's	Belangrijkste risico's voor de ontwikkeling van Westervoort Noord zijn: 1. Locatiekeuze sport park en verwerving gronden 2. Ontwikkelingen op de woningmarkt 3. Verplaatsing Struijk-Verwo 4. Financiën/budgetneutraliteit
Planning	Vaststelling gebiedsvisie in Q3 Vaststelling Stedenbouwkundig plan Q4/Q1 2024 Vaststelling bestemmingsplan/omgevingsplan Q3 2024
Financiën	Vooralsnog een uitdaging om tot een sluitend plan te komen.
Participatie	In Q1/Q2 is een communicatie en participatieplan opgesteld.

2.5.2.A.4 Natuurinclusieve gebiedsontwikkeling

Doel	Een natuurinclusieve gebiedsontwikkeling op gang helpen waarbij een ‘groenblauw raamwerk’ tot stand komt in combinatie met ontwikkelmogelijkheden voor landbouw, geclusterde sport- en recreatieve functies eventueel aangevuld met kleinschalige woonfuncties. Eén en ander in gezamenlijk opdrachtgeverschap met de gemeente Duiven.
Toelichting	De raad heeft op 6 maart 2023 ingestemd met het gaan opstellen van een zogenaamd koersdocument. Dat behelst een ruimtelijk kwaliteitskader dat richting geeft aan de gewenste ontwikkeling voor het gehele gebied in het licht van de opgaven. Het biedt ook een ontwikkelperspectief voor concrete en kansrijke uitwerkingen.
Risico's	De ambities en de daarmee gepaard gaande gemeentelijke inzet van personele en geldelijke middelen zijn nu nog onbekend. Dat is pas het geval als de raad keuzes heeft gemaakt in het koersdocument. Dat is gepland in Q1 2024.
Planning	De finale besluitvorming door de raad over het koersdocument is voorzien in Q1 2024. De verdere planuitwerking en realisatie zal zich daarna over meerdere jaren uitstrekken
Financiën	Na besluitvorming door de raad is er zicht op de ambities en vervolgacties en daarmee gepaard gaande gemeentelijke kosten. Voor zover het gaat op de verplaatsing van de sportvelden maken de plan- en ontwikkelkosten deel uit van de bouwexploitatie Westervoort Noord.
Participatie	Het opstellen van het koersdocument vindt plaats in gezamenlijk opdrachtgeverschap met het college van Duiven. Bij het gebiedsproces zullen de relevante stakeholders en belanghebbenden worden geconsulteerd, onder andere d.m.v. workshops. Bij de vaststelling van het koersdocument komt de wijze van participatie tijdens het vervolg van het gebiedsproces aan de orde.

B. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.

2.5.2.B.1 Herstructurering centrum Westervoort

Doel	Westervoort wil een aantrekkelijke gemeente zijn voor ondernemers en de economische ontwikkeling in het winkelgebied stimuleren. Dit zorgt voor (het behoud van) werkgelegenheid en houdt het voorzieningenniveau voor inwoners in stand.

Toelichting	In 2021 is de Centrumvisie Westervoort opgesteld samen met stakeholders uit het centrum. In 2022 is deze visie uitgewerkt tot een schetsontwerp voor het winkelcentrum dat gesteund wordt door de eigenaar, de winkeliers en de gemeente. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd in juni 2022. Met dit plan krijgt Westervoort weer een centrum met minder leegstand, waar bewoners zich thuis voelen, bezoekers welkom zijn en ondernemers een goede boterham kunnen (blijven) verdienen. Winkels worden meer gegroepeerd en beter gesitueerd, het winkeloppervlak neemt af en er komen woningen bij. In 2022 is er begonnen met de uitwerking van het schetsontwerp. Met verschillende winkeliers zijn de globale plannen voor het centrum vertaald naar meer concrete plannen per winkel. Gemeente en ontwikkelaar hebben de afstemming gestart over onder andere de woningbouw, ontsluiting, parkeren en de benodigde planologische procedure. Medio 2023 wordt voor het winkelcentrum het voorlopig ontwerp afgerond met daarbij inzicht in de locaties en inrichting van de winkels, woningen, fasering, ontsluiting, parkeren en de benodigde aanpassingen aan de openbare ruimte. Realisatie van het plan gaat stapsgewijs plaatsvinden. De precieze planning van de realisatie wordt de komende maanden verder duidelijk. In 2023 kan een enkele eerste winkelier al verhuizen waar dit binnen het huidige planologische regime mogelijk is en wordt een begin gemaakt met benodigde planologische procedures. Meer uitgebreide bouwwerkzaamheden worden verwacht in 2024 en 2025. Naast de transformatie van het winkelcentrum wil de gemeente ook de openbare ruimte in het centrum opknappen en onderzoeken wat de transformatie-mogelijkheden zijn van het oudere deel van het gemeentehuis. Ook wil het college onderzoeken of de ambities voor de spoorzone uit de Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen nog meer kansen bieden voor het centrum. Uitgangspunt daarbij is dat de zoektocht naar aanvullende kansen niet ten koste gaat van de planning van het winkelcentrum. Medio 2023 komt het college daarom met een programmaplan voor de bredere opgaven van het centrum van Westervoort dat wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Het programmaplan zal voorzien in het uitvoeren van onderzoeken naar onder meer de openbare ruimte. Voordat er keuzes worden gemaakt over investeringen in de openbare ruimte worden hiervoor financiering en subsidies gezocht en indien nodig een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd om een krediet beschikbaar te stellen. De gemeente is in gesprek met de provincie over mogelijke subsidie voor de planfase. Ook wordt gezocht naar subsidies voor de uitvoeringsfase.
Risico's	De gemeente is afhankelijk van derden. Denk hierbij aan vastgoedeigenaren, ondernemers binnen de winkelgebieden en afdelingen binnen 1Stroom zoals Ruimtelijke Ontwikkeling, Vergunningen Toezicht en Handhaving en Realisatie en Beheer. Voor onderzoeken naar transformatie van het gemeentehuis en openbare ruimte en voor realisatie is de gemeente afhankelijk van subsidieverstrekkers.
Planning	Medio 2023 zal het college de gemeenteraad informeren over de voortgang van het voorlopig ontwerp van de Wyborgh en naar verwachting de benodigde planologische procedures opstarten. Ook zal het college medio 2023 een intentieovereenkomst sluiten met de eigenaar van het winkelcentrum en de gemeenteraad een programmaplan voorleggen voor de onderzoeken naar de transformatie van het centrum. In de tweede helft van 2023 worden de onderzoeken verder uitgevoerd. Resultaten hiervan worden voorgelegd en teruggekoppeld aan de gemeenteraad.

Financien	De ingezette voorbereiding is opgepakt uit het beschikbare budget. Het op te stellen programmaplan gaat verder in op de plankosten voor verdere onderzoeken. Voor de plankosten voor de transformatie van de Wyborgh worden los daarvan afspraken gemaakt met de eigenaar.
Participatie	Bij het op te stellen programmaplan wordt ook ingegaan op communicatie en participatie. Voor de transformatie van De Wyborgh heeft de gemeente periodiek overleg met de ontwikkelaar en winkeliers. Bewoners zullen worden betrokken bij de inrichting van de openbare ruimte. Bij de verdere uitwerking zal bekeken worden waar welke participatie kan plaatsvinden.
Indicatoren	Een door de gemeenteraad vastgestelde Centrumvisie Westervoort. Een op te stellen Programmaplan Centrum Westervoort. Een op te stellen Gebiedsvisie Centrum Westervoort.

2.5.2.B.2 Duurzaamheid

Doel	Doelstellingen per programmalijn zijn: • Energietransitie: 95% CO2 reductie in 2050 ten opzichte van 1990 en een CO2 neutrale elektriciteitsvoorziening in 2050. • Klimaatadaptatie: Klimaatbestendig en waterrobuust in 2050. • Circulariteit: 100% circulair in 2050
Toelichting	Het programma circulaire economie bestaat uit drie samenhangende programmalijnen: Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulariteit (grondstoffentransitie). Dwars door deze programmalijnen heen ontwikkelen we een integrale aanpak voor bedrijven(terreinen).
Risico's	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking tussen inwoners, bedrijven, onderwijs en overheid onvoldoende van de grond komt en er onvoldoende stappen gezet worden richting de programmadoelstellingen. Voor het behoud en versterking van draagvlak voor maatregelen en acties is consistente communicatie van belang. Zo heeft de gemeente de afgelopen jaren gezien dat met name landelijke ontwikkelingen enorme impact hebben op draagvlak en de afkalving hiervan. Een aanvullend risico is dat er financiële druk ontstaat door het uitblijven van structurele middelen van het Rijk aan gemeenten en daardoor, onvoldoende continuïteit hebben op gemaakte afspraken, inzet op beleid, initiatieven en/of allianties, waardoor kansen of allianties verloren gaan.
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Wettelijke doelstellingen, ambitiedocumenten en onderliggende programmeringen moeten meer concrete activiteiten geven voor de komende 4 jaar en een programmering op hoofdlijnen richting 2050. Aandachtspunt hierbij is dat externe ontwikkelingen regelmatig leiden tot bijsturing van planningen. Dit vereist flexibiliteit in de programmering. Belangrijke actiepunten: • Herijken programmering 'energietransitie' • In uitvoering brengen van de uitvoeringsagenda's 'Circulariteit/grondstoffentransitie' en 'Klimaatadaptatie' • Opstellen beleidskader- en uitvoeringsagenda 'biodiversiteit' • Ontwerpen monitoringsdashboard voor het programma • Opstellen integrale visie op duurzaamheid • Transitiewijk de Mosterdhof door ontwikkelen • Duurzaamheid incorporeren in de nieuwe BIZ van het Ambacht • Vervolg aanpak energie armoede

Financien	Voor het de uitvoering van de programmalijn Energietransitie heeft uw raad in totaal en structureel ca € 82.000 procesgeld beschikbaar gesteld (excl. bedrijfsvoeringskosten). Voor de uitvoering van de programmalijn Circulariteit heeft uw raad ca € 16.000/jaar procesgeld beschikbaar gesteld tot en met 2025 (excl. bedrijfsvoeringskosten). Voor de uitvoering van de programmalijn Klimaatadaptatie is totaal € 823.720 ter beschikking gesteld.
Participatie	De gemeente kan de ambities voor alle de drie programmalijnen alleen realiseren met grote inzet en betrokkenheid van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Om hen actief te betrekken is communicatie & participatie in het ‘hart’ van het programma geplaatst. Hiertoe is een Communicatiestrategie, het beeldmerk en platform ’Samen1Nergie’ en een Participatie strategie ontwikkeld. Daarnaast werkt de gemeente met ondernemersverenigingen samen om te komen tot een gedragen aanpak richting bedrijven(terreinen), bereidt de gemeente samen met de klankbordgroep en juniorklankbordgroep nieuw beleid voor en haalt nieuwe ideeën op en heeft een stap gezet richting verenigingen en maatschappelijke organisaties.

2.5.2.B.3 Liemerse Ambassade

Doel	Optimale regionale samenwerking tussen de Liemerse gemeenten met onderwijs en ondernemers
Toelichting	De Liemerse Ambassade geeft onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie met als speerpunten vrijetijdseconomie, logistiek en maakindustrie. Deze visie is opgesteld door de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Montferland en Doesburg. Daarnaast is de Liemerse Ambassade betrokken bij het opstellen van een regionale landbouwvisie en indiener van de LEADER-aanvraag 2023-2027 voor de vijf Liemerse gemeenten.
Risico’s	De meerwaarde van de Liemerse Ambassade moet door alle betrokkenen gezien blijven worden en door de Liemerse Ambassade worden aangetoond. De Liemerse Ambassade bestaat naast vertegenwoordigers van onderwijs en ondernemers formeel uit de gemeenten Duiven, Westervoort, Zevenaar, Doesburg en Montferland.
Planning	De Liemerse Ambassade is opgericht in september 2020 en geeft sindsdien onder meer uitvoering aan de Liemerse Economische Visie, één van hun belangrijkste taken. In 2023 dient de bestaande visie te worden geëvalueerd en zal er gewerkt worden naar een nieuw uitvoeringsprogramma voor 2024-2026
Financiën	In de programmabegroting staat voor de Liemerse Ambassade voor 2024 en verder een bedrag van jaarlijks € 15.000 opgenomen. Voor uitvoering van de Liemerse Economische Visie 2024-2026 staat een bedrag opgenomen van jaarlijks € 18.000.
Participatie	Projecten die door de Liemerse Ambassade worden opgepakt, komen veelal vanuit de samenleving en er wordt in gezamenlijkheid uitvoering aan gegeven. Zoals het promoten van de logistiek en de vrijetijdseconomie, het Techniekpact en Perspectief in Zorg en Techniek.

C. Het implementeren van nieuwe wetgeving, die op de gemeente afkomt

2.5.2.C.1 Implementatie nieuwe Omgevingswet

Doel	Doorontwikkeling van de verdere implementatie van de Omgevingswet.
Toelichting	Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet inwerking. Tegelijkertijd zal de Wet Kwaliteitsborging Bouwen inwerking treden. Na diverse besluiten tot uitstel met name in verband met knelpunten in het DSO (Digitale Stelsel Omgevingswet) acht de eerste kamer de voorbereiding van de wet voldoende robuust om tot invoering over te gaan. Het jaar 2023 zal vanuit het rijk benut worden voor een verdere verbetering van het DSO. Alle decentrale overheden draaien mee in de diverse integrale testrondes die georganiseerd worden. Binnen onze organisatie ligt de focus voor 2023 en de jaren daarna op: • de voorbereiding op het werken met een tijdelijk omgevingsplan • het oefenen met onderdelen die de basis vormen voor een definitief omgevingsplan (moet klaar zijn in 2029) • het oefenen met een Omgevingstafel • het ontwikkelen van het participatiebeleid specifiek voor de Omgevingswet en het voorbereiden en implementeren van de werkprocessen • het opleiden van de medewerkers • het opstellen en actualiseren van het nieuwe VTH beleidsplan (ter kennisname naar de raad) • het opstellen van de nieuwe legesverordening (gevolgen WKB hier in implementeren).
Risico's	Het risico van onvoldoende voorbereiding op met name het terrein van de DSO blijft groot. Na de invoering zal blijken hoe groot de knelpunten zijn die nog moeten worden opgelost. Dit kan een grote impact hebben op het werken met de Omgevingswet voor inwoners/ initiatiefnemers/de organisatie.
Planning	In 2024 zal de belangrijkste focus liggen op de doorontwikkeling van het DSO en het werken aan het definitieve omgevingsplan. Ook zal vanaf de datum van de inwerkingtreding van de wet het werken met een Omgevingstafel definitieve vorm krijgen.
Financiën	• Het budget in de meerjarenbegroting voor 2024 is: € 74.370. • De bedragen die de gemeente ontvangt vanuit het gemeentefonds worden opgenomen in de meerjarenbegroting.
Participatie	Het in 2023 vast te stellen participatiebeleid specifiek voor de Omgevingswet vormt de basis voor het participatief werken onder de vigeur van de Omgevingswet.

2.5.3 Financiële middelen

			2022	2023	2024	2025	2026	2027
3	**Programma Omgeving**	Lasten	-8.568	-7.515	-7.688	-7.709	-7.934	-8.062
		Baten	4.372	3.841	3.982	4.084	4.220	4.359
		Saldo	-4.197	-3.674	-3.705	-3.625	-3.714	-3.702
		Bijstelling						
		Saldo	**-4.197**	**-3.674**	**-3.705**	**-3.625**	**-3.714**	**-3.702**
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Lasten							
2.1	Verkeer en vervoer		-3.340	-1.730	-1.843	-1.743	-1.803	-1.810
2.2	Parkeren		-24	-14	-27	-27	-26	-26
2.5	Openbaar vervoer		-42	-30	-47	-47	-47	-47
3.1	Economische ontwikkeling		-47	-39	-76	-76	-76	-76
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		-66	-75	-111	-111	-111	-111
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-12	-8	-13	-11	-11	-11
3.4	Economische promotie		-158	-196	-178	-177	-177	-177
7.2	Riolering		-1.358	-1.676	-1.578	-1.662	-1.760	-1.857
7.3	Afval		-1.328	-1.429	-1.452	-1.495	-1.548	-1.572
7.4	Milieubeheer		-405	-477	-424	-424	-424	-424
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		-61	-89	-82	-80	-80	-79
8.1	Ruimtelijke ordening		-720	-485	-908	-908	-923	-923
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)		-89	-47	-92	-92	-92	-92
8.3	Wonen en bouwen		-740	-720	-857	-856	-856	-856
	Totaal lasten		**-8.391**	**-7.015**	**-7.688**	**-7.709**	**-7.934**	**-8.062**
	Baten							
2.1	Verkeer en vervoer		332	28	46	46	46	46
2.2	Parkeren		6	2	2	2	2	2
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur		58	62	62	62	62	62
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		2	7	7	7	7	7
3.4	Economische promotie		35	0	0	0	0	0
7.2	Riolering		1.641	1.718	1.810	1.904	1.992	2.075
7.3	Afval		1.781	1.799	1.841	1.909	1.969	2.025
7.4	Milieubeheer		88	13	2	2	2	2
7.5	Begraafplaatsen en crematoria		49	28	28	28	28	28
8.1	Ruimtelijke ordening		20	5	5	5	5	5
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)		45	12	12	12	12	12
8.3	Wonen en bouwen		253	95	95	95	95	95
	Totaal baten		**4.311**	**3.768**	**3.910**	**4.072**	**4.220**	**4.359**
	Eindtotaal		**-4.080**	**-3.247**	**-3.778**	**-3.637**	**-3.714**	**-3.702**
	Mutaties reserves							
0.10	Lasten (toevoegingen)		-177	-500	0	0	0	0
0.10	Baten (onttrekkingen)		60	73	73	12	0	0
	Eindtotaal		**-117**	**-427**	**73**	**12**	**0**	**0**
	Resultaat programma Omgeving		**-4.197**	**-3.674**	**-3.705**	**-3.625**	**-3.714**	**-3.702**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaat voorjaarsnota 2023		-3.674	-3.039	-2.929	-2.936	-2.944
2.1	Verkeer en vervoer	0	-120	-145	-206	-209
2.2	Parkeren	0	-12	-12	-12	-12
2.5	Openbaar vervoer	0	-17	-17	-17	-17
3.1	Economische ontwikkeling	0	-37	-37	-37	-37
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-37	-37	-37	-37
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-5	-5	-5	-5
3.4	Economische promotie	0	-29	-29	-29	-29
7.2	Riolering	0	197	183	183	195
7.3	Afval	0	-8	-8	-20	-10
7.4	Milieubeheer	0	42	42	42	42
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0	7	7	7	7
8.1	Ruimtelijke ordening	0	-448	-448	-448	-448
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	0	-80	-80	-80	-80
8.3	Wonen en bouwen	0	-119	-118	-118	-118
0.10	Mutaties reserves	0	0	10	0	0
	Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	**-3.674**	**-3.705**	**-3.625**	**-3.714**	**-3.702**

2.5.4 Betrokken verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem	
Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers terzake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Middels de ODRA worden de krachten gebundeld zodat sprake is van minder versnippering, een grotere mate van deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico’s zijn zeer beperkt. Uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2024	Er komen meer bodemtaken vanuit de provincie naar de gemeente toe in verband met de in werking treding Omgevingswet. Het werkprogramma zal hiertoe groter van omvang zijn dan de afgelopen jaren.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, zowel nationaal als internationaal.
Taak	Overleg voeren gericht op afstemming van beleid voor wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico’s	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Het beleid wordt afgestemd, maar de gemeente blijft zelf bevoegd om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2024	Eind 2023 zal de evaluatie van de Groene Metropoolregio een feit zijn. Na een analyse hierop biedt het een denklijn voor het kunnen en willen intekenen op de meerjarige opgaveagenda GMR voor 2024-2027. Hieraan hangt ook de financiële bijdrage aan de verschillende opgaven. Belamgrijk hierbij is de overweging dat bij grote, complexe vraagstukken het belangrijk is om samen te werken om voldoende slagkracht te kunnen bereiken. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is het belangrijk om aangesloten te zijn bij de diverse opgaveteams en speerpunten.

2.5.5 Indicatoren

Programma 3 Omgeving	Westervoort	Nederland
Functiemenging	31,2%	53,8%
Vestiging (van bedrijven)	128,0	174,1
Omvang huishoudelijk afval	111	169
Hernieuwbare elektriciteit	19,6%	34,0%
Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	310	369
Nieuw gebouwde woningen	2,5	9,3
Demografische druk	74,6%	70,3%
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	936	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	977	942

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren wordt verwezen naar de website www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2023.

2.6 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit onderdeel zijn de middelen verantwoord die vooraf geen bepaald bestedingsdoel hebben of niet toe te rekenen zijn aan de inhoudelijke programma's. Voorbeelden hiervan zijn: belastingen, uitkeringen uit het gemeentefonds, treasury, dividend en onverdeelde lasten (stelposten).

Het programma Algemene dekkingsmiddelen is onderverdeeld in 2 deelprogramma's: Belastingen en Overige algemene dekkingsmiddelen. De beleidsdoelen belastingen zijn opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

WAT MAG HET KOSTEN?

Programma algemene dekkingsmiddelen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Lasten	-2.008	-362	-1.097	-1.367	-1.134	-1.933
Baten	36.833	34.555	37.035	38.092	36.581	37.463
A. Saldo exploitatie	34.825	34.193	35.938	36.725	35.447	35.530
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
B. Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Geraamd resultaat (A+B)	34.825	34.193	35.938	36.725	35.447	35.530
Bijstelling						
Geraamd resultaat	**34.825**	**34.193**	**35.938**	**36.725**	**35.447**	**35.530**

Toelichting

Hierna volgt een toelichting op de 3W-vragen naar doel en hoofddoelen, speerpunten, verbonden partijen en financiële middelen per deelprogramma. Daar waar mogelijk worden indicatoren gebruikt.

2.6.1 Financiële middelen

		2022	2023	2024	2025	2026	2027
	Lasten						
0.5	Treasury	-31	-9	-116	-147	-97	-101
0.61	OZB woningen	-85	-165	-101	-102	-102	-102
0.62	OZB niet-woningen	-92	-89	-126	-126	-126	-126
0.64	Hondenbelasting	-256	-31	-276	-276	-276	-276
0.7	Gemeentefonds	0	0	-374	-361	-213	-1.028
0.8	Overige baten en lasten	-1.544	-68	-103	-355	-320	-299
	Totaal lasten	**-2.008**	**-362**	**-1.097**	**-1.367**	**-1.134**	**-1.933**
	Baten						
0.5	Treasury	142	177	206	116	116	116
0.61	OZB woningen	2.876	2.863	3.203	3.222	3.338	3.445
0.62	OZB niet-woningen	536	555	600	626	649	670
0.64	Hondenbelasting	126	136	129	135	140	144
0.7	Gemeentefonds	31.508	30.824	32.898	33.993	32.338	33.088
0.8	Overige baten en lasten	1.645	0	0	0	0	0
	Totaal baten	**36.833**	**34.555**	**37.035**	**38.092**	**36.581**	**37.463**
	Resultaat algemene dekkingsmiddelen	**34.825**	**34.193**	**35.938**	**36.725**	**35.447**	**35.530**

	Aanpassing budgetten na de voorjaarsnota 2023	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat voorjaarsnota 2023		34.193	35.771	36.842	35.289	35.246
0.5	Treasury	0	-7	-103	-33	-38
0.61	OZB woningen	0	82	135	182	288
0.62	OZB niet-woningen	0	-25	-14	-4	17
0.64	Hondenbelasting	0	-255	-253	-252	-247
0.7	Gemeentefonds	0	304	188	300	278
0.8	Overige baten en lasten	0	69	-70	-35	-14
0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0
	Resultaat meerjarenbegroting 2023-2027	**34.193**	**35.938**	**36.725**	**35.447**	**35.530**

Hoofdstuk 3 Paragrafen

3.0 INLEIDING

De paragrafen vormen een belangrijke informatiebron en beogen een “dwarsdoorsnede” van de programma’s te geven. In de paragrafen zijn beleidslijnen vastgelegd over de beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Het doel van de paragrafen is om informatie die voorheen op meerdere plekken in de begroting stond bijeen te brengen. Hierdoor is het mogelijk om sneller en beter inzicht en overzicht te krijgen in deze onderwerpen. De raad heeft hiermee een extra instrument in handen om de beleidskaders vast te stellen en om de uitvoering te kunnen controleren.

Het besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft acht paragrafen verplicht voor. Paragraaf duurzaamheid is extra toegevoegd.

§1 - Lokale heffingen
§2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing
§3 – Kapitaalgoederen
§4 – Financiering
§5 - Bedrijfsvoering
§6 - Verbonden partijen
§7 - Grondbeleid
§8 - Openbaarheid
§9 - Duurzaamheid

3.1 Lokale heffingen

3.1.0 Inleiding

In het begrotingsjaar 2024 vormen de lokale heffingen ruim 16% van de totale baten van de gemeente. De lokale heffingen zijn daarmee een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. In deze paragraaf gaan we in op het gemeentelijke beeld, door de hoogte van de woonlasten voor een gemiddeld huishouden en de hoogte van de opbrengsten uit de lokale heffingen. De opbrengsten uit lokale heffingen worden vervolgens per heffingssoort uitgesplitst en toegelicht. Als laatste zijn de gegevens vanuit de Atlas van de lokale lasten 2022 en 2023 opgenomen.

De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.
- "Verordening onroerendezaakbelastingen 2024".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2024".
- "Verordening rioolheffing 2024".
- "Verordening hondenbelasting 2024".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2024".
- "Verordening marktgelden 2024".
- "Legesverordening 2024".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

3.1.1 Beleid

Gemeenten in Nederland heffen belastingen, leges en heffingen. De gemeenteraad bepaalt welke gemeentelijke lokale lasten inwoners betalen en tevens de hoogte van de tarieven. In deze paragraaf wordt het volgende onderscheid gemaakt:
- Belastingen

De opbrengsten uit belastingen zijn niet gelabeld en kunnen daarom voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet. De onroerendzaakbelasting (OZB) en hondenbelasting behoren tot deze categorie.
- Leges

Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Leges worden ook wel retributies genoemd. Onder andere het aanvragen van een rijbewijs of omgevingsvergunning, lijkbezorgingsrechten en marktgelden behoren tot deze categorie. Bij het heffen van leges gelden beperkingen: er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald.
- Heffingen

Heffingen worden geheven voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen uitsluitend besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. De heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor deze heffingen geldt dat de gemeente niet meer in rekening mag brengen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Dit uitgangspunt geldt bij het bepalen van de tarieven in de verordening.

Beleidsdoel bij belastingen, leges en heffingen	
Inflatie	**Belastingen stijgen met het inflatiepercentage.**
2024	4,22%
2025	4,18%
2026	3,58%
2027	3,22%
Rioolheffing	Inflatiepercentage + 1% Watertakenplan
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de leges (zoveel mogelijk kosten verhalen).
Dekking	Maximaal 100% kostendekking van de afval- en rioleringskosten.

3.1.2 Ontwikkeling lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft aan wat een gemiddeld meerpersoonshuishouden met een eigen woning in Westervoort kwijt is. De stijging van de lastendruk in 2024 ten opzichte van voorgaand jaar bedraagt € 42,54. Dit is een stijging van 4,65**%**. In onderstaande tabellen is te zien hoe de lokale lastendruk opgebouwd is.

Aannames

Waarde woning	€ 310.000
Ledigingen 240-liter container restafval	8 keer
Rioolaansluiting woning	vast bedrag

Ontwikkeling lokale lastendruk	2022	2023	2024	2025	2026	2027
OZB-eigenaar	502,20	436,79	455,14	474,25	491,32	507,05
Afvalstoffenheffing	239,94	236,95	248,62	259,06	268,39	303,98
Rioolheffing	231,68	240,95	253,48	266,66	278,93	290,64
Totaal	973,82	914,69	957,23	999,97	1.038,64	1.101,66
Stijging in €		-59,13	42,54	42,74	38,67	63,03
Stijgingspercentage		-6,07	4,65	4,46	3,67	6,07

3.1.3 Inkomstenoverzicht

Het totaal van de geraamde baten uit lokale heffingen in 2024 is € 7.771.000.

De verdeling naar soort inkomsten is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit lokale heffingen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	R	B	B	B	B	B
Subtotaal belastingen	3.617	3.604	3.925	3.976	4.119	4.252
Subtotaal leges en overige opbrengsten	336	349	422	423	465	479
Subtotaal heffingen	3.173	3.244	3.424	3.586	3.734	3.874
Totaal	7.126	7.197	7.771	7.985	8.318	8.605

3.1.4 Belastingen nader toegelicht

Zoals eerder aangegeven zijn de inkomsten uit belastingen niet gelabeld. Deze kunnen voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen worden ingezet.

Financiën

De totale opbrengst uit belastingen is begroot op € 3.925.000. Hiermee wordt de opbrengst uit belastingen in 2024 € 321.000 hoger begroot dan in 2023. De stijging van de OZB is onder andere het gevolg van indexeringen.

Inkomsten uit belastingen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	R	B	B	B	B	B
OZB eigendom woningen	2.876	2.858	3.197	3.217	3.332	3.439
OZB eigendom en gebruik niet-woningen	547	553	599	625	648	669
Hondenbelasting	135	136	129	134	139	144
Precariobelasting	0	0	0	0	0	0
BIZ	58	57	0	0	0	0
Totaal	3.617	3.604	3.925	3.976	4.119	4.252

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke belastingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling belastingen	2023	2024	2025	2026	2027
OZB eigendom woningen	0,1409	0,1468	0,1530	0,1585	0,1636
OZB eigendom niet-woningen	0,3040	0,3168	0,3301	0,3420	0,3529
OZB gebruik niet-woningen	0,2359	0,2458	0,2561	0,2654	0,2738
Hondenbelasting 1e hond	96,93	101,00	105,24	109,03	112,52
Hondenbelasting 2e hond	133,02	138,61	144,43	149,63	154,42
Hondenbelasting 3e hond	257,47	268,28	279,55	289,62	298,88
Hondenbelasting per kennel	229,96	239,61	249,67	258,66	266,94

Wat betaal jij aan OZB?					
WOZ-waarde woningen	€ 200.000	€ 310.000	€ 400.000	€ 600.000	€ 800.000
2023	282	437	564	845	1.127
2024	294	455	587	881	1.175
2025	306	474	612	918	1.224
2026	317	491	634	951	1.268
2027	327	507	654	981	1.309

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2023 worden alle onroerende zaken in de gemeente Westervoort voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waarde peildatum 1 januari 2023. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2024 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB. De tarieven worden aangepast met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,22%.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2024 zijn 0,0890% voor OB woningen eigenaren, 0,2933% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,2231% voor OZB niet-woningen gebruikers.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven en voor de honden van de Reddingshonden vereniging. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijtschelding in de tarieven worden verdisconteerd. De tarieven worden met de voor 2024 verwachte inflatie van 4,22% verhoogd.

Kwijtscheldingen

Inwoners met weinig vermogen en een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Voor de hondenbelasting kan alleen kwijtschelding verleend worden voor de eerste hond. In de begroting is gerekend met een bedrag van € 5.000 (totaalbedrag kwijtschelding € 101.000).

Motie onroerende zaakbelasting

In de raadsvergadering van 3 juli 2023 is de motie Onroerende zaakbelasting aangenomen om de mogelijkheid te onderzoeken tot een structurele c.q. incidentele verlaging van de OZB. Door de in de inleiding reeds genoemde risico's en onzekerheden over de gemeentefinanciën, de kostenontwikkeling van de jeugdzorg en WMO en de noodzakelijke investeringen is een verlaging van de OZB niet reëel.

3.1.5 Leges nader toegelicht

Leges worden geheven voor diensten die geleverd worden aan een individuele aanvrager. Denk aan het aanvragen van een rijbewijs of een omgevingsvergunning. Deze leges worden ook wel retributies genoemd. Bij het heffen van leges heeft de gemeenteraad te maken met beperkingen. Er mag geen winst gemaakt worden op de diensten en voor een aantal diensten heeft het Rijk een maximumtarief bepaald. Deze uitgangspunten gelden bij het bepalen van de tarieven in de verordening. In deze paragraaf wordt de kostendekking van de leges weergegeven zowel bij vaststelling van de tarieven in de verordening als bij de realisatie.

Financiën

De totale opbrengst uit leges en overige opbrengsten is in 2024 begroot op € 422.000. Hiermee wordt de opbrengst in 2024 € 73.000 hoger begroot dan in 2023. De stijging in de komende jaren is het gevolg van verwachte hogere aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen.

Inkomsten uit leges en overige opbrengsten	2022 R	2023 B	2024 B	2025 B	2026 B	2027 B
Leges						
P1: Basisadministratie persoonsgegevens	17	18	15	15	15	15
P1: Burgerlijke stand	13	13	13	13	13	13
P1: Naturalisatie en geslachtsnaamwijziging	20	20	12	12	12	12
P1: Reisdocumenten en rijbewijzen	108	126	230	209	244	256
P1: APV en bijzondere wetten	4	4	4	4	4	4
P2: Gehandicaptenparkeerkaarten	0	2	2	2	2	2
P3: Wegen binnen de bebouwde kom	8	8	19	19	19	19
P3: Bestemmingsplannen en vrijstellingen	5	5	5	5	5	5
P3: Bouw-, aanleg en reclamevergunning	7	7	7	7	7	7
P3: Leges omgevingsvergunningen	88	88	88	88	88	88
Totaal leges	270	289	395	374	409	420
Overige opbrengsten						
P2: Huuropbrengst sport	25	25	25	25	25	25
P3: Lijkbezorgingsrechten	28	28	28	28	28	28
P3: Marktgelden	13	7	7	7	7	7
Totaal overige opbrengsten	65	60	59	59	59	59
Totaal	336	349	422	423	465	479

Kostendekkende tarieven

Zoals eerder aangegeven mogen de geheven leges niet winstgevend zijn, maar ten hoogste alle kosten voor de dienstverlening dekken. In onderstaand overzicht is de kostendekking voor de leges, lijkbezorging en marktgelden in beeld gebracht.

Omschrijving	Leges	Lijkbezorgings-rechten	Marktgelden
Salariskosten (inclusief overhead)	-263	-42	-9
Materiële kosten	-171	-39	-4
Totale lasten	-434	-81	-13
Totale baten	395	28	7
Dekking (saldo)	-39	-53	-6
Dekkingspercentage	91	35	54

3.1.6 Heffingen nader toegelicht

Heffingen worden in rekening gebracht voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De opbrengsten kunnen alleen besteed worden aan die specifieke taak of voorziening waarvoor de heffing is opgelegd. Deze heffingen worden ook wel bestemmingsheffingen genoemd. Het gaat hierbij om de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de heffingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt. Voor deze heffingen wordt de kostendekking daarom weergegeven.

Financiën

De totale opbrengst uit de bestemmingsheffingen bedraagt € 3.424000. De opsplitsing naar heffingssoort is in onderstaande tabel weergegeven.

Inkomsten uit heffingen	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	R	B	B	B	B	B
Afvalstoffenheffing	1.564	1.523	1.610	1.677	1.738	1.793
Reinigingsrecht	7	7	8	8	8	8
Rioolheffing	1.602	1.714	1.807	1.901	1.988	2.072
Totaal	3.173	3.244	3.424	3.586	3.734	3.874

Tarieven

In onderstaande tabel is de tariefontwikkeling van de gemeentelijke heffingen die gemeente Westervoort heft weergegeven.

Tariefontwikkeling heffingen	2023	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht vastrecht	161,11	172,78	180,04	186,52	192,49
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht variabel:					
- per lediging 140 liter container restafval	7,60	7,60	7,92	8,20	8,47
- per lediging 240 liter container restafval	9,48	9,48	9,88	10,23	10,56
- per storting ondergrondse container	1,06	1,06	1,10	1,14	1,18
Verzamelcontainer:					
- meerpersoonshuishouden	254,28	272,69	284,14	294,37	303,79
- eenpersoonshuishouden	190,71	204,52	213,11	220,78	227,85
Rioolheffing, per aansluiting	240,95	253,48	266,66	278,93	290,64

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 6 ledigingen voor een 140-liter container, 8 ledigingen voor een 240-liter container of 32 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd. De tarieven zijn bijna 100% kostendekkend.

Rioolheffing

Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt voor 2024 tot en met 2027 verhoogd met het inflatiepercentage en 1% stijging ontwikkeling Watertakenplan. In december worden de belastingtarieven aan uw raad voorgelegd.

Kostendekkende tarieven

Kostendekking afvalstoffenheffing					
	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten					
Afvalinzameling en verwerking	-911	-1.269	-1.317	-1.361	-1.374
Doorberekening	-21	-22	-23	-24	-25
Kwijtschelding	-96	-96	-96	-96	-96
BTW	-264	-298	-305	-315	-324
Salariskosten	-86	-83	-89	-92	-95
Overhead	-78	-72	-74	-74	-74
Totaal netto lasten (A)	**-1.456**	**-1.840**	**-1.904**	**-1.962**	**-1.988**
Lasten niet meegenomen in de heffing	-13	-13	-13	-13	-13
Baten					
Opbrengst afvalstoffenheffing	1.455	1.617	1.677	1.731	1.757
Overige opbrengsten	0	222	222	222	222
Totaal netto baten (B)	**1.455**	**1.839**	**1.899**	**1.953**	**1.979**
Baten niet meegenomen in de heffing	0	0	0	0	0
Dekkingspercentage (B:A)	**99,93%**	**99,95%**	**99,74%**	**99,54%**	**99,54%**

Kostendekking rioolheffing					
	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten					
Riolering	-882	-878	-891	-916	-947
Rioolgemalen	-151	-164	-153	-158	-164
Rioolheffing	-2	0	0	0	0
Watertakenplan	-5	0	-20	0	-3
Klimaatadaptatie	0				
Doorberekening	-22	-20	-20	-20	-20
BTW	-138	-160	-159	-155	-156
Salariskosten	-123	-172	-172	-172	-172
Overhead	-111	-149	-149	-149	-149
Voorziening	-281	-265	-337	-418	-479
Totaal netto lasten (A)	-1.714	-1.807	-1.901	-1.988	-2.090
Lasten niet meegenomen in de heffing	-85	0	0	0	0
Baten					
Opbrengst heffingen	1.714	1.807	1.901	1.988	2.072
Totaal netto baten (B)	1.714	1.807	1.901	1.988	2.072
Baten niet meegenomen in de heffing	3	3	3	3	3
Dekkingspercentage (B:A)	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**99,14%**

Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Westervoort kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht en afvalstoffenheffing verzamelcontainer (100%) en maximaal 6 ledigingen van een 140-liter container, 8 ledigingen van een 240-liter container en 24 aanbiedingen bij de ondergrondse container.

Kwijtschelding wordt verleend op basis van 120% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Voor 2024 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 96.000 voor kwijtscheldingen (totaal geraamde kwijtscheldingen is € 101.000).

3.1.7 Indicatoren

Lokale heffingen	Westervoort	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	310	369
Nieuw gebouwde woningen	2,5	9,3
Gemeentelijke woonlasten eepersoonshuishouden	936	860
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	977	942

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren wordt verwezen naar de website www.waarstaatjegemeente. De gegevens zijn ingevuld naar de stand van 31 augustus 2023.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.0 Inleiding

In de uitvoering van onze taken zijn risico's niet te vermijden. Het is belangrijk om ze in beeld te hebben omdat ze impact kunnen hebben op de realisatie van onze doelen. Daarom gaan we zorgvuldig om met risico's, willen we bewuste afwegingen maken bij het aangaan van risico's en passende beheersmaatregelen nemen. Als risico's zich toch voordoen dan willen wij ze kunnen opvangen. De ratio weerstandsvermogen geeft een indicatie in welke mate wij hiertoe in staat zijn. De ratio weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de omvang van de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Een gezond weerstandsvermogen (> 1,0) stelt ons in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit ons tot ombuigingen dwingt ten koste van het uitvoeren van bestaande taken.

De weerstandscapaciteit kan worden gezien als een noodzakelijke buffer om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Die buffer ligt deels in de sfeer van de exploitatie (de baten en lasten) en deels in de vermogenssfeer (reserves*). De onderstaande tabel geeft weer hoe de structurele en incidentele weerstandscapaciteit is opgebouwd.

3.2.1 Weerstandscapaciteit

	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Weerstand					
Algemene reserve	2.404	2.364	3.883	6.601	7.498
Resultaat	-540	1.019	2.218	397	308
Bestemmingsreserves	0	0	0	0	0
Stille reserve	0	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Onvoorzien	25	25	25	25	25
Totale weerstandscapaciteit	**1.889**	**3.408**	**6.126**	**7.023**	**7.831**

Onvoorzien

De post onvoorzien mag worden opgevat als een buffer voor onvoorziene tegenvallers. Het dekt lasten die onvoorzien, onvermijdelijk en niet uit te stellen zijn. Vanaf 2023 is conform het herstelplan € 200.000 structureel geraamd.

Onbenutte belastingcapaciteit

De resterende belastingcapaciteit geeft inzicht in de mogelijkheden voor nog te heffen lokale lasten. Door het afschaffen van de drempeltarieven is de hoogte van de onroerendezaakbelastingen niet meer gemaximeerd.

Algemene reserve

De reserves bestaan uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve is een reserve waarvoor geen specifieke bestemming is bepaald en daarom vrij kan worden ingezet voor het afdekken van risico's.

Niet beklemde bestemmingsreserves

Van de aanwezige bestemmingsreserves is bij het vaststellen van de nota weerstandsvermogen geconcludeerd dat zij niet vrij aanwendbaar zijn, omdat bij beschikking over de reserve dekkingsproblemen ontstaan. Er is daarom geen ruimte.

Stille reserves

De gemeente heeft aandelen in het netwerkdeel van NUON en aandelen Vitens, BNG, Nazorg Bodem en Leisurelands (voormalige RAL). Voor een groot gedeelte dienen deze aandelen op basis van de wet in het bezit van de overheid te blijven. Daarnaast bezit de gemeente nog een aantal activa. Bij de activa gaat het om de mogelijk te realiseren winsten bij verkoop van panden.

De bijdrage van bovenstaande stille reserves aan de weerstandscapaciteit ramen wij op nul.

3.2.2 Risico's

Nummer	Risico	Kans	Financieel gevolg		Risico
	Open einde regelingen		**Minimum**	**Maximum**	**Gemiddeld**
1.1	Jeugdzorg	80%	400.000	750.000	460.000
1.2	Participatie (BUIG)	50%	100.000	250.000	87.500
1.3	Wet maatschappelijke ondersteuning	90%	50.000	500.000	247.500
1.4	Armoedebeleid	70%	50.000	250.000	105.000
1.5	Woonplaatsbeginsel	90%	50.000	850.000	405.000
	Overige risico's				
2.1	Pandemieën	5%	100.000	250.000	8.750
	Bedrijfsvoering				
3.1	Personeel 1Stroom	50%	250.000	500.000	187.500
3.2	Databeveiliging	90%	50.000	200.000	112.500
	Financieel				
4.1	Algemene uitkering	70%	250.000	1.000.000	437.500
4.2	Plan de Schans	70%	0	100.000	35.000
4.3	Aftreden bestuurder	30%	50.000	250.000	45.000
4.4	Overige risico's	25%	2.100.000	2.100.000	525.000
	Totaal		**3.450.000**	**7.000.000**	**2.656.250**

Op dit moment zijn de oplopende kosten van het sociaal domein (dashboard) en de RID niet kwantificeerbaar. Deze oplopende kosten kunnen een grote invloed hebben op de risico's, het weerstandsvermogen en het geprognosticeerde resultaat.

3.2.3 Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstands-capaciteit en de weerstandscapaciteit die nodig is om de restrisico's op te vangen. Dit zijn risico's waar géén maatregelen voor zijn getroffen om die af te dekken. Als een restrisico zich in de praktijk voordoet, zullen de liquide middelen worden aangesproken. Bij onvoldoende middelen kan het nodig zijn om een lening aan trekken, die extra rentelasten met zich meebrengt.

Voor het begrotingsjaar 2024 is de berekening van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

Ratio weerstandsvermogen	=	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 3.408	1,28
		Benodigde weerstandcapaciteit		€ 2.656	

De normtabel biedt een waardering van de berekende ratio.

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het verloop van de ratio weerstandsvermogen voor de jaren 2022 tot en met 2027 is hieronder weergegeven:

Verloop ratio weerstandsvermogen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Weerstandscapaciteit (A)	4.999	1.889	3.408	6.126	7.023	7.831
Risico's (B)	2.133	2.656	2.656	2.767	2.866	2.958
Ratio weerstandsvermogen (A:B)	2,34	0,71	1,28	2,21	2,45	2,65
J(aarrekening) 0f B(egroting)	J	B	B	B	B	B

Het weerstandsvermogen gaat vanaf 2025 naar uitstekend. De in het herstelplan genomen maatregelen hebben tot gevolg dat de algemene reserve groeit naar € 7,8 miljoen. Deze groei is het gevolg van de verwachte positieve begrotingsresultaten en het spaarprogramma. Vanaf het jaar 2022 zijn de risico's anders berekend wat leidt tot een beter en stabieler ratio.

De ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op verwachtingen. Economische ontwikkelingen kunnen grote invloed hebben op de begrotingsresultaten, waarbij de financieringssystematiek van het gemeentefonds een belangrijke negatieve invloed kan hebben. Wij moeten ervoor waken om niet in de valkuil te stappen van het blindstaren op de positieve begrotingsresultaten om de bestuurlijke ambities te realiseren.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Integraal beleidskader

In 2024 wordt het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte 2023-2032 (IBOR) vastgesteld door de Raad en beschrijft het strategische kader voor de integrale aanpak van de openbare ruimte voor een periode van 10 jaar. Het IBOR heeft als doel effectief en efficiënt te kunnen werken aan grote opgaven als een toekomstbestendige leefomgeving en een openbare ruimte die bijdraagt aan een inclusieve samenleving en uitnodigt tot een gezonde en sociale levensstijl. Dit in combinatie met de grootschalige vervangingsopgaven waar de gemeente voor staat. Het IBOR zorgt daarnaast voor het beheersbaar houden van de aanleg en onderhoudskosten, duurzaam financieel beleid en een grotere betrokkenheid van de samenleving door hier met elkaar aan te werken.

Binnen het IBOR staan de volgende ambities centraal; basis op orde, betrokken samenleving, toekomstbestendig, aantrekkelijk en uitnodigend.

Naar verwachting zal in 2024 het integrale beheerplan openbare ruimte worden vastgesteld door het college.

In 2050 moet de grond -weg en waterbouw circulair zijn. Binnen programma duurzaamheid zijn lijnen uitgezet om dit te bereiken. Circulariteit en duurzaamheid wordt daarom nu al meegenomen in aanbestedingen.

Wegen

Beleidskader

Vooruitlopend op het IBOR is het onderhoudsniveau van de openbare ruimte vastgesteld. Dit is kwaliteitsniveau C van het CROW met enkele accenten op B-niveau. Circulariteit en duurzaamheid wordt meegenomen in aanbestedingen voor het uitvoeren van alle onderhoud.

Uitvoering wegonderhoud

De weginspectie wordt elk het jaar uitgevoerd op alle verhardingen. De laatste weginspectie is in 2023 uitgevoerd. Het daaruit gebleken noodzakelijke geprognotiseerde ‘groot’ onderhoud voor 2024 wordt getoetst op maatregel en worden ook uitgevoerd. Het bij de inspectie geconstateerde klein onderhoud is in het inspectiejaar opgelost. Het bij Fixi/KCC gemelde klein onderhoud wordt zo snel mogelijk opgelost. Naast het uitvoeren van groot onderhoud zal er steeds meer een verschuiving optreden naar vervangen. Dit komt vooral voort uit ouderdom en slechte kwaliteit, integraal afgestemd.

De inspectie en schouw van de kunstwerken gaat volgens een inspectieplan. Een houten brug wordt afwisselend om het jaar geschouwd of geïnspecteerd. Voor beton, staal en overige is dit 1 keer per 3 jaar. De inspectie of schouw van 2023 bepaalt het noodzakelijke onderhoud voor 2023, en dat wordt ook uitgevoerd. Voor de latere jaren is het onderhoud berekend.

Kwaliteitsniveau verhardingen

Het kwaliteitsniveau van de verhardingen wordt getoetst aan de normen van CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek). De kwaliteit van het asfalt is bij de laatste inspectie iets gedaald. Het is belangrijk asfalt op redelijk niveau te houden om kapitaalvernietiging te voorkomen. De kwaliteit van de elementen verharding is gedaald ten opzichte van de vorige inspectie. Met het extra budget voor achterstallig onderhoud wordt de komende 4 jaar een inhaalslag gemaakt om de kwaliteit te verbeteren. Een aandachtspunt is dat vooral bij asfaltwegen steeds meer schade door droogte optreedt en dat op de lange termijn erg hoge onderhoudsbedragen worden berekend.

Na de laatste inspectie in 2023 zijn diverse onderhoudsmaatregelen uitgevoerd, op moment van schrijven in uitvoering of nog gepland. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanleg van glasvezel.

Van de civiele kunstwerken wordt bij de inspectie per hoofdonderdeel de schade in beeld gebracht. Per schade wordt een herstel advies gegeven. Dit kan ook een renovatie of vervanging zijn als daar aanleiding toe is. Indien nodig volgt nader onderzoek. Het aangetroffen kwaliteitsniveau voldoet aan de verwachtingen en de leeftijd van het areaal.

Voorziening onderhoud wegen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	**460**	**934**	**816**	**854**	**888**
Toevoeging aan de voorziening	494	494	494	494	494
Onttrekking aan de voorziening	-20	-613	-455	-460	-604
Stand per 31 december	**934**	**816**	**854**	**888**	**778**

Voorziening achterstallig onderhoud wegen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	**1.826**	**1.326**	**826**	**326**	**0**
Toevoeging aan de voorziening					
Onttrekking aan de voorziening	-500	-500	-500	-326	
Stand per 31 december	**1.326**	**826**	**326**	**0**	**0**

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR. Daarnaast zijn in 2022 het uitvoeringsprogramma DPRA, de rioolaansluit- en hemelwaterverordening door de Raad vast gesteld. De bekostiging van het uitvoeringsprogramma DPRA is opgenomen in het Watertakenplan. De beleidsstukken zijn opgesteld in samenwerking met de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel.

Uitvoering

Met het vaststellen van het uitvoeringsprogramma DPRA gaat de gemeente inzetten in op het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte. In 2024 wordt de eerste locatie opgepakt namelijk de Korte Griet.

Om te voldoen aan de herziene Europese eisen omtrent de waterkwaliteit start de gemeente met onderzoek naar de kwaliteit van de zuiverende voorzieningen en de werking van de voorzieningen. Het onderzoek richt zich op de kwaliteit van de bodem van de retentievijvers en wadi's.

Onder de kruising Brugweg, Dorpstraat wordt een streng gerelined omdat bij hoge grondwaterstanden er zeer veel water het riool binnen stroomt . De streng ligt erg diep en heeft een grote diameter.

Voorziening riolering	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Stand per 1 januari	**2.299**	**2.579**	**2.844**	**3.181**	**3.600**
Toevoeging aan de voorziening	280	265	337	418	479
Onttrekking aan de voorziening	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	**2.579**	**2.844**	**3.181**	**3.600**	**4.079**

Water

Beleidskader

De Raad heeft in 2022 het Watertakenplan 2022-2026 vastgesteld. In het Watertakenplan 2022-2026 is zowel het beleid als de financiële onderbouwing opgenomen voor het in stand houden van het riool en watersysteem. Het Watertakenplan is input voor het IBOR waarmee het watertakenplan geborgd is binnen het beleidskader IBOR.

Uitvoering

Waterschap Rijn en IJssel heeft samen met de gemeente dit jaar onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de beschoeiingen. In 2024 worden diverse locaties aangepakt.

Water	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Budget	-5	0	-20	0	-3
Totaal	**-5**	**0**	**-20**	**0**	**-3**

Onderhoud groen

Beleidskader

Vooruitlopend op het IBOR is het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte vastgesteld. Voor de beplanting is dit kwaliteitsniveau C, met uitzondering van de vaste planten. Deze beheergroep heeft kwaliteitsniveau B. Overige onderdelen als vegen en onkruidbestrijding en A-locaties hebben ook kwaliteitsniveau B gekregen. Het beheerniveau wordt pas bijgesteld bij het ingaan van de nieuwe onderhoudscontracten in 2026.

De bomenverordening 2016 is het geldende beleidskader voor bomen. Deze boomverordening maakt onderdeel uit van het Integrale Beheerplan. Hierin staan regels over onder andere kap, behoud en bescherming. Onderdeel hiervan is de Groene Kaart. Dit betreft een topografische kaart met daarop alle monumentale en waardevolle groenelementen en monumentale bomen.

De komende jaren wordt ingezet om doelstellingen zoals geformuleerd in Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie uit te voeren.

Binnen de gemeentegrenzen zijn zowel de Japanse duizendknoop als de reuzenberenklauw aangetroffen. Naar aanleiding van EU verordening ‘Invasieve Uitheemse Soorten’ 1143/2014 is de gemeente wettelijk verplicht gesteld in te grijpen bij het aantreffen van invasieve exoten om verdere verspreiding te voorkomen.

Binnen het groen werken we conform de wet Natuurbescherming (Wnb). Deze wet beschermt de dieren en planten in Nederland en hun leefgebied.

Uitvoering

Naast het creëren van een veilige aantrekkelijke en groene leefomgeving ligt het zwaartepunt bij het groenbeheer steeds meer op de maatschappelijke opgaven die we hebben in relatie tot vergroenen, klimaatadaptatie, ecosysteemdiensten en biodiversiteit. Dit maakt dat we anders gaan beheren.

Conform het oude beleidskader zijn in 2019 nieuwe onderhoudscontracten (bestekken) opgesteld en aanbesteedt. Het bestek loopt van 2020 t/m 2023 met optie tot verlenging van 2 maal een jaar. Hoewel het onderhoudsniveau is gewijzigd blijft het uitgangspunt dit bestek. Eerder aanbesteden zorgt in de huidige markt voor een hogere onderhoudsprijs voor een lager onderhoudniveau. In 2024 wordt begonnen met het opstellen van nieuwe onderhoudsbestekken voor het reguliere groenonderhoud en het onkruid vrij maken en het vegen van de wegen. Ook hierin worden de ambities binnen het IBOR meegenomen.

Voor het boombeheer wordt Handboek Bomen van Norminstituut Bomen gebruikt. Hierin staan kwaliteitseisen, richtlijnen en normen die van toepassing zijn op de uitvoering van werkzaamheden met bomen. Extra aandacht krijgen de bomen met essentaksterfte en de kastanjebloedingsziekte. We controleren deze bomen vaker en monitoren de voortgang van de ziekte. Waar nodig snoeien we vaker of vervangen we bomen als dat nodig is.

Het behoud van met name grote bomen is belangrijk. Hun bijdrage op gebied van bijvoorbeeld verkoeling en ecosysteemdiensten is groter dan bij kleine bomen. Het behoud van grote bomen met kleine groeiplaatsen zorgt regelmatig voor extra kosten. Een voorbeeld hiervan is het ondergronds toevoegen van extra voedingsmiddelen om wortelopdruk te beperken. Dit doen we in overleg met vakgroep wegen. Ook onderzoek naar stabiliteit en aanvullende snoei vindt vaker plaats.

Het maaibestek (bermen) is begin 2023 aanbesteed. Op 8-03-2021 heeft de raad de notitie ‘Bloeiend maaibeheer’ vastgesteld en gekozen voor optie 6 als uitgangspunt voor het aanpassen van het maaibeheer met als doel de biodiversiteit te vergroten. Hiervoor is structureel € 7.500 extra ter beschikking gesteld. Waar mogelijk wordt er gemaaid en afgevoerd en is de frequentie teruggebracht. In de maand mei maaien we alleen daar waar nodig in verband met de verkeersveiligheid. In deze maand is een bloeiende berm extra belangrijk voor de insecten.

De invasieve soorten in onze gemeente worden beheerst conform het opgestelde plan van aanpak. De bestrijdingsmethode wordt afgestemd op de omvang van de locatie. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord.

De plantvakken liggen niet overal op het vastgestelde kwaliteitsniveau. Voor de uitvoering van grootschalige renovaties wordt gezocht naar maximale integraliteit met overige vakgebieden in de openbare ruimte. Naar verwachting zal eind 2024 het integrale beheerplan worden vastgesteld door het college. Tevens is een relatie met het beschikbaar komen van gelden uit het DPRA-plan. Hier wordt zo veel mogelijk werk-met-werk gemaakt.

Onderhoud groen	2023	2024	2025	2026	2027
Budget	-809	-800	-800	-800	-800
Totaal	**-809**	**-800**	**-800**	**-800**	**-800**

Onderhoud gebouwen

Beleidskader

Op basis van de MJOP's (Meer-jaren-Onderhoudsplannen) en de gebouwopnames wordt jaarlijks het 4-jaarlijks uitvoeringsprogramma GOG geactualiseerd en opgesteld.

Aanvankelijk beschikte de Gemeente Westervoort niet over MJOP's voor het Groot-Onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.

Voor wat betreft de 4-jaarlijkse planning (2024-2027) heeft een uitvoeringsjaar 2024 een definitief karakter en de jaren 2025-2027 een meer voorlopig karakter. Dat wordt mede bepaald op basis van de opzet van de MJOP's in O-prognose.

Beheerplan

Voor het planmatig groot onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:
- Groot onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: vindt een reservering plaats.
- Groot onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschrijving).

Voor het regulier onderhoud is budget opgenomen in de meerjarenbegroting. Daarnaast is er een bestemmingsreserve onderhoud gebouwen.

Jaarlijks dienen de MJOP's geactualiseerd te worden op basis van:
- Uitgevoerd onderhoud en geplande onttrekkingen,
- Wijzigingen in de onderhoudscomponenten (materiaalkeuzes)
- Verwerking van opname-/schouwresultaten,
- Verkoop, Privatisering en/of sloop van een accommodatie,
- Wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker)

Voor het Groot-Onderhoud van de gemeentelijke accommodaties is momenteel nog geen Beleidsplan vastgesteld door de Gemeenteraad.

Voorgesteld wordt voor de gehanteerde systematiek voor het opstellen van de MJOP's in O-prognose het volgende beleidskader te gaan hanteren:

Voor het planmatig groot-onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de 2 volgende categorieën:
- Groot-onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar te dekken uit de bestemmingsreserve
- Groot-Onderhoud met een cyclus van > 25 jaar

- Investering < € 10.000 eenmalig opnemen in de voorcalculaties jaarlijks onderhoud,
- Investering > € 10.000 te kapitaliseren (rente en afschrijving)

Uitvoering

In het kader van de herontwikkeling van het Kulturhus de Nieuwhof (in ontwikkeling bij de afdeling RSO) zijn in 2024 een aantal huurdersmutaties te verwachten die mede consequenties zullen hebben voor de huursituatie in het Ondernemerscentrum De Uitterweert.

Voor de noodzakelijke aanpassingen van de Uitterweert is in de VJN 2023 een krediet beschikbaar gesteld van € 100.000 In nauw overleg met de huurders zullen de verbouwingsplannen worden uitgewerkt voor uitvoering in 2024.

Onderhoud gebouwen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Budget	-59	-90	-87	-87	-87
Totaal	**-59**	**-90**	**-87**	**-87**	**-87**

3.4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Westervoort op korte en lange termijn. Om deze *treasury*-functie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasury-functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Westervoort vastgesteld in 2021.

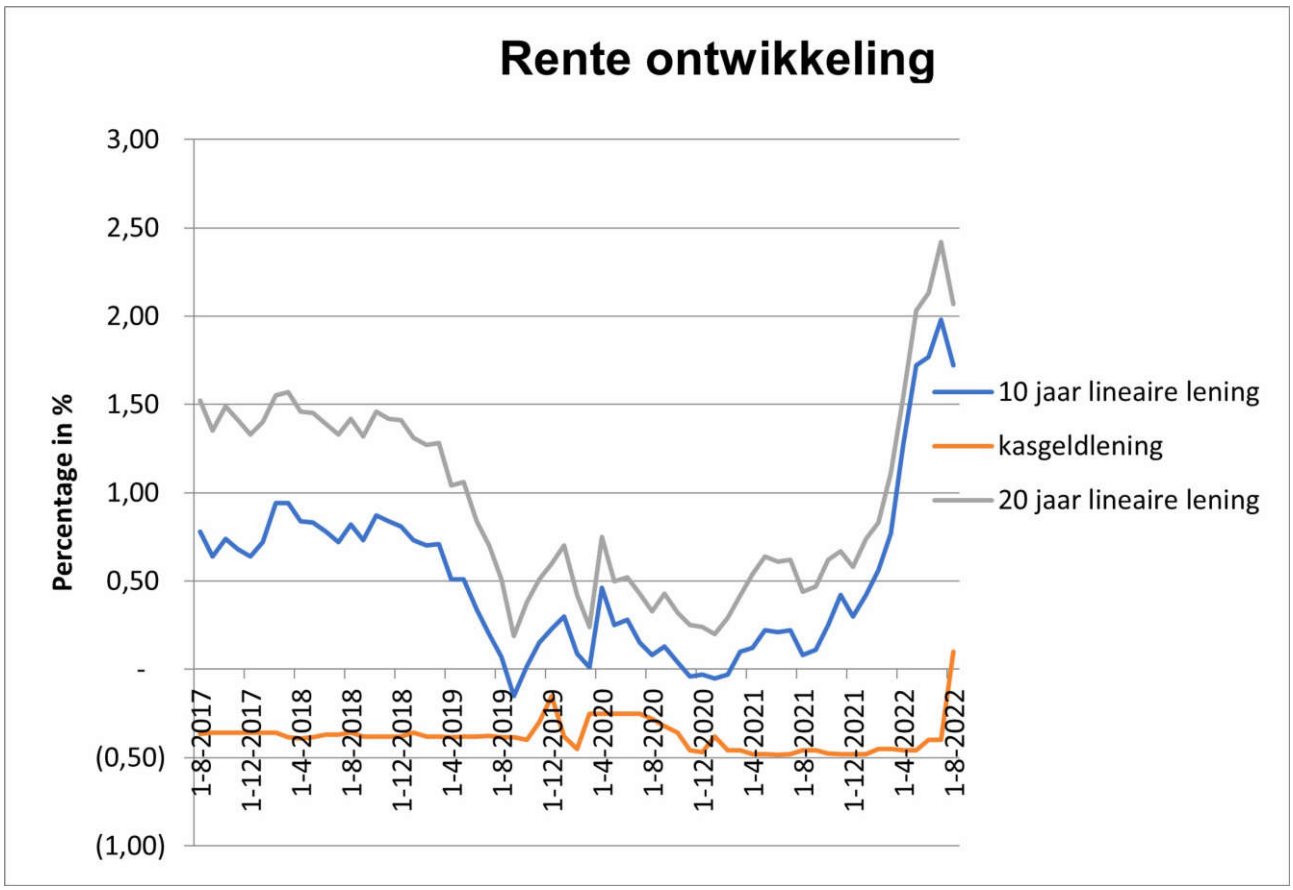
Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

De inflatie blijft zowel dit jaar als in 2024 duidelijk boven de doelstelling van de ECB. De centrale bank zal het monetaire beleid nog iets verkrappen. Over een jaar wordt uitgegaan van een depositotarief van ca. 4 procent. De rentetarieven zullen met name in de kortere looptijden nog wat oplopen.

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.
- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totale uitgaven	46.302	46.259	46.587	47.038
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in €	3.936	3.932	3.960	3.998

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het aangetrokken kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld

aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Westervoort betekent dit dat er in 2024 niet meer dan € 3.935.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. De wet Fido geeft aan dat de kasgeldlimiet niet mag worden overschreden. Indien een overschrijding voor het derde achtereenvolgende kwartaal geschiedt, dan moet de toezichthouder hiervan schriftelijk op de hoogte worden gebracht. De lange rente is duurder dan kort geld waardoor het financieel aantrekkelijk is volledig gebruik te maken van het bedrag onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Renterisiconorm	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Totale uitgaven	46.302	46.259	46.587	47.038
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in €	9.260	9.252	9.317	9.408

Uit dit overzicht blijkt dat er in 2024 tot € 9,25 miljoen aan leningen mogen worden afgesloten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose geeft aan dat de gemeente Westervoort in 2024 tot en met 2027 maar een beperkte financieringsbehoefte heeft. Uit de prognose blijkt dat er alleen de aflossingen van de geldleningen opnieuw gefinancierd moeten worden. Elk jaar tussen de € 1.500.000 en € 2.000.000. De verwachte financiële consequenties hiervan zijn financieel reeds meegenomen in de begroting.

Renteschema

a.		De externe rentelasten over de korte en lange financiering		409.648
b.		De externe rente baten van leningen verenigingen		-17.803
		De externe rente baten van Schatkistbankieren		-90.000
		Saldo rentelasten en rentebaten		301.845
c1.		Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-11.928	
		Saldo		289.917
d1.		Rente over eigen vermogen of voorzieningen		0
		Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		289.917
e.		De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,77%)		-299.934
e2		Ontvangen rente verenigingen doorbelasten		17.803
f.		Rente resultaat		7.786

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2023 van € 25.134.000. Voor € 25.134.000 is gegarandeerd aan de Stichting Plavei, Woonzorg Nederland en de Stichting Vivare. Hier kan de gemeente

Westervoort voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen.

Verstrekte leningen

De gemeente Westervoort loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2023 is het verwachte saldo van de verstrekte leningen € 440.687. Deze leningen zijn verstrekt aan Westervoortse verenigingen en instellingen. Naast deze leningen staat er nog geld uit bij het stimuleringsfonds voor duurzaamheids- en startersleningen en de kredietbank Leeuwarden voor totaal € 1.983.241.

Wet schatkistbankieren

Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in ’s Rijks schatkist. Vanaf 1 juli 2021 is de drempel voor het verplichtschatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Westervoort heeft een begroting van € 46 miljoen. 2% hiervan is € 0,92 miljoen. Dit komt neer dat de ondergrens telt van € 1.000.000 voor 2023.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Westervoort voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen, ontwikkeling standen debiteuren/crediteuren en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de periode 2022-2026 weergegeven. Als het bedrag negatief is moet er geld worden aangetrokken.

Cumulatieve liquiditeitsprognose

Liquiditeitsprognose:	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Te financieren:	9.241	-2.699	-3.401	1.449	-710
Cumulatief opnieuw:	-	9.241	6.542	3.141	4.590
Totaal te financieren:	**9.241**	**6.542**	**3.141**	**4.590**	**3.880**

In de prognose is het weer aantrekken van gelden die worden afgelost weer verwerkt. Financieel zijn deze ook in de begroting meegenomen. Zoals de tabel al aangeeft, is er daarnaast de komende jaren nog een kleine behoefte aan financieringsmiddelen. Deze behoefte kan gedekt worden met het aantrekken van kortgeld. Er mag voor bijna € 4 miljoen gefinancierd worden met kortgeld (kasgeld). Daarboven moet er lang geld aangetrokken worden.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de ‘ambtelijke’ als de ‘bestuurlijke’.

Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten. De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

De volgende nota’s inzake bedrijfsvoering zijn vastgesteld:
- Coalitieakkoord 2022-2026;
- Missie en Visie 1Stroom;
- Regeling Delegatie en Mandaat;
- Verordening Financieel beleid, het financieel beheer en de financiële organisatie (artikel 212 Gemeentewet);
- Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet);
- Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid van het door het college gevoerde beleid (artikel 213a Gemeentewet);
- Gemeenschappelijke regeling ‘Samenwerking De Liemers (2010)’;
- Informatiebeleidsplan (2017);
- Gemeenschappelijke regeling 1Stroom (2017).

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid
De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. Vanaf het boekjaar 2023 dient het college een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen. Het college legt met dit nieuwe instrument verantwoording af aan de Raad inzake naleving van wet- en regelgeving. Doel is met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van wet- en regelgeving. De accountant geeft een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. Daarmee geeft hij ook een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college. Hij doet dus ook onderzoek waar het college deze rechtmatigheidsverantwoording op heeft gebaseerd,

Onderdeel van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording zijn de uitkomsten van de interne controles die binnen de gemeente uitgevoerd worden om vast te stellen of wet- en regelgeving zijn nageleefd. Dit betekent dat de organisatie zelfstandig vaststelt of wordt voldaan aan het normenkader waarin relevante wet- en regelgeving is opgenomen. Over de uitkomsten van de interne controles wordt gerapporteerd in de planning en control cyclus.

Informatiebeleid

Informatisering

Diverse wet- & regelgeving, zoals de "Wet open overheid", de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het

voortdurend uitbreiden en vernieuwen van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente daarin moet meebewegen.

De gemeente is in steeds grotere mate afhankelijk van ICT. De ICT-omgeving is volop in beweging. Software zal steeds meer als een service geleverd worden (Software As A Service of SAAS). Deze te voorziene verandering in de ICT-architectuur heeft gevolgen voor de manier waarop de gemeente zich op dit vlak moet organiseren. De RID is naar aanleiding van de strategische sessies in 2022 en het rapport Toekomstvisie RID van M&I uit 2023 een verbetertraject gestart om klaar te zijn voor deze toekomst.

Eén van de eerste stappen was het formuleren van een “I&A-visie en -strategie” voor de periode 2023-2025. Het visiedeel richt zich op wat er in de periode 2023-2025 op het gebied van I&A moet gebeuren en wat daarin voor ons prioriteit heeft en waarom. Het strategiedeel richt zich op hoe we uitvoering willen geven aan deze ‘I&A-agenda’ en wat we daarin van elkaar en van de samenwerking verwachten.

In het vervolgtraject wordt ook gekeken naar de invulling van de opdrachtgevende rol van de gemeente en de digitale volwassenheid van de verbonden partijen. De digitale volwassenheid van de gemeente zal verhoogd moeten worden. De toename van de importantie van informatie(veiligheid) en ICT leidt hier op termijn waarschijnlijk tot hogere kosten.

De verwachting is dat de I&A-visie en -strategie in september 2023 zijn definitieve beslag krijgt en vervolgens het bestuurlijke traject zal doorlopen.

E-depot

Het duurzaam bewaren en toegankelijk houden van digitale informatie krijgt meer nadruk in onze dagelijkse werkzaamheden. Een volgende stap in het digitaal archiefbeheer is de ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Een e-depot is een wettelijk verplichte voorziening met functionaliteit voor de opslag en het beheer van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Het Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD) is aangewezen als verantwoordelijk orgaan voor het beheren van onze archieven.

Het college heeft in 2023 de intentie uitgesproken om aan te sluiten bij het e-depot van het Erfcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL). Het voornemen is om in 2024 een dienstverleningsovereenkomst met het ECAL af te sluiten. Vervolgens kan het bestuur van het SALD een besluit nemen ten aanzien van de (aanpassing van de) kostenverdeling. Er kan dan een projectgroep worden geformeerd ter voorbereiding op de implementatie van het e-depot. De implementatie van een e-depot zal hoogstwaarschijnlijk tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan het SALD leiden.

Wet Open Overheid (Woo)

In het kader van de implementatie van de Woo is het Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding vastgesteld.

In het kader van het Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding zullen we in 2024 de volgende acties uitvoeren:
- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer (o.a. managementrapportages);
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;
- Implementatie e-depot: Er wordt een projectgroep geformeerd ter voorbereiding op de implementatie van een e-depot. Zie separaat item over het e-depot (Informatiebeleid).

Informatiebeveiliging en Privacybescherming

De gemeente beschikt over veel waardevolle, vertrouwelijke en privacygevoelige gegevens. Het is belangrijk dat we deze gegevens goed beschermen. Onze bedrijfsvoering en dienstverlening is voor een zeer belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van onze ICT-systemen en ICT-infrastructuur.

Voor het bepalen van de prioritering van de maatregelen hanteren we het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging van de Nederlandse Gemeenten, het Cybersecuritybeeld Nederland van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en de aanbevelingen naar aanleiding van de cyberaanvallen op de gemeenten Lochem, Hof van Twente en Buren. In de brief van de VNG-Cyberalert zijn de belangrijkste basismaatregelen ook genoemd.

Cybercrime is een internationaal probleem. Dit vraagstuk kunnen we dus niet op lokaal niveau oplossen. Waar we wel voortdurend aan werken, is het organiseren en verbeteren van de basismaatregelen om een cyberaanval tegen te gaan en de mogelijke effecten van een cyberaanval te verminderen. Het is belangrijk om een goede combinatie te realiseren tussen preventie, detectie en respons.

Maatregelingen (zowel technisch als organisatorisch) voor wat betreft de onderwerpen informatiebeveiliging en privacy zullen zich met name concentreren op de volgende onderwerpen:
- Monitoring en response: Het systeem voor monitoring en response wordt verder uitgebreid met SIEM/SOC, zodat de focus op detectie en actieve preventie van incidenten versterkt wordt. De invoering hiervan heeft vertraging opgelopen omdat de samenwerking van de VNG en KPN is beëindigd en de collectieve opvolging wordt pas begin 2024 verwacht.
- Netwerksegmentering: Het netwerk wordt in meerdere zones verdeeld die apart beveiligd zijn om de gevolgen voor een aanval te beperken.
- Bewustwording (Awareness): Digitale veiligheid raakt ons allemaal. Daarom is het belangrijk dat zowel de bestuurders als de medewerkers structureel en periodiek geïnformeerd worden over de mogelijke risico’s over informatiebeveiliging en privacy.
- Risicogericht handelen: Onze organisatie zal extra aandacht moeten besteden aan de informatiesystemen die cruciaal zijn voor het functioneren van de gemeentelijke- en maatschappelijke processen. Door middel van een risicoanalyse worden deze systemen doorgelicht en worden aanvullende mitigerende maatregelen genomen om de mogelijke risico’s op een aanvaardbaar niveau te brengen.
- Samen organiseren: Onze organisatie werkt voortdurend aan de versterking van de digitale weerbaarheid. We worden daarbij ondersteund door de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten, de IBD. De IBD heeft ook een coördinerende rol bij incidenten en is het expertisecentrum op het gebied van de digitale veiligheid voor gemeenten.
- Oefenen: Onze organisatie moet voorbereid zijn op digitale incidenten en -crises. Deze reiken vaak verder dan alleen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Oefenen is daarom belangrijk, zodat onze organisatie in voorkomende gevallen veerkrachtig en daadkrachtig kan optreden in samenwerking met de ketenpartners.
- Verwerkingsregister: Met de introductie van de I-navigator wordt het verwerkingsregister verder geactualiseerd en wordt het eenvoudiger om nieuwe verwerkingen op te nemen in het register.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Westervoort een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang

Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Westervoort maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Westervoort weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2022 de begroting 2023 en de begroting 2024. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Westervoort loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Gemeenschappelijke regelingen			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 1.882.169	€ 2.166.254	€ 2.335.876
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.301.112	€ 1.272.066	€ 1.419.490
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 32.158	€ 36.830	€ 42.730
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 96.328	€ 106.000	€ 116.000
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen	€ 89.373	€ 112.000	€ 130.986
Euregio Rijn-Waal	€ 4.125	€ 4.100	€ 4.100
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 418.055	€ 536.027	€ 624.054
1Stroom	€ 9.693.000	€ 8.799.000	€10.032.000
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 2.702.945	€ 3.048.198	€ 3.026.869
Deelnemingen (dividend)			
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 8.003	€ 8 .000	€ 8.000
Alliander N.V.	€ 107.640	€ 96.000	€ 96.000
Vitens N.V.	€ 0	€ 0	€ 0

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2024 vastgesteld op een bedrag van € 2.335.876.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 132.070
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 82.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.710.475
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.692.174
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	VGGM kent een dagelijks en een algemeen bestuur. Elke gemeente heeft in het algemeen bestuur een stem. De gemeente Westervoort levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort bestaat voor een deel uit de brandweer/bevolkingszorg en een deel voor publieke gezondheid (GGD, Rijksvaccinatieprogramma en zorg 0-4 jarigen). Voor 2024 is de bijdrage voor brandweer en bevolkingszorg € 811.088 en € 16.737 = € 827.825. De bijdrage voor publieke gezondheid bedraagt € 591.665. Dat bedrag is als volgt opgebouwd: € 337.734 voor de GGD, € 216.735 voor de Jeugdgezondheidszorg en € 37.196 voor het Rijksvaccinatieprogramma.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 6.619.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 6.178.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 52.310.000

Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 55.150.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Op 20 januari 2021 heeft het Algemeen Bestuur de verdeelsleutel GF-OOV sub cluster brandweer als gezamenlijke oplossingsrichting gekozen (GF=Gemeentefonds, OOV=Openbare Orde en Veiligheid). De consequentie van een eventuele aanpassing van de verdeelsleutels is dat dit voor de ene gemeente tot een financieel voordeel kan leiden en voor een andere gemeente tot een nadeel. Het Algemeen Bestuur heeft gekozen voor een overgangsmodel waarin de gemeente in drie jaar toegroeien naar de nieuwe bijdrage.
Risico's	De hiervoor beschreven ontwikkeling vormt een risico. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor Westervoort 2024 bedraagt € 42.730. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 48.143
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 47.100
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Streven is om meer aandacht te besteden aan de primaire taken. Ook zal de voorbereiding voor het opzetten van een e-depot de aandacht krijgen.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 10 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 116.000 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 802.500
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 764.300

Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.446.900
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.121.700
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Er is veel in beweging in het werkveld van ODRA. De planning is dat vanaf 1 januari 2024 de omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging in werking treden en daarnaast vinden veranderingen plaats in de bevoegdheid voor bodemtaken.
Risico's	De bovengenoemde ontwikkelingen brengt een aantal financiële onzekerheden met zich mee, die op dit moment nog moeilijk zijn te kwantificeren.

Groene Metropoolregio Arnhem- Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het inwoneraantal van 15.110. De inwonerbijdrage bestaat uit 2 componenten: bijdrage regiobureau 15.110 à € 2,71 per inwoner) = € 40.906 bijdrage voor de vijf opgaven verbonden regio, productieve regio, circulaire regio, ontspannen regio en groene groei regio 15.110 à € 5,84 per inwoner) = € 90.080.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 100.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 4.712.880
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 4.616.380
Resultaat 2024	€ 0

Ontwikkelingen	De bijdrage die we in 2024-2027 nodig hebben voor de realisatie van de opgaven, is hoger dan in 2023. Dit heeft verschillende redenen. We hebben in 2021 en 2022 geïnvesteerd in het formuleren van ambities en maken van plannen, zeker bij relatief nieuwe opgaven zoals Ontspannen regio. Nu onze inzet steeds concreter wordt en we overgaan tot het organiseren van de uitvoering, vraagt dat meer middelen. Daarnaast zijn er speerpunten die we intensiever willen oppakken, zoals de gebiedsgerichte corridors bij Verbonden regio. En we hebben als regio ook nieuwe ambities en taken die we oppakken. Zoals bijvoorbeeld logistiek en het contractbeheer voor data over verkeersveiligheid. Voor de Circulaire regio wordt de verhoging van de inwonersbijdrage voor een groot deel verklaard door een andere reden. In 2022 zijn de projectkosten voor de inkoop van elektriciteit niet in de inwonersbijdrage opgenomen, maar apart verrekend door de gemeente Nijmegen. Vanaf 2023 zijn deze kosten wel in de inwonersbijdrage opgenomen. Per saldo levert deze mutatie geen lastenverzwaring op voor gemeenten. Tegenover de hogere kosten voor de opgaven, staat dat de verwachting dat we met de inzet van deze middelen ook meer investeringen in onze regio uit kunnen lokken. Denk bijvoorbeeld aan de stikstofgelden, de gelden die in het BO-MIRT beschikbaar komen en de klimaatgelden. De bijdragen van de opgaven hangen, net als de inhoud daarvan, nauw met elkaar samen. Zo is de bijdrage voor logistiek verdeeld over de opgaven Circulaire, Verbonden en Productieve regio. Het groen-blauw raamwerk hangt nauw samen met de gebiedsuitwerking van de Verstedelijkingsstrategie. Het één kan niet zonder het ander.
Risico's	Niet van toepassing.

Euregio (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert twee leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Westervoort is € 4.100 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 2.441.983
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 2.366.032
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest bekende stand € 1.613.389
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest bekende stand € 1.613.389
Resultaat 2024	Geraamd resultaat -/- € 75.951
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.

Bestuurlijk belang	De gemeente Westervoort levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2024 bedraagt € 624.054
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 10.750.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 12.000.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Westervoort is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Westervoort is de bijdrage voor het jaar 2024 vastgesteld op een bedrag van € 10.032.000.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 5.212.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 5.212.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Per 1 september 2021 is een nieuwe organisatiestructuur ingevoerd bestaande uit twee organisatielagen In de eerste organisatielaag is er voor gekozen om een algemeen directeur en twee adjunct-directeuren gecombineerd met de functie van gemeentesecretaris aan te stellen. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor het functioneren van 1stroom. De gemeentesecretarissen/adjunctdirecteuren zijn naast medeverantwoordelijke voor de organisatie vooral verantwoordelijk voor de verbinding tussen bestuur en organisatie. De tweede organisatielaag bestaat uit 10 afdelingen welke aangestuurd worden door een manager.
Risico's	Niet van toepassing.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	€ 676.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	€ 676.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	€ 3.133.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	€ 2.995.000
Resultaat 2024	€ 0
Ontwikkelingen	Op 1 januari 2022 is de gewijzigde Wet Inburgering in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht om aan statushouders (nieuwe instroom) een inburgeringsvoorziening aan te bieden. Vanaf 2022 is door de MGR de module Contractmanagement Inburgeringstrajecten ingevoerd.
Risico's	Niet van toepassing.

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	De N.V. Bank Nederlandse Gemeente kent een Raad van Commissarissen, een Raad van Bestuur en Directeuren. Gemeente Westervoort is aandeelhouder.
Financieel belang	Gemeente Westervoort heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.062.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.615.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 143.995.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 107.459.000.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat is € 300.000.000 over 2022.
Ontwikkelingen	De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2023 kan de bank daarom niet maken.

Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Alliander kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. De gemeente Westervoort heeft 145.643 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Westervoort heeft 0,106% van het aandeelkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 145.643 aandelen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 4.470.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 4.570.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 5.739.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 6.122.000.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat bekend betreft € 198.000.000 over 2022
Ontwikkelingen	De energietransitie vraagt om grote aanpassingen van het energiesysteem en vergt grootschalige investeringen. Om de benodigde investeringen te kunnen financieren is een verzoek gedaan aan de aandeelhouders tot versterking van de kapitaalstructuur. Duiven heeft besloten om deel te nemen in de reverse converteerbare hybride obligatielening.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	Vitens N.V. kent een raad van bestuur en een raad van commissarissen. Gemeente Westervoort is een van de aandeelhouders.
Financieel belang	Uitstaande aandelen gemeente Westervoort 16.023.
Omvang eigen vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 600.300.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2024	Meest recente stand per ultimo 2022 € 649.500.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2023	Meest recente stand bekend per ultimo 2021 € 1.387.800.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2024	Meest recente stand bekend per ultimo 2022 € 1.446.600.000
Resultaat 2024	Meest recente resultaat bekend betreft € 8.200.000 over 2022
Ontwikkelingen	Het drinkwaterbedrijf Vitens zal naar verwachting geen dividend uitkeren vanwege de noodzaak van grote investeringen in de komende jaren.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

3.7 Grondbeleid

Inleiding

In het verlengde van de inwerkingtreding in 2008 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) heeft de raad van Westervoort 16 maart 2009 de Nota Grondbeleid vastgesteld. Daarin is grondbeleid als volgt gedefinieerd: *"het beleid dat zich richt op een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt, met het oog op realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij locatieontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik".*

De hoofdlijnen van het grondbeleid in Westervoort

Westervoort voert bij de ontwikkeling van woon- en werklocaties in beginsel een faciliterend grondbeleid. Dit past bij uitstek bij een gemeente als Westervoort. De grondpositie ligt over het algemeen niet bij de gemeente. Met de derden-initiatiefnemers worden exploitatieovereenkomsten gesloten. Hiermee houdt de gemeente grip op de door haar gewenste ruimtelijke ontwikkeling.

Financiële aspecten

Het grondbeleid is er op gericht ten minste kostendekkend te zijn. Dit betekent dat alle kosten door de uiteindelijke opbrengsten worden gedekt. De ontwikkelrisico's liggen primair bij de gecontracteerde marktpartijen. Toch kunnen zich ook voor de gemeente onverwachte en onafwendbare tegenvallers voordoen. De algemene reserve is in die gevallen het "vangnet". Bij de bepaling van het vereiste minimumniveau is hiermee rekening gehouden.

Lopende complexen grondexploitatie

De gemeente kent een in omvang beperkte grondexploitatie. De Schans is het enige complex in de grondexploitatie. De gronden zijn aan een ontwikkelende marktpartij verkocht. De laatste actualisatie van dit project is dat het bestemmingsplan door de gemeenteraad is vastgesteld op 23 maart 2022. Tegen dit bestemmingsplan is beroep ingesteld bij de Raad van State. Op 5 juli 2023 is door de Raad van State besloten het bestemmingplan te vernietigen. Momenteel vindt beraad plaats hoe we nu verder te gaan en welke procedure daar eventueel voor doorlopen moeten worden.

Volgens de actualisatie per 1 januari 2023 is het verwachte resultaat als gevolg van hogere kosten bouw- en woonrijp maken (meer werkzaamheden), hogere kosten tijdelijk beheer en een vertraging in de uitgifte € 596.972 negatief. Er moet eerst een nieuw bestemmingsplan worden vastgesteld.

Kerncijfers grondexploitatie De Schans

Complex (per 1-1-2023)	Einddatum	Boekwaarde 1-1-2023	Te realiseren kosten	Te realiseren opbrengsten	Eindwaarde 31-12-2025	Startwaarde voorziening 1-1-2023
Woningbouw						
De Schans	31-12-2025	755	312	329	738	613
Totaal		**755**	**312**	**329**	**738**	**613**

Bron: geactualiseerde grondexploitatie peildatum 1 januari 2023

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de reeds gedane investeringen in de grondexploitatie € 755.000 bedragen. Bovenstaande tabel heeft betrekking op de begroting van het project voordat de Raad van State het bestemmingsplan heeft vernietigd. Voor alsnog kan worden aangenomen dat dit bedrag ook volstaat bij een eventueel nieuw plan en procedure.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming

In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2022 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 613.408. Voor exploitaties met een geraamd tekort wordt een voorziening (op startwaarde) conform BBV getroffen om de berekende toekomstige tekorten af te dekken. Dit is een wettelijk voorgeschreven maatregel. Het rentepercentage (disconteringsvoet) bij deze berekening is door de BBV gesteld op 2%. Voor het complex De Schans betekent dit dat de verliesvoorziening uitkomt op een totaal verlies van € 696.000.

Dit betekent dat voor de op dat moment berekende en onafwendbare verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Risico's

De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die op een later tijdstip door gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende/voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concernbreed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Kaderstelling/beslispunten

Budgetten jaarschijf 2023

De voorcalculaties voor de jaarschijf 2023 zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties per peildatum 1 januari 2023. Daarmee is ons college van B&W geautoriseerd. Binnen het proces van de financiële cyclus worden financiële wijzigingen op basis van besluitvorming gerapporteerd.

3.8 Openbaarheid

In het kader van de Wet Open Overheid zullen we de komende jaren werken aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding en meer informatie actief openbaar maken.

Daarnaast is er een Inrichtingskader Informatiebeheer in de maak waarin de uitgangspunten voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding beschreven staan. Na vaststelling zal een definitief Routeplan Verbeteren Informatiehuishouding worden vastgesteld om de uitgangspunten in de praktijk te kunnen brengen. Dit zal onder andere betekenen dat medewerkers geïnformeerd en getraind worden. Een aantal andere zaken die in 2024 zullen worden opgepakt:

- Op- en vaststellen van een handboek Kwaliteitszorg informatiebeheer;
- Opstellen van een visie op zaakgericht werken;
- Voorbereiding implementatie e-depot (zie separaat item over het e-depot in sectie Informatiebeleid).
- Periodieke monitoring kwaliteit informatiebeheer;

Het actief openbaar maken van de volgens de Woo verplichte informatiecategorieën zal stapsgewijs plaatsvinden. Daarbij houden we de wettelijk voorgeschreven fasering aan en waar mogelijk lopen we vooruit op de wettelijke fasering. Voor het publiceren zal zeer waarschijnlijk het platform iBabs gebruikt worden, nu de Rijksoverheid de stekker uit het PLOOI-platform heeft getrokken en alleen nog een Woo-(verwijs)index faciliteert. De landelijke Woo-in zal verwijzen naar de betreffende URL’s van iBabs waar de informatiecategorieën van onze gemeente op zullen worden gepubliceerd.

Tenslotte zullen we in 2024 in het kader van de Woo verder gaan met het optimaliseren van de afhandeling van Woo-verzoeken (in termen van tijdigheid en klantvriendelijkheid). Ook het beter vindbaar en meer toegankelijk maken van informatie heeft blijvend onze aandacht. Dit doen we samen met onze Woo-contactpersonen, het webteam en het klantcontactcentrum.

3.9 Duurzaamheid

Voor het onderwerp duurzaamheid wordt verwezen naar programma 3 Omgeving (hoofdstuk 2.5). In de weergave over externe ontwikkelingen onderwerp duurzaamheid (hoofdstuk 2.5.1) én bij speerpunt een circulaire economie dichterbij brengen (hoofdstuk 2.5.2.B.1) worden de doelstellingen risico's, planning, financiën en participatie van de gemeente t.a.v. het onderwerp duurzaamheid nader toegelicht.

Hoofdstuk 4 Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een toelichting op:

4.1 Grondslagen (uitgangspunten opstellen meerjarenbegroting)

4.2 Financieel beeld 2023 - 2026

4.2.1 Financieel beleid

4.2.2 Financiële positie

4.3 Financiële exploitatie

4.3.1 Verloopoverzicht van de resultaten

4.3.2 Verschillenanalyse

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

4.4 Balansen 2023 - 2026

4.1 Grondslagen

Dit onderdeel gaat over de uitgangspunten die zijn gebruikt bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2024 - 2027.

	Uitgangspunten	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
a.	*Loon- en prijsontwikkelingen*				
	Loonindexering	7,70%	4,10%	3,90%	3,90%
	Prijsindexering	4,22%	4,18%	3,58%	3,22%
	Aanvullende prijsindexering	-	-	-	-
b.	*Rentepercentages geldleningen*				
	Rente kortlopende financiering	0%	0%	0%	0%
	Rente langlopende financiering	1,85%	2,05%	2,10%	2,23%
c.	*Rentepercentages doorbelasting*				
	Rente omslagpercentage	0,77%	0,77%	0,77%	0,77%
	Rente grondexploitatie (BBV)	1,58%	1,58%	1,58%	1,58%
d.	*Overige uitgangspunten*				
	Ontwikkeling lokale lasten	4,22%	4,18%	3,58%	3,22%
	Ontwikkeling Watertakenplan (rioolheffing)	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
	Volumegroei voor jeugd en WMO	nee	nee	nee	nee
	Uitkering uit het gemeentefonds	Meicirculaire 2023			

4.2 Financieel beeld 2023 - 2026

4.2.1 Financieel beleid

Een gedegen financieel beleid draagt bij aan een solide financiële positie op de korte en lange termijn. Beleidsmatig sturen we daarbij op drie pijlers:
1. Structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting.
2. Acceptabele schuldpositie.
3. Gezond weerstandsvermogen (risico's versus weerstandscapaciteit).

In het onderdeel financiële positie zijn de pijlers uitgewerkt in de vorm van kengetallen.

Resultaten

Jaar	Resultaat VJN 2023	Resultaat MJB 2024-2027
2023	-540	
2024	581	1.019
2025	2.246	2.218
2026	254	397
2027	14	308

In vergelijking met de Voorjaarsnota 2023 zijn alle resultaten verbeterd. In hoofdstuk 4.3 zijn de belangrijkste ontwikkelingen in de totstandkoming van de resultaten 2024 - 2027 weergegeven.

Structureel en incidenteel resultaat

De begrotingsresultaten zijn te verdelen in een structureel en incidenteel resultaat. Het structureel resultaat is van belang bij het bepalen van het toezicht door de provincie. Ook vormt het een belangrijke pijler onder het financieel beleid van de gemeente. Uitgangspunt is dat structurele lasten zijn gedekt door structurele baten.

Structureel en incidenteel resultaat					
	2023	2024	2025	2026	2027
Structureel resultaat	-533	1.636	2.674	910	898
Incidenteel resultaat	-7	-617	-456	-513	-590
Begrotingsresultaten 2024 - 2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

In onderstaande tabel is een toelichting gegeven op de incidentele begrotingsresultaten 2023-2026. Het saldo daarvan leidt tot de incidentele resultaten in de (meerjaren)begroting 2023-2026.

Specificatie incidentele baten	2023	2024	2025	2026	2027
Mutaties reserves:					
Onttrekking algemene reserve	1.907				
Onttrekking reserve budgetoverheveling	97				
Onttrekking BR Onderhoud gebouwen	66				
Onttrekking BR Regionale ambulantiseringsgelden	171				
Onttrekking BR Coronare-integratie activerend werk	90				
Onttrekking BR Onderwijsachterstandenbeleid	82	27	27	27	
Onttrekking BR Doelgroepenvervoer		73	94		
Onttrekking BR Implementatie omgevingswet	100				
Programma 1 Bestuur:					

Specificatie incidentele baten	2023	2024	2025	2026	2027
Rijksgelden uitvoering Wet Open Overheid		57	57	57	57
Verkoop snippergroen	10	10	10	10	10
Programma 2 Maatschappij:					
SPUK-regelingen	1.022	266	266	211	
Programma 3 Omgeving:					
Toevoeging rente aan de boekwaarde grondexploitatie	12	12	12	12	12
Resultaat incidentele baten	**3.557**	**445**	**466**	**317**	**79**

Specificatie incidentele lasten	2023	2024	2025	2026	2027
Mutaties reserves:					
Toevoeging algemene reserve	-400	-500	-500	-500	-500
Toevoeging BR Huishoudelijke ondersteuning	-400				
Toevoeging BR Sociaal domein	-500				
Toevoeging BR Sportvelden	-500				
Toevoeging BR Versnellen woningbouw	-500				
Programma 1 Bestuur:					
Implementatie Wet Open Overheid		-57	-57	-57	-57
Uitvoering en borging participatiebeleid	-46	-37	-37		
Ondernemerscentrum Uitterweert	-15				
Programma 2 Maatschappij:					
Gezond en veilig opgroeien		-50	-50	-50	
Specialistisch ondersteuner jeugd	-35	-70			
Jongerencoaches		-45			
Procesbegeleider	-13	-25			
SPUK-regelingen	-1.022	-266	-266	-211	
Programma 3 Omgeving:					
Voorbereidingskrediet flexwonen	-75				
Inhuur VTH	-26				
Ondersteuning economische initiatieven	-20				
Toegerekende rente grondexploitatie	-12	-12	-12	-12	-12
Resultaat incidentele lasten	**-3.564**	**-1.062**	**-922**	**-830**	**-669**

4.2.1 Financieel beleid

4.2.2 Financiële positie

Conclusie financiële positie

De (meerjaren)begroting 2024-2027 is structureel sluitend. De structurele ruimte is echter beperkt en biedt op dit moment weinig ruimte voor intensivering van bestaand beleid of nieuw beleid. Verder zijn er specifieke onzekerheden die impact gaan krijgen op de financiële huishouding van de gemeente. Deze impact kan zowel positief als negatief zijn. De woonlasten liggen hoger dan het landelijk gemiddelde, en bieden vanuit dat perspectief weinig mogelijkheden om de structurele exploitatieruimte te vergroten. De solvabiliteit stijgt de komende jaren, maar blijft onvoldoende. De ratio weerstandsvermogen is onvoldoende in 2023 en stijgt vanaf 2024 naar voldoende. Het weerstandsvermogen wordt conform het herstelplan opgebouwd. De risico’s zijn en worden in de komende begrotingsjaren verder onderbouwd. De financiële huishouding komt steeds meer in control.

Toelichting financiële positie

De conclusie bij financiële positie is gebaseerd op de pijlers onder het financieel beleid en de wettelijk voorgeschreven kengetallen uit de BBV. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de normeringstabel van de VNG. Deze hebben echter geen functie als normeringinstrument, maar betreffen signaalwaarden. Ook de ratio weerstandsvermogen is meegewogen bij het oordeel over de financiële positie. Voor de weging van de uitkomst is aansluiting gezocht bij de criteria uit ons eigen beleid.

	Kengetal ultimo jaar	**Kengetallen**				**Normen VNG**		
		2024	2025	2026	2027	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Structurele exploitatieruimte	3,59%	5,48%	1,92%	1,87%	> 0%	0%	< 0%
2	Netto-schuldquote	57%	56%	56%	50%	< 90%	90-130%	> 130%
3	Netto-schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	51%	51%	50%	45%	< 90%	90-130%	> 130%
4	Weerstandsvermogen	1,28	2,21	2,45	2,65	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8
5	Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	< 20%	20-35%	> 35%
6	Belastingcapaciteit	114%	115%	115%	117%	< 95%	95-100%	> 100%
7	Solvabiliteitsratio	14%	18%	20%	22%	> 50%	20-50%	< 20%

1. **Structurele exploitatieruimte**

De beperkte structurele exploitatieruimte brengt met zich mee dat intensivering van bestaand beleid of nieuw beleid vraagt om bestuurlijke keuzes. Er specifieke onzekerheden waarvan zowel de omvang als de impact op de financiële huishouding nog onvoldoende geduid kan worden. De effecten kunnen zowel positief als negatief uitvallen. Voorbeelden hiervan zijn de grillige uitkeringen van het gemeentefonds, economische ontwikkeling (inflatie) en de maatregelen die gemeenten moeten uitvoeren om de kosten jeugdzorg beheersbaar te houden.

2,3. Netto-schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlasten ten opzichte van de eigen middelen (totale baten exclusief reserves). Hiermee geeft de indicator een beeld van de mate waarin de rentelasten en de afschrijvingen op de exploitatie drukken. Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen is de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Doorgeleende gelden zijn gelden die de gemeente uitleent aan andere partijen. De schulden die hier tegenover staan, drukken niet op de begroting. De rente wordt doorberekend. Hoe lager het percentage van de schuldquote hoe beter. De schuldquote wordt lager door het niet volledig uitvoeren van het voorgenomen investeringsprogramma.

4. Weerstandsvermogen
Een gezond weerstandsvermogen is van belang om te weten in hoeverre de gemeente financiële tegenvallers (niet afgedekte risico's) kan opvangen zonder dat de realisatie van de bestuurlijke ambities in het gedrang komen. De middelen die de gemeente hiervoor beschikbaar heeft wordt de weerstandscapaciteit genoemd. De kengetal weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de niet afgedekte risico's en de weerstandscapaciteit. De ratio weerstandsvermogen bevindt zich al jaren in de laagste categorie. De normering is gebaseerd op het vastgestelde beleid. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen verwijzen wij u naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Financiële onzekerheden en risico's
De grootste risico's voor de gemeente Westervoort zijn beschreven in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5. Grondexploitatie

6. Belastingcapaciteit woonlasten
Het kengetal 'belastingcapaciteit' geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de burger. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Aandachtspunt is dat de verwachte woonlasten van de gemeente in het jaar (t+1) worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde uit het jaar (t). Jaarlijks doet het COELO een onderzoek naar de ontwikkeling van de lokale lasten bij gemeenten. De onderzoeksresultaten publiceren zij ieder jaar in hun atlas lokale lasten. Westervoort heeft een belastingcapaciteit die in 2027 17% hoger ligt dan het landelijk gemiddelde.

7. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter de weerbaarheid van de gemeente omdat het aandeel van het eigen vermogen groter is dan de schuld. Anders geformuleerd geeft het solvabiliteitspercentage aan in welke mate het (balans)bezit niet met schulden in belast. In fictieve zin komt dit bedrag vrij als het (balans)bezit wordt verkocht. Het solvabiliteitspercentage is berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen. De solvabiliteit laat een stijgende tendens zien. Dit kengetal heeft ondanks haar signaalwaarde maar beperkte waarde. Zo worden investeringen in maatschappelijk nut geactiveerd die niet verkoopbaar zijn, zodat de reserves niet de "juiste" liquiditeitswaarde weergeven.

4.3 Financiële exploitatie

4.3 Overzicht van baten en lasten								
	JRK	Begr	Begroting 2024			Meerjarenbegroting		
	2022	2023	Baten	Lasten	Saldo	2025	2026	2027
1. Programma bestuur	-2.534	-2.158	714	-3.841	-3.127	-3.337	-3.278	-3.192
2. Programma maatschappij	-21.083	-22.614	5.714	-28.003	-22.289	-21.836	-21.883	-21.742
3. Programma omgeving	-4.080	-3.247	3.910	-7.688	-3.778	-3.637	-3.714	-3.702
Subtotaal programma's	**-27.697**	**-28.019**	**10.338**	**-39.532**	**-29.194**	**-28.810**	**-28.875**	**-28.636**
Belastingen	3.105	3.269	3.932	-503	3.428	3.762	3.896	4.020
Algemene uitkeringen	31.508	30.824	32.898	-374	32.524	33.632	32.125	32.060
Dividend	112	104	104	-2	102	102	102	102
Saldo financieringsfunctie	0	64	102	-115	-13	-133	-83	-88
Overige dekkingsmiddelen	101	-43	0	-78	-78	-330	-295	-274
Subtotaal alg dekkingsmiddelen	**34.826**	**34.218**	**37.036**	**-1.072**	**35.964**	**37.033**	**35.745**	**35.820**
Overhead	-4.254	-5.878	274	-5.673	-5.399	-5.612	-5.975	-6.351
Onvoorzien	0	-25	0	-25	-25	-25	-25	-25
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal geraamd resultaat voor best	**2.874**	**296**	**47.646**	**-46.302**	**1.344**	**2.585**	**870**	**808**
Mutaties reserves:								
1. Programma bestuur	1.774	641	0	-500	-500	-500	-500	-500
2. Programma maatschappij	-156	-1.050	102	0	102	121	27	0
3. Programma omgeving	-44	-427	73	0	73	12	0	0
Totaal beoogde mutaties reserves	**1.574**	**-836**	**175**	**-500**	**-325**	**-367**	**-473**	**-500**
Totaal geraamd resultaat na best	**4.448**	**-540**	**47.821**	**-46.802**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

4.3.1 Verloopoverzicht resultaten

Ontwikkeling resultaten 2023 - 2027	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaten primitieve (meerjaren)begroting 2023-2027	413	1377	2.171	510	563
Begrotingswijzigingen voor de voorjaarsnota 2023	-1.233	-1.515	-1.750	-1.855	-2.225
Vertrekpunt voorjaarsnota 2023	**-820**	**-138**	**421**	**-1.345**	**-1.662**
Aanpassing budgetten bij opstellen voorjaarsnota 2023	280	717	1.658	1.432	1.478
Amendementen	0	2	167	167	198
Resulaten voorjaarsnota 2023 na amendementen	**-540**	**581**	**2.246**	**254**	**14**
P1:Opbrengsten OZB (niet)woningen	0	78	143	199	326
P1: Uitkering gemeentefonds (meicirculaire)	0	304	188	300	278
P1: Inflatie	0	0	-251	-215	-193
Algemeen: Bijdrage 1Stroom	0	-35	-17	-50	-73
Algemeen: Kapitaallasten (afschrijvingen)	0	3	-73	-144	-160
Algemeen: Overige afwijkingen	0	88	-18	53	116
Begrotingsresultaten 2023-2027	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

4.3.2 Verschillenanalyse

Onderstaand geven wij u een analyse van de aanpassing budgetten zoals genoemd in 4.3.1 Verloopverzicht van de resultaten.

0.61 OZB woningen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaat voorjaarsnota 2023	2.800	3.121	3.088	3.157	3.157
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	2.800	3.167	3.186	3.303	3.409
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**46**	**98**	**146**	**252**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Opbrengst	0	47	100	146	252
Overige afwijkingen	0	-1	-2	0	0
Totaal	**0**	**46**	**98**	**146**	**252**

0.62 OZB niet-woningen	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaat voorjaarsnota 2023	520	554	569	582	582
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	520	585	611	634	655
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**29**	**42**	**52**	**73**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Opbrengst	0	31	43	53	74
Overige afwijkingen	0	-2	-1	-1	11
Totaal	**0**	**29**	**42**	**52**	**73**

Toelichting:
De OZB tarieven zijn aangepast met het inflatiepercentage. Zie voor nadere toelichting paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

0.7 Uitkering gemeentefonds	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Resultaat voorjaarsnota 2023	30.824	32.220	33.444	31.825	31.782
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	30.824	32.524	33.632	32.125	32.060
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**304**	**188**	**300**	**278**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Accresontwikkeling	0	230	484	376	354
Financieringssystematiek	0	0	0	0	722
Aanpassing decentralisatie-uitkeringen	0	-70	-70	-70	-70
Hervormingsagenda	0	274	-92	0	0
Participatie	0	244	227	207	300
Taakmutaties	0	-374	-361	-213	-306
Stelpost financieringssystematiek	0	0	0	0	-722
Totaal	**0**	**304**	**188**	**300**	**278**

Toelichting:
De meicirculaire 2023 heeft de jaarlijkse resultaten positief beinvloed. Hierboven is in een kort overzicht op de belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de decembercirculaire 2022 en de maartbrief 2023. De onzekerheid omtrent het aangekondigde begrotingsbeleid (financieringssystematiek 2027 1 miljard) en het mogelijk vervroegen van de opschalingskorting heeft geleid tot het opnemen van een stelpost van € 722.000 in 2027.

0.8 Overige baten en lasten	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat voorjaarsnota 2023	-42	-43	-42	-42	-42
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	-42	-42	-293	-257	-235
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**1**	**-251**	**-215**	**-193**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Inflatie	0	0	-251	-215	-193
Overige afwijkingen	0	1	0	0	0
Totaal	**0**	**1**	**-251**	**-215**	**-193**

Toelichting:
In deze begroting is het in de meicirculaire 2023 vermelde inflatiepercentage verwerkt op een totaal lastenpost van € 6 miljoen.

Algemeen: Bijdrage 1Stroom	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat voorjaarsnota 2023	-9.770	-10.482	-10.782	-11.096	-11.426
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	-9.770	-10.517	-10.799	-11.146	-11.499
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**-35**	**-17**	**-50**	**-73**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Aanpassen bijdrage 1Stroom	0	-35	-17	-50	-73
Totaal	**0**	**-35**	**-17**	**-50**	**-73**

Toelichting:
De bijdrage aan 1Stroom is nu conform de begroting van 1Stroom opgenomen. Het aangepaste resultaat is verwerkt over de gehele programmabegroting en is niet per product/taakveld vermeld.

Algemeen: Kapitaallasten (afschrijvingen)	2023	2024	2025	2026	2027
Resultaat voorjaarsnota 2023	-1.204	-1.343	-1.280	-1.267	-1.226
Resultaat meerjarenbegroting 2024-2027	-1.204	-1.340	-1.353	-1.411	-1.386
Resultaat aanpassing budgetten	**0**	**3**	**-73**	**-144**	**-160**
Financiële wijziging (>€ 10.000)					
Aanpassing kapitaallasten	0	3	-73	-144	-160
Totaal	**0**	**3**	**-73**	**-144**	**-160**

Toelichting:
De kapitaallasten vallen voor de jaren 2025 tot en met 2027 hoger uit. Dit is het gevolg van het feit dat een aantal vervangingsinvesteringen niet in de voorjaarsnota 2023 zijn opgenomen. Het resultaat is verwerkt over de gehele programmabegroting en is niet per product/taakveld vermeld.

4.3.3 Baten en lasten per taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	0	-1.792	-1.792
0.2	Burgerzaken	271	-371	-100
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	428	-562	-134
0.4	Ondersteuning organisatie	274	-5.673	-5.399
0.5	Treasury	206	-116	89
0.61	OZB-woningen	3.203	-101	3.101
0.62	OZB-niet woningen	600	-126	474
0.64	Belastingen overig	129	-276	-147
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	32.898	-374	32.524
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	-103	-103
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
0.10	Mutaties reserves	175	-500	-325
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	-837	-837
1.2	Openbare orde en veiligheid	16	-279	-264
2.1	Verkeer en vervoer	46	-1.843	-1.797
2.2	Parkeren	2	-26	-24
2.5	Openbaar vervoer	0	-47	-47
3.1	Economische ontwikkeling	0	-76	-76
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	62	-111	-50
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	-13	-6
3.4	Economische promoie	0	-178	-178
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	-145	-145
4.2	Onderwijshuisvesting	0	-353	-353
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	444	-1.014	-569
5.1	Sportbeleid en activering	98	-531	-433
5.2	Sportaccommodaties	37	-358	-321
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	2	-159	-158
5.4	Musea	0	-109	-109
5.5	Cultureel erfgoed	0	-3	-3
5.6	Media	17	-287	-270
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4	-1.274	-1.270
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	63	-2.070	-2.006
6.2	Wijkteams	1	-1.419	-1.418
6.3	Inkomensregelingen	4.767	-6.149	-1.382
6.4	WSW en beschut werk	0	-2.657	-2.657
6.5	Arbeidsparticipatie	0	-1.275	-1.275
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	24	-765	-742
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	147	-3.095	-2.948
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	-4.829	-4.829
6.73	Pleegzorg	0	-8	-8
6.74	Jeugdhulp	0	-8	-8
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	-74	-74
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	-493	-493
7.1	Volksgezondheid JGZ	111	-931	-820
7.2	Riolering	1.810	-1.589	232
7.3	Afval	1.841	-1.452	389
7.4	Milieubeheer	2	-424	-422
7.5	Begraafplaatsen	28	-81	-54
8.1	Ruimtelijke ordening	5	-908	-903

8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	12	-92	-80
8.3	Wonen en bouwen	95	-857	-762
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		47.821	-46.802	1.019

4.4 Balansen 2023 - 2027

Een balans is een financieel overzicht van de bezittingen, het eigen vermogen en de schulden. Het geeft een beeld van de financiële positie op een bepaald moment en inzicht hoe de gemeente het bezit heeft gefinancierd. In het BBV is opgenomen dat gemeenten in hun (meerjaren)begroting een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen. Dit geeft de raad inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, de inzet van de reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd worden. In de hierna geprognosticeerde balansen is de balans uit de jaarrekening 2021 als uitgangspunt genomen. De onderdelen waar actuele informatie over beschikbaar is zijn geactualiseerd. Voorbeelden hiervan zijn: vaste activa, reserves en voorzieningen en de langlopende schulden.

Geprognosticeerde balans						
Activa	1-1-2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Vaste activa						
Materiële vaste activa	27.708	35.381	37.149	40.100	40.207	38.821
Financiële vaste activa	2.531	2.533	2.536	2.538	2.535	2.531
Vlottende activa						
Voorraden	141	153	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	11.182	11.182	8.145	8.145	8.145	8.145
Liquide middelen	184	184	184	184	184	184
Overlopende activa	1.358	1.358	1.358	1.358	1.358	1.358
Totaal activa	**43.105**	**50.791**	**49.372**	**52.325**	**52.429**	**51.039**
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	1.929	6.091	5.877	7.262	9.953	10.850
Resultaat	4.448	-540	1.019	2.218	397	308
Voorzieningen	5.889	6.113	5.809	5.735	5.911	6.330
Vaste schulden > 1 jaar	24.547	22.902	21.275	21.196	19.434	19.308
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden <1 jr	997	997	997	997	997	997
Overlopende passiva	5.295	15.228	14.395	14.917	15.737	13.246
Totaal passiva	**43.105**	**50.791**	**49.372**	**52.325**	**52.429**	**51.039**

De balans per 1-1-2023 is gelijk aan de eindbalans per 31 december 2022 uit de jaarstukken 2022.

Toelichting op de geprognosticeerde balansen 2023 – 2027

Vaste activa

De vaste activa van de gemeente bestaan uit investeringen . Investeringen zijn uitgaven waarvan het economisch – of maatschappelijk nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investeringen worden geactiveerd op de balans en afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. De boekwaarde van de materiële vaste activa neemt de komende jaren toe van € 28 miljoen op 1-1-2023 naar € 39 miljoen eind 2027. Omdat de gemeente een financieringstekort heeft, leiden extra investeringen tot een hogere overlopende passiva en is er een opname van langlopende schulden nodig van € 3,5 miljoen. Het is op dit moment niet zeker dat alle voorgenomen investeringen worden gerealiseerd.

In de financiële verordening 212 GW is het investerings- en afschrijvingsbeleid opgenomen. Hierin staat dat de Raad met de vaststelling van de begroting alle investeringen autoriseert van het begrotingsjaar 2024. De Raad heeft de mogelijkheid om bij de begrotingsbehandeling expliciet een aantal investeringen aan te wijzen die apart ter besluitvorming aan de Raad moeten worden voorgelegd. In 2024 zijn de kredietverleningen over de jaren 2024 tot en met 2027 verleend. Een specificatie per jaar is opgenomen in bijlage 5.2 Investeringsplan.

	Krediet	Kapitaallasten
Totaal investeringskrediet 2024	3.108	
Totaal investeringskrediet 2025	4.304	375
Totaal investeringskrediet 2026	1.519	536
Totaal investeringskrediet 2027	1.951	696
Totaal	**10.882**	**1.607**

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves. Deze zijn onder te verdelen in een algemene reserve en bestemmingsreserves. De raad gaat over het instellen, doel en opheffen ervan. Reserves hebben meerdere functies waaronder de financieringsfunctie en dekkingsfunctie. Reserves kunnen alleen worden ingezet voor de dekking van incidentele lasten. De financiële regelgeving kent hierop een uitzondering, namelijk het inzetten van reserves voor de dekking van investeringslasten (afschrijving en rente). Het begrotingssaldo wordt toegevoegd/onttrokken aan de algemene reserve.

De omvang van het eigen vermogen neemt de komende jaren met € 4,7 miljoen toe. De algemene reserve stijgt met € 5,1 miljoen en de bestemmingsreserves dalen met € 0,4 miljoen. De stijging van de algemene reserve komt door het ingestelde spaarprogramma van het herstelplan en de positieve begrotingsresultaten per jaar. De bestemmingsreserves dalen door inzet voor de dekking van kapitaallasten en sociaal domein. In bijlage 5.3 Overzicht reserves en voorziening is het verwachte meerjarig van het eigen vermogen opgenomen.

In onderstaande overzicht is het verloop van de algemene reserve weergegeven.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	-188	551	2.404	2.364	3.883	6.601
Toevoegingen:						
Resultaat voorgaand begrotingsjaar	2.546	3.360	-540	1.019	2.218	397
Spaarprogramma	200	400	500	500	500	500
Onttrekkingen:						
Onderzoek wegenonderhoud	-7					
Storting bestemmingsreserves		-1.907				
Storting voorziening	-2.000					
Stand per 31 december	**551**	**2.404**	**2.364**	**3.883**	**6.601**	**7.498**

Voorzieningen

Voorzieningen zijn eigen middelen van de gemeente die niet vrij beschikbaar zijn. Ze zijn niet vrij beschikbaar, maar gevormd voor lasten die worden verwacht en redelijkerwijs zijn in te schatten. Denk bijvoorbeeld aan de onderhoudsvoorzieningen wegen. Die zijn gevormd om het periodiek onderhoud te kunnen uitvoeren. Verder zijn voorzieningen gevormd bij de heffingen riolering en afval. Hiermee borgen we dat de middelen die de gemeente hiervoor ontvangt ook daaraan worden uitgegeven of worden ingezet voor tariefsegalisatie. De voorzieningen vallen onder de eigen financieringsmiddelen van de gemeente.

De omvang van de voorzieningen neemt de komende jaren toe met € 0,2 miljoen. In bijlage 5.3 Overzicht van de reserves en voorzieningen wordt het verloop van de voorzieningen weer gegeven.

Vaste schulden

De vaste schulden bestaan uit schulden die een looptijd hebben van meer dan een jaar. De komende jaren dalen de vaste schulden naar een bedrag van € 19,3 miljoen. De geplande aflossingen zijn gelijk aan de jaarlijkse financieringsbehoefte (zie paragraaf 4 Financiering).

Hoofdstuk 5 Bijlagen

5.1 EMU-saldo

5.2 Investeringsplan

5.3 Overzicht reserves en voorzieningen

5.4 Overzicht langlopende geldleningen

5.1 EMU saldo

Volgens de Wet HOF dient de gemeente inzicht te geven in de ontwikkeling van het EMU-saldo. Het EMU-saldo is niet hetzelfde als het begrotingssaldo van de gemeente. De gemeenten geven hun cijfers in de begroting weer op basis van het factuurstelsel (baten en lasten). Het EMU-saldo wordt berekend op basis van kasstelsel (in- en uitgaande geldstromen). Het is dus noodzakelijk om het begrotingssaldo om te rekenen naar het EMU-saldo. De EMU saldi van gemeenten tellen mee voor de berekening van het nationaal begrotingstekort (o.b.v. het kasstelsel). Jaarlijks totaliseert het CBS de EMU-saldi van alle overheidsinstanties. Uiteindelijk mag het tekort van alle overheden 3% van het BBP bedragen. Deze norm volgt uit afspraken die in Europees verband hierover zijn gemaakt.

5.1 EMU-saldo					
Omschrijving	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	296	1.344	2.585	870	808
Mutatie (im)materiële vaste activa	7.673	1.768	2.951	107	-1.386
Mutatie voorzieningen	224	-304	-74	176	419
Mutatie voorraden	12	-153	0	0	0
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**8.205**	**2.655**	**5.462**	**1.153**	**-159**

5.2 Investeringsplan

Investeringsplan	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Bestuur:				
Vervanging devices raadsleden			25	
Gebouwen:				
Renovatie Uitterweert	100			
Herinrichting Mooi Mosterdhof				100
Verkeer:				
Fietspadenplan	70	70	70	70
Vervangen Noordelijke Parallelweg, Liemerseallee, Werenfriduslaan	410			
Vervangen Rivierweg, rotonde Broeklanden - Het Hoge Eind		2.000		
Aanbrengen asfalt Dorpstraat-Hamersestraat	470			
Civiele kunstwerken:				
Vervangen houten brug B3	40			
Vervangen houten brug B4		60		
Vervangen houten brug B5			60	
Openbare verlichting:				
Vervanging armaturen	65	65	65	65
Verkeersregelinstallatie:				
Vervangen VRI Brugstraat/Dorpstraat	350			
Rioleringsplan:				
Vervanging riool	814	714	714	1.340
Vervanging riool kruising Dorpstraat	100			
Investeringen DPRA	249	249	62	62
Vervanging oeverbeschoeiing	20	20	20	20
Calamiteiten riolering	75	75	75	75
Calamiteiten gemalen	75	75	75	75
Vervanging riolering Ludgeruslaan e.o.		200	200	
Rioolvervanging (druk- en persleidingen)		6		
Vervanging gemalen (mechanisch/elektrisch)		16	9	
Vervanging gemalen (bouwkundig)		47		
Investeringen water		34	34	34
DPRA:				
DPRA Uitvoeringsprogramma	16	16	16	16
DPRA Westervoortse oplegger	63	63		
Afval:				
Vervangen minicontainers restafval	7	7	7	7
Vervanging minicontainers gft-afval	11	11	11	11
Vervanging ondergrondse glascontainers	37			
Speeltuinen/-weiden:				
Speeltoestellen	76	76	76	76
Sportvelden:				
Vervanging kunstgras SC Westervoort		500		
Groen:				
Wijkrenovatie Naederhuizen	60			
Totaal voorgenomen investeringen	**3.108**	**4.304**	**1.519**	**1.951**
Verwachte kapitaallasten van de voorgenomen investeringen (+1 j)		375	536	696

5.3 Overzicht reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen						
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	31-dec	31-dec	31-dec	31-dec	31-dec	31-dec
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Reserves						
Programma 1 Bestuur						
Algemene reserve	551	2.404	2.364	3.883	6.601	7.498
Budgetoverheveling	0	0	0	0	0	0
Bestuurskrachtmeting	0	67	67	67	67	67
Onderhoud gebouwen	268	202	202	202	202	202
Wet open overheid	66	66	66	66	66	66
Programma 2 Maatschappij						
Nieuwe Wet inburgering	2	2	2	2	2	2
Uitgestelde Covid-kosten	30	30	30	30	30	30
Regionale ambulantiseringsgelden	171	0	0	0	0	0
Corona re-integratie project activerend werk	90	0	0	0	0	0
Corona overige culturele activiteiten	95	95	95	95	95	95
Onderwijsachterstandenbeleid	0	82	55	28	1	1
Sportvelden	0	500	500	500	500	500
Energietoeslag 2023	0	313	313	313	313	313
Huishoudelijke ondersteuning	0	400	400	400	400	400
Sociaal domein	0	500	500	500	500	500
Doelgroepenvervoer	169	169	94	0	0	0
Programma 3 Omgeving						
Onderzoek Westervoort-Noord	0	282	282	282	282	282
Klimaatakkoord	0	165	165	165	165	165
Aanpassing Dorpstraat - Hamersestraat	43	43	43	43	43	43
Handhavingskosten bouwen	62	62	62	62	62	62
Kapitaallasten investeringen	158	85	12	0	0	0
Afvalfonds	39	39	39	39	39	39
Versnellen woningbouw	0	500	500	500	500	500
Implementatie omgevingswet	100	0	0	0	0	0
Mosterdhof	85	85	85	85	85	85
Totaal reserves	**1.929**	**6.091**	**5.877**	**7.262**	**9.953**	**10.850**
Voorzieningen						
Programma 1 Bestuur						
Pensioenoverdracht wethouders	395	334	334	334	334	334
Toekomstige pensioenverplichtingen wethouders	594	644	694	744	794	844
Programma 3 Omgeving						
Afvalinzameling	314	295	295	295	295	295
Tariefsegalisatie riolering	2.299	2.579	2.844	3.181	3.600	4.079
Onderhoud wegen	460	934	816	854	888	778
Achterstallig onderhoud wegen	1.826	1.326	826	326	0	0
Totaal voorzieningen	**5.889**	**6.113**	**5.809**	**5,735**	**5.911**	**6.330**
Totaal reserves en voorzieningen	**7.818**	**12.204**	**11.686**	**12.997**	**15.864**	**17.181**
Resultaat	**4.448**	**-540**	**1.019**	**2.218**	**397**	**308**

5.4 Overzicht langlopende geldleningen

5.4 Overzicht van langlopende geldleningen						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	26.210	24.547	22.902	21.275	21.196	19.434
Opname	0	0	0	1.700	0	1.800
Aflossing	-1.664	-1.645	-1.627	-1.779	-1.762	-1.926
Stand per 31 december	**24.547**	**22.902**	**21.275**	**21.196**	**19.434**	**19.308**
Rente	448	430	410	454	426	432

5.5 Overzicht verwerkte mutaties Voorjaarsnota 2023

De volgende speerpunten, wensen en amendementen uit de Voorjaarsnota 2023 zijn in deze meerjarenbegroting verwerkt.

Programma 1 Bestuur	2024	2025	2026	2027
Uitvoering en borging participatiebeleid	-37.000	-37.000		
Implementatie Wet Open Overheid	-57.000	-57.000-	-57.000	-57.000
Rijksgelden uitvoering Woo	57.000	57.000	57.000	57.000
Kwetsbare/overlast gevende personen	-27.750	-27.750	-27.750	-27.750
Uitbreiding formatie aanvraagbalie BZ	-24.235	-24.235	-24.235	
Uitbreiding formatie verruimen van de openingstijden	-14.850	-14.850	-14.850	
Juridische ondersteuning	-5.550	-5.550	-5.550	-5.550
Bijdrage aan GR SDL (RID)	-165.000			
VGGM	-7.950	-7.950	-7.950	-7.950
Cameratoezicht station	-7.200	-7.200	-7.200	-7.200
Nieuwjaarsreceptie	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Ondernemerscentrum Uitterweert		-6.000	-6.000	-6.000
Totaal verwerkt	**-294.535**	**-135.535**	**-98.535**	**-59.450**

Programma 2 Maatschappij	2024	2025	2026	2027
Versterken en afstemmen van de toegangen	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Gezond en veilig opgroeien	-50.000	-50.000	-50.000	
Jeugd	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
Lokaal aanbod JGZ	-16.000			
Toegang beschermd wonen		-15.623	-15.623	-15.623
Uitbreiding formatie jeugdconsulent	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Uitbreiding formatie procesbegeleider	-25.000			
Uitbreiding formatie specialistisch ondersteuner jeugd	-70.000			
Jongerencoaches	-45.000			
Mantelzorgcompliment	-25.000	-25.000	-25.000	
Bijdrage voedselbank	-5.500	-5.500	-5.500	
Boomfeestdag	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Fietsenplan St. Leergeld	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Combinatiefunctionarissen	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Gelrepas	-14.000			
Inclusie-agenda	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Veilig Thuis	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Meerwerk dakrenovatie IKC De Brug	-10.680	-10.680	-10.680	-10.680
Totaal verwerkt	**-412.680**	**-258.303**	**-258.303**	**-177.803**

Programma 3 Omgeving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Leader 2023-2027	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Uitbreiding formatie ontwikkelopgave woningbouw	-85.000	-85.000	-85.000	-85.000
Extra formatie VTH duurzaamheid	-33.300	-33.300	-33.300	-33.300
Denk- en doekracht GMR	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
Kapitaallasten investeringen (7x)	-38.226	-55.459	-55.459	-55.459
Totaal verwerkt	**-211.526**	**-228.759**	**-228.759**	**-228.759**